

మే 1-15, 2023

సంపుటి 03, సంచిక 14

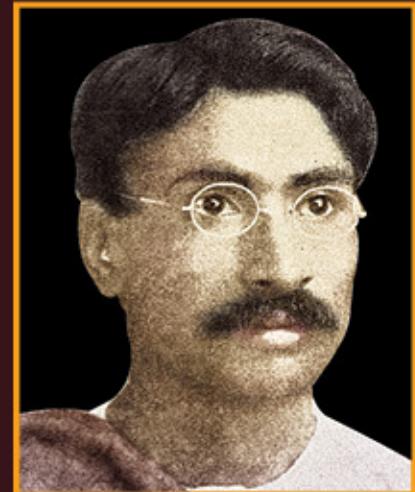
తెలంగాణ జాగ్రత్త

తెలంగాణ

తెలుగు సాహిత్య పక్ష పత్రిక

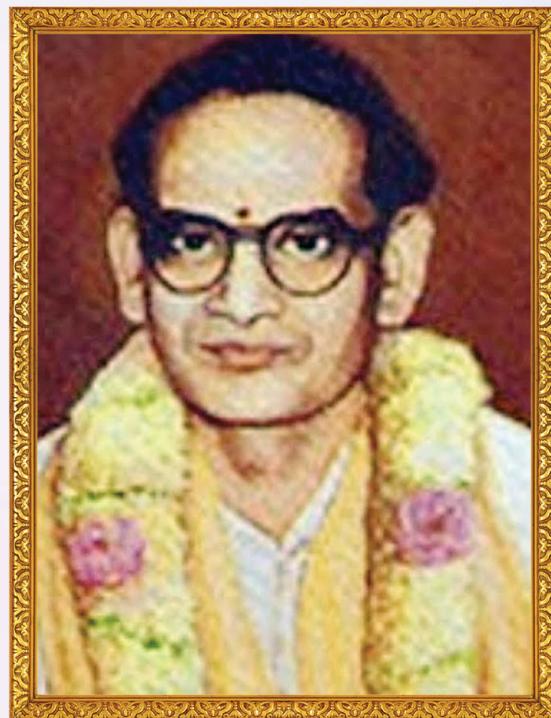
కార్బుక్ దినార్థీవ్ హీబుకొంక్కలు

సంఘ సంస్థ, దళిత వైతాళికుడు

భాగ్యరెడ్డి హర్ష

జయంతి : 22-5-1888

నావింత్ పరిశోధకుడు, నావింత్ లిమర్కుడు

వల్లాదుర్గయ్

జయంతి : 25-5-1914

Printed, Published and Owned by : **KALVAKUNTLA KAVITHA**

Printed at : **HARSHITHA PRINTERS**, Khairatabad, Hyderabad - 500 004.

Published at : **TELANGANA JAGRUTHI**, Pasham Amruthaaram Residency, H.No. 1-2-234/13/46/4, 4th Floor,
Near NTR Stadium Aravind Nagar, Domalguda, Hyderabad - 500 029. Telangana State.

Editor : **KALVAKUNTLA KAVITHA**

45

మేడే సందర్భంగా “కార్బూక శక్తికి
వేడుకే ఈ మేడే” అంటున్న
పింగళి భాగ్యలజ్జి వ్యాసం

31

దర్శకుడు టి. కృష్ణ జీవిత స్వర్ప
చేసిన రమేష్ బాబు వ్యాసం...
“ఎడిటర్, డైరెక్టర్ టి. కృష్ణ”

13

అజ్ఞానం వల్ల కలిగే దుష్పలితాలు
తెలియజేసే కథ “పుట్టడు
ఎత్... తప్పేట ఓదయ్”

05

స్ట్రోల్యం కళకు అంతిమ లక్ష్యం కాదని
చెబుతున్న సామల సదాశివ నాటికథ
“కళా పరమావధి”

35

వ్యసనం కాటు నుండి తప్పించుకున్న
కుటుంబం కథ చిట్టాల రవీందర్
“మధ్యతరగతి మందహసం”

27

పురుష అహంకారాన్ని నిశ్చబ్దింగా
తృణీకరించిన మోని శ్రీనివాస్ కథ
“మా జీవితం మళ్ళీ మొదలైతే...!”

39

సూర్యాధనంజయ కథా శిల్పాన్ని
ఆవిష్కరించిన కూర చిదంబరం “బంసారా
కథాకాశంలో సూర్యోదయం”

09

మనకాలం కవి
యాకూబ్ ను ఆత్మియంగా
స్వర్చించిన సంగిశట్టి
శ్రీనివాస్ వ్యాసం...
రేవతోని రాష్ట్రం మూట
“యాకూబ్”

బతుకు పొరలు తిడిపిన రాధాకృష్ణమాచార్యుల
కవిత “అక్షర ప్రవహంలో” ...పేజీ 12

భాషా స్ఫ్రేఫరలు ఆదిమానవులు అంటున్న
దాక్షర్ కాలువ మల్లయ్ వ్యాసం “బడి
పలుకులు పలుకుబడులు” ...పేజీ 17

పలుకుల రంగుల మొలకను అంటున్న
గురిజూల రామశేషయ్ కవిత “సీతాకోకవిలుక
విషపం...” ...పేజీ 30

శ్రీ విజయాన్ని “విజేత”గా కవితీకరించిన
అంకం మనోహర్ ...పేజీ 38

పువ్వులు అడిగిన ప్రశ్న అరుణ్ జ్యోతి కవిత
“మేఘావి ఎవరు?” ...పేజీ 16

పుటల రెక్కలపై వాక్యాల పులుగు
లాంటి “ముందుమాట”... రమేష్ నల్గొండ
కవిత ...పేజీ 26

కోవెల పంపత్తుమాచార్య ఆర్త్రితో
కూడిన భక్తి, నాటి కవిత “ప్రభువ” ...పేజీ 02

“అంబేద్కర్” పైన
సుధాకరాచారి కవితార్తి ...పేజీ 04

ఇంకా... మరెన్నో కవితలు, సాహితీ శిఖరం,
సమాజం, పుస్తక పరిచయం, స్వీకారం... మొదలైనవి...

ప్రభువ

కోవెల సంపత్తుమారాచార్య

కోవెల సంపత్తుమారాచార్య
1933, జూన్ 26వ తేదీన కోవెల
రంగాచార్యులు, చూడమై
దంపతులకు కనిష్ఠ పుత్రుడిగా
జన్మించారు. ఇతని సహ
ధర్మచారిణి లక్ష్మీవరసమై
సంపత్తుమార వలుగురు
అస్వదమ్ములలో రెండవ అన్న
లక్ష్మీవరసింహచార్యులు కూడా కవి.
సంతృమార లక్ష్మణదీపిక
ఘంధోవికాసము, మధుర గాథలు,
ఘందఃపదకోశము మొదలైన
గ్రంథాలు రచించారు. దాశరథి
అవార్డు, భాగ్య అవార్డు, పాట్టి
శ్రీరాములు యూనివరిటీలో
ప్రతిభా పురస్కారం, మొదలైన
అవార్డులు పాందారు. 2010లో
కీర్తిశేషులు అయిన ఈ కవి
తెలంగాణకే ఒక తేజోమూర్తి. ఈ
ఖండిక ఆయన చింతయతి అనే
కావ్యం నుంచి తీసుకోబడింది.

ఎన్నవానిని ఉన్నట్టు లుండనీయ
కుండ ముంగిట బడవేసి ఒదిగినావు
ఇంతతో నూరకుండిన నేమి పోయె
మరల మనసంచు నొకటిచ్చి మథన గూర్చు

మొదట నాలో జడత్వమ్ము పుంజుకొంచు
జడలు విడ తాండవమ్ములు సలుపు వేళ
వీదో, నా మాంద్యమున నేనె ఇంత ఒదిగి
మోదమనుకొంచు నేదియో పొందినాను.

అట్టి నా స్థితి పరమ హాయమ్ముటంచు
కటిక చీకటి నిండిన కుటిని మొద్దు
నిద్ర పోయెదు నాదు కంటి తుదలందు
వెలుగు లోక సారి మాత్రమే విరిసినావు

తన్ని మేషైక కాంతి నా చిన్ని గుండె
లందు నిమిడించుకోలేక అలసినాను
చివరకీ మనమందు చిలువలు పలువ
లగుచు సందేహములు పుట్టునయ్య, ప్రభువ!

తెలంగాణ జాగ్రత్త
తెలుగు సాహిత్య పక్ష పత్రిక

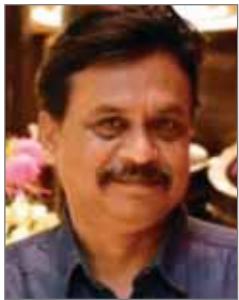
15-30 మీ, 2023

సంఖ్య 03

సంచిక 14

శ్రీమతి కల్యముండ్ల కవిత
ఎడిటర్

డా॥ కాంచనపల్లి గోవర్హన రాజు
అసోసియేట్ ఎడిటర్
9676096614

ఎడిటరీయల్ బోర్డ్ :
ఘనపురం దేవేందర్
రంగు నవీనాచారి

మేడె ప్రపంచానికి ఒక స్మారి...

ప్ర పంచవ్యాప్తంగా మే ఒకటి రోజు లేక మే నెలలోని మొదటి సోమవారం రోజు మేడె జరుపుకుంటాము. మేడె సందర్భంగా ఒక్కొక్క దేశంలో ఒక్కొక్కరకమైన ఉత్సవం జరుగుతుంది. భారతదేశంలో ఆరోజు పురస్కరించుకొని అన్ని విధ్యాసంస్థలు సెలవు పాటిస్తాయి.

కార్బైకదినం నిజానికి ఒక పవిత్రమైన దినం. సాహిత్యంలో వర్ధ స్మారా కార్బైక పోరాట ఉత్సవాన్ని ప్రోది చేసింది. “ప్రపంచ కార్బైకులారా ఏకంకండి” అన్న నినాదానికి భూమికగా నిలిచింది. 1848లో కమ్యూనిస్టు మేనిఫెస్టోలో మార్క్షు (ఏంజెస్ట్) చెప్పిన మాటలు శ్రీశ్రీ కలం పలికిన “గిలో విలో కార్బైకలో” పనిచేసే కార్బైకులకు ఒకే ఆలోచనలు నిలపడానికి పనిచేశాయి. “మహితాతుడు కార్బైకుడు, నక్కతి కిరీటదారి” అంటాడు తిథసాగర్. అభ్యర్థయ కిత్తులోని కిత్తుమంతా కార్బైక వర్ధ స్మారాలో వచ్చిన కవిత్వమే. తెలుగు సాహిత్యంలో ఒక్క కవిత్వమే కాక కథలు, నవలలు లాంటి ప్రక్రియలు కూడా కార్బైక స్మారాను బాగా ప్రతిషించాయి. వట్టికోట ఆళ్ళారు స్మారి ప్రషాంత మనిషి గంగు, దాశరథి రంగాచార్య జనపదం, చిల్లర దేవశ్శు, కేశవరెడ్డి రాముడు ఉన్నాడు రాజ్యముండాది మొదటిన నవలలన్నిటిలోనా ఈ స్మారా చిత్రించబడింది.

ఇప్పటికే భారతదేశానికి స్ఫతంత్రం వచ్చి 75 ఇళ్లు గడిచాయి. వట్టోత్తరవాలు చేసుకున్నాము. ఒకప్పుడు జై కిస్సోన్ అని ఉన్నతికరించబడ్డ రైతు, దేశం నడిబోడ్డు మీద ఆరు నెలలుగా ఉద్యమం కొనసాగిస్తే అడిగే దిక్కు లేకుండా పోయింది. సాహిత్య సిద్ధాంతాలు ఆదర్శాలు ఒకప్పే తమ ఆర్థిక వినిపిస్తుంది, ప్రపంచికరణ వల్ల యాంత్రీకిరణ వల్ల నిరుపేద కార్బైకులు మరింత పెరుగుతున్నారు.

ఈ వరకు కార్బైకులు అంటే పురుషులే అనే స్మారా ఎక్కువగా ఉంది. కానీ పురుషులే కాకుండా వంట ఇంటికి పరిమితమైన ట్రైల శ్రమను కూడా కార్బైక శ్రమగా గుర్తించాలిని ఉంటుంది. పని ఏదైనా సరే ఇక ఈ ట్రైల పనులు అయితే వెలకట్టులేనివి అటు ఉద్యోగం చేస్తూ ఇటు ఇంటిపిన వంపని చేయడం పని స్మారా కలిగిన వాళ్లందరూ గుర్తించాలి. ట్రైల సమస్య అనేది ప్రత్యేకంగా యాడకుండా ఇది కార్బైక వర్ధ సమస్యగా గుర్తించాలి. నీళై కాక చదువుకోలసిన చిరుపొయంలో బాసినలుగా బతుకును ఈండుస్తూ ఊడిగిం చేస్తున్న బాలకార్బైకులు ఎందరో ఉన్నారు. వీళై పట్టి శ్రామికులు కాదు, తమ శ్రమలను ఇతరులకు పణంగా పెట్టే త్యాగముర్చులు. తము చేస్తున్నది అదనపు శ్రమ అని తెలియిని అమాయక బడుగు జీవులు. ఆర్థిక అసమానత వల్ల తోటి బాలకులలో అవమానం పొందుతూ ఆత్మగౌరవం అనే మాటనే మర్మపోయారు. తమ హక్కులను గుర్తించే చైతన్యం బాల కార్బైక లోకంలో విస్తరించాలిన అవసరం ఎంతైనా ఉన్నది. అంతర్జాతీయ కార్బైక సంస్థ అంచనా ప్రకారం ఇప్పటికే 15 కోట్ల మంది బాలకార్బైకులు ఉన్నారని తెలుస్తుంది.

మొత్తం సమాజం, రాజ్యం వాటి అన్ని అంగాలు నిచ్చేనమెట్ల కుల వ్యవస్థ మీద నిర్మించడం, సమాజంలోని ఆర్థిక సామాజిక అంతరాలను జన్మింతర కర్మలతో ముడి పెట్టడం, ఈ జీవితాలనే వ్యవస్థకుతో చేయడం నేపిటికు కనిపిస్తున్న పరిస్థితి. ఎంత సాహిత్య వివేచన, ఎంతమంది మేధావుల అలోచనలు కార్బైకరుల కలబోత్తే ఈ పరిస్థితి దాటగలం? ధార్మిక శాస్త్రాలను బలవంతుడు తన కమగుణంగా మయికోవడం, పేడితుడు ఇది తన కర్మపలం అనుకోవడం ఇటీవల వరకు వాలా కుల సమాజాల్లో జరుగుతున్న విపరీతం.

1886లో మే నెలలో చికాగో పో మార్క్స చౌక్ దగ్గర చేరిన కార్బైక వర్ధ సంఘర్షణ ఎనిమిది గంటలు పనిదినం కోసం మొదలైన పోరాటం తరువాత అనేక రీతులుగా స్మారిదాయకం అయింది.

ఈ స్మారా ప్రస్తుత సాహిత్యంలో తెలుగు సాహిత్యంలో ఎంతో విస్తరించింది. ఇప్పుడు సామాజిక మాధ్యమాల వల్ల ఇది మరింత వికాసం చెందుతున్నది. శ్రమ నిప్పులమైన కష్టాల్ఫులకు న్యాయం చేయడమే ప్రస్తుత సమాజావశ్యకత. ప్రతి సంవత్సరం అన్ని ప్రత్యేక దినాల లాగానే కార్బైక దినోత్సవం వస్తుంది. ఆ రోజు వరకు ఏదో ఉత్సవంగా ప్రకటించి ఊరుకుంటే సరిపోదు. ఈ రోజును స్మారిగా చేసుకుని పునరంకితం కావడమే ఇప్పుడు చేయాల్సింది. శ్రామిక వర్ధ చైతన్యం మరింత ప్రబల క్రీడాలుగా రూపుండి.

కార్బైక సాందర్భంలో మేడె పుభాకాంషులు

అంబేద్కర్

సుధాశ్రీ బస్టోజు సుధాకరాచారి, 97048 40963

ఆ.వె. హీన వరుల చేత హింసలెన్నో బడసి
కుశల బుద్ధి చేత దిశలు దిరిగి
విద్య లెన్నో జదివి విజ్ఞాన పుంజమై
వెలుగు నొసగి జనుల వెతలు బాప!

ఆ.వె. కులము కులమను కడు కుటీల నరులచేత
బడిన జదువ మిగుల భారమైన
జాతి మేలు గోరి జదువక నొదలక
దారి దీపమయ్య ధాత యయ్య!!

కం. గ్రంథమ్ము లెన్నో జదివి స
గ్రంథమ్ముల వ్రాసి యొసగి కష్టముననకన్
గ్రంథాధ్యాయులకాప్రుడు
గ్రంథాలయమాతడట్లు జ్ఞానాంబుధియై!!

చం. నిలిచిన స్థానమందును నింపగు గొల్పుల పీరమందున్న
కలిగిన విద్యలందు కలకాలము నిల్చెడి కర్మలందున్న
కళకళ లాడెడ్స్ జన ముఖమ్ములయందున నిశ్చయమ్ముగా
న్నిలిచిన సీదురూపమును నిండుగ గాంచుదుమయ్య మాన్యడా!!

కం. దేశము మెచ్చిన నేతగ
దేశ ప్రజాభికినతండు ధీర గభీరుం
డాశయముగ దలచెను జన
క్లీశములను బాపు విద్యలెల్లరికొసగన్!!

కం. రాజ్యంగము వ్రాసితిరట
పూజ్యతనొందెను జనులచె పూర్తిగనదియే
రాజ్యముకయ్యది నేదము
పూజ్యడవైతివి గదయ్య పుడమిన సీవే!!

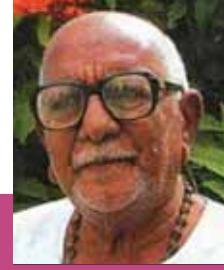
ఉ. నీవాక తోటమాలిగము నిత్యఫలమ్ములోసంగు వ్యక్తమున్
భావిజనాభికాంశ్కలకవారితమూ విధమీయ నాటగన్
జీవితమిచ్చేనీ బడుగు జీవులకయ్యది కల్పవ్లక్ష్మే
దేవుడవైతివే జనుల దీనత బాపియు, నీకిదే నతుల్లో!!

కం. రాజ్యంగము సీడన సం
పూజ్యలమైతిమి గదయ్య పుడమిన మేమే
భోజ్యమ్మున్నకాధారము
రాజ్యమ్మునగల ప్రజలకు రారాజదియో!!

కం. గంభీరమ్ముగు రూపము
సంభావ్యమ్ముగు బడసియు చదువులనెన్నో
శంభుని రూపుడవైన ద
యాంభోనిధి నిను మరువము నంబేద్గురుడా!!!

కళా పరమావధి

ద్రోహం తిరస్కరించిన కళాకారిణి...

సామల సదాశివ

“ఎవరి చిత్రమది రాజు!”

చిత్రశాలలో ప్రవేశిస్తూ రమ ప్రశ్నించింది.
నాగరాజు ఊహసోపాన పరంపర
కంతరాయము కల్గినది. చేతిలోని కుంచె
జారి క్రింద పడిపోయింది- కొంచెము
కోపముతో రమ వైపు చూచి ఆమె ఆ
సమయంలో తన చిత్రశాలలోకి
వచ్చినందుకు తాను బాధపడుతున్నట్లు
ముఖము ప్రకృతు తిప్పుకున్నాడు-
“ఎవరిదా చిత్రం?” ఉత్సంతతతో
మళ్ళీ ప్రశ్నించిందామె.

“ఏదో ఊహసిచిత్రము” లేని నవ్వు
తెచ్చుకొని చిత్రాన్ని కాగితంతో
మూసివేస్తూ జవాబు చెప్పినాడు రాజు.

“అది ఊహసిచిత్రము కాదులే; ఏదో
విషయాన్ని నాతో దాచిపెట్టాలని
చూస్తున్నావు,” అంది రమ చనువుతోటి
పెంకెతనంతో.

“నా మాటల మీద నీకు విశ్వాసమే
లేనప్పుడు నన్నడిగి ఏం లాభం?”
విసుక్కున్నాడు రాజు.

“విశ్వాసము లేదని ఎవరన్నారు.”
మైన్యముతో అన్నది రమ. “నీ ఏకాంతానికి
భంగము కల్గించినందుకే నీవు కోపపడిన
టున్నావు. నిన్నింకే ప్రశ్నలడుగనులే.”
ఆమె వెళ్లిపోబోయింది.

రాజు మళ్ళీ కుంచె నందుకున్నాడు.
రమ కొంతదూరం పోయి వెనుకకు
తిరిగి చూచింది రాజు తనకోసం వస్తున్న

రచయిత పరిచయం...

సదాశివ కొమరంబీం జిల్లా, దహోగావ్ మండలం తెలుగుపల్లెలో 1928, మే 11న జన్మించాడు. ఇతను (మే 11, 1928 - ఆగష్ట 7, 2012) కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ పురస్కార గ్రహిత. తెలంగాణాకు చెందిన తెలుగు, ఉర్దూ రచయిత, హిందుస్తానీ సంగీత పండితుడు. హిందుస్తానీ సంగీతాన్ని తొలిసారిగా తెలుగు పారకలోకానికి పరిచయం చేసిన తొలి తెలుగు రచయిత.

సదాశివకు తెలుగు, సంస్కృతం, హిందీ, ఇంగ్లీషు, ఉర్దూ, పార్సీ, మరాతీ భాషల్లో మంచి ప్రావీణ్యం ఉంది. ఉర్దూ పత్రిక సియూసత్తలో సదాశివ వ్యాసాలు అనేక ఏట్లు ప్రచురించబడ్డాయి.

ఇతని రచనలు శ్రీ సాంబశివ శతకము 1950, నిర్ద్రికణము (ఖండకావ్యము), 1952, మంచిమాటలు, ఉరుదు భాషాకవిత్య సౌందర్యం, పార్సీ కవల ప్రస్తృతి.

సదాశివ ఉపాధ్యాయుడిగా ఉద్యోగంలో ప్రవేశించి ప్రైవీపర్లుగా రిటైర్ అయి ఆదిలాబాదు పట్టణంలో స్థిరపడి 2012, ఆగష్ట 7న మరణించారు.

డేమో అని. కానీ అట్లాటిదేమీ జరగలేదు.
అంతకు పూర్యం తాను అలిగి వెళ్లిపోతే
రాజు వెంబడే వచ్చేవాడు- రమ కొంచెము
నిరాశ జెందింది. రెండు రోజుల నుండి
రాజు ప్రకృతిలో ఏదో మార్పు ఆమెకు
కనపడింది. అతడు తన్న నిర్దిష్టంగా
చూస్తున్నాడని అనుమానించింది.
అటువంటప్పుడు తానుగూడా అలిగితే
బాగుండదనుకుంది. తిరిగి అతని
చిత్రశాల వైపే బయలుదేరింది.

రాజు నవయోవనుడు- చిన్ననాడే
తండ్రిని పోగొట్టుకున్నాడు. తల్లి అతన్ని
తీసికొని తన అన్నగారి యింట్లో ఉండి
పోయింది. రాజు వైపు చదువు

ముగించేలోగా ఆమె కూడా గతించింది.
తర్వాత అతడు మేనమామ యింట్లోనే
ఉండి ‘ఆర్య’ నేర్చుకున్నాడు. కవిత్వం
ప్రాయిడం మొదలుపెట్టినాడు. మామ
గారికి అల్లుని కవిత, ఆర్పి అంటే చాలా
అభిమానము. తన ఏకైక పత్రిక రమను
అతనికి యిచ్చి త్యరలోనే పెంట్లి
చేయాలని నిశ్చయించుకున్నాడు- ఈ
నిశ్చయము పదిపన్నెండెండ్లకు పూర్వమే
జరిగింది. కానీ మధ్యలో కొంత అవన్
కాదోతీ అన్న స్థితిలోకి దిగి తర్వాత
గట్టిపడింది.

రమ అంత అందగతై కాకున్న
కురూపి కూడా కాదు. చెప్పుకోదగ్గ

నిద్యానతి కాకున్న చదుకున్నదే. చాల
తెలివితేటలు కలది. నిమ్మళస్తురాలు.

రమా నాగరాజులు బాల్యమునుండి
చనువుగా కూడి ఆడుకున్నారు. గంభీర
శైలిలో గాని, ఎగతాళిగా గాని పిలిచేప్పుడు
రమ అతస్మి ‘రాజు !’ అని
సంబోధించేది- నాగరాజుకా సంబోధన
ముల్లు వలె తగిలేది-

“నా మీద ఇవ్వాళ కోప్పడ్డవా బావా!”
మెల్లిగా అంది కిట్టికి గుండా తల దూర్చి
చూస్తూ రమ.

తన్నయత్వములో ఏవో రాగాలు
తీస్తూ ఒక స్త్రీమూర్తిని అభినయ
భంగిమలో చిత్రించి రంగు వేస్తున్న రాజు
తీక్ష్ణంగా ఒకసారి ఆమెషైపు చూచి
నాడు, చిత్రాన్ని కాగితంతో
కప్పిపెడుతూ.

“నేను చూచినానులే- అది
ఆనాటి నాట్యమండలి హోరోయిన్
చిత్రము - అవునా!” అంది
చిలిపిగా నవ్వుతూ రమ-
నిజంగా అది అట్లటి
చిత్రమే- తాను
దాచిపెట్టుతున్న
రపస్య

మాటలు రమ
కోమల హృదయానికింత
నొప్పి కలిగించవలెనో
అంత కల్పించినవి.
అయినా ఆమె
అభిమాని. ఒకరిముందు
తన అవమానాన్ని
కనబఱచుకిష్టపడదు.
అప్పుడప్పుడు
రాజుముందే తన
అభిమానాన్ని

అన్నాడు మోటుతనముతో చిత్రముపై
కాగితాన్ని తోలగించుతూ రాజు.

రమ మనస్సులో కొంచెను
నొచ్చుకున్నది. అతడింతకు
హర్షమట్టున్నడూ చేయలేదు.
బలవంతముగ చిఱునవ్వు తెచ్చుకున్నది.
“వీధిలో నాట్యమాడే వారి చిత్రాలు
తీయటం కళా ప్రదర్శనము కాబోలు! వేరే
విషయాలేవీ లేవా! రాజు !” అంది.

“ఉండవచ్చు- లేక పోవచ్చు- అదంతా
నీకెందుకు?- మాకు నచ్చిన విషయాన్ని
చిత్రిస్తాము- వీధిలో నాట్యము చేసేదైనా
అమె కళాకారిణి - మీలాటి వారందటి
కంటె ఎన్నో రెట్లు గొప్పది” అన్నాడతడు
అవేశముతో-

అతని మాటలు రమ
కోమల హృదయానికింత
నొప్పి కలిగించవలెనో
అంత కల్పించినవి.
అయినా ఆమె
అభిమాని. ఒకరిముందు
తన అవమానాన్ని
కనబఱచుకిష్టపడదు.
అప్పుడప్పుడు
రాజుముందే తన
అభిమానాన్ని

మాటలు రమ

“పతే నీ దృష్టిలో కావచ్చు-
కాని మాకీలాంటి విషయాలు
నచ్చవు” అంది.

“నచ్చకపోతే నీ వేమి
చేస్తావు” అడిగాడు రాజు
చురచర చూస్తూ.

‘మా నాన్నగారితో చెప్పి నిన్నీ
యింట్లో నుంచి వెళ్ళగొట్టిస్తాను’
అందామె గర్యంగా నవ్వుతూ-

కశలాంటి పరిపోస వాక్యాలామె
ఇంతకు హర్షమెన్నో మాటలాడేది. ఆ
సమయములో రాజుకు అని
పరిపోస వాక్యాలనిపించలేదు. అతని
కండ్లెట్టునైని.

మాచిధంగా
బయలుపడినందుకు
కొంచెను సిగ్గుతో విచారిస్తా
కోపపడినాడు గూడ.
“శౌను, ఆమెదే. మట్టమంటావు”

తన్నయత్వములో

ఏవో రాగాలు తీస్తూ ఒక స్త్రీమూ
ల్చుని అభినయ భంగిమలో చిత్రించి
రంగు వేస్తున్న రాజు తీక్ష్ణంగా ఒక
సాలి ఆమెషైపు చూచినాడు,
చిత్రాన్ని కాగితంతో కప్పిపెడుతూ.
“నేను చూచినానులే- అది ఆనాటి
నాట్యమండలి హోరోయిన్
చిత్రము- అవునా!” అంది చిలిపిగా
నప్పుతూ రమ.

“నీవు మీ నాన్నగారితో చెప్పవలసిన
అవసరము లేదులే. నేనే స్వయముగా
వెళతాను”. అతడు కుర్చీ నుండి
చివాలున లేచాడు.

అతని స్వభావ పరిణామాన్ని పూర్తిగా
గ్రహించిన రమ ఇచ్చట నిలుచోబోక
మెల్లిగా వంటింట్లోకి వెళ్ళిపోయింది.

“రాజు మనింటి నుండి
వెళ్ళిపోతానంటున్నడు విన్నావా?” రమణి
తండ్రి గాభరాగా వంటింట్లో ప్రవేశిస్తూ
భార్యతో అన్నాడు.

“ఆ! అదేమండి! ఎక్కుడికి పోతాడు?”
అందామె మట్టింత గాభరాతో,
అకస్మాత్తుగా పిడుగుపడినట్లు.

పోయి దగ్గరకూర్చొని కూరగాయలు
తరుగుతూన్న రమ ఈ హడవిడి అంతా
వినీ విననట్లారకున్నది.

“మద్రాసుకు వెళ్లిపోతాడట! వాని
మాటలు నాకేమీ అర్థము కాలేదు.
వాడవరి మీదనో కోపపడినట్లున్నడు”

అన్నాడతను కూతురు వైపుచూస్తా-

“మద్రాసు కెందుకు పోదలచాడో!
ఎవరి మీద కోప్పడుతాడు” అని
అలోచనగా కూతురు వైపు చూచిందామె
కూడా.

“ఏవో కళావిషయాలింకా తెలుగ్కోను
పోయివస్తాడు కాబోలు పోనీయండి!”

అంది రమ నిమ్మళంగ.

“అదేమిటమా?!” అని ఆమె
తలిదండ్రులిద్దరూ ఒక్కసారే ఆశ్చర్యంగా
చూచారు.

ఆ ఊరికి కొన్నిదినాల పూర్వమేక నాట్యమండలి మద్రాసునుండి వచ్చిపోయింది. దానికి యజమానురాలు మిన్ రాధిక, అందానికి తగిన కళలామెలో ఉన్నవి, సశాస్త్రియ సంగీతన్యత్యాలామె కొన్నాళ్ళు నేర్చింది. సాధారణముగా కళాశేవకూ, అప్పుడప్పుడూ ఆర్థిక పరిస్థితులు కుంటు వడినప్పుడు ధనార్థనకు ఆమె అక్కడక్కడ న్యత్యప్రదర్శన జరిపేది. ఆమె తన మండలితోనే యూరికెళ్లినా ప్రతి యూర కొండఱు పడుచువారామె కేంపు చుట్టు తచ్చాడుతూండుట కనిపెట్టుతుండేది. తనలో తానే నవ్వుకునేది. ఇట్టి పరిస్థితులు తనవంటి ప్రతి స్ట్రీకి సంపటించే అని గ్రహించి అటువంటప్పుడు ఫీర భావముతో ఉండుటకేమీ చేయవలేనో ఆలోచించేది.

నాగరాజు నవయోవనుడు. అందగాడు. అందులో ‘ఆర్థిస్టు’- రాధిక సౌందర్యము, నాట్య వైపుణి అతన్ని తొలిచాపులోనే ముగ్గుణ్ణి చేసి వేసినవి. ఆమెను చూచిన తర్వాత కొన్నాళ్ళతడస్సి మఱచిపోయినాడు, ప్రియురాలైన రఘును గూడ మఱచిపోయినాడు- రాధికలో నున్న అందము, కళాభిజ్ఞత అపూర్వములనీ, అటువంటి స్ట్రీని ఆరాధించి ఆమె అందాన్ని ప్రదర్శించడమే తన జీవితోద్దేశమనీ తలంపసాగినాడు- అన్ని విడచి ఆమె సౌందర్యాన్నే వివిధ భంగిమలలో చిత్రించసాగాడు. వివిధ రీతుల వర్ణించుతూ కపిత లల్లినాడు. మేనమామగారింట్లో ఉండడం ఇక అతనికి దుర్భారమైంది. రాధిక తన్న ధికంగా ఆకర్షించుతున్నట్టనిపించింది. రఘుతో జరిగిన మాటలను కారణముగా గొని తిన్నగా మద్రాసు చేరాడు.

మద్రాసులో రామారావే ఒక స్నేహితుడున్నాడు. అతడేదో ఆఫీసులో ఉన్డోగి. రాజు తన చిత్రాలను పద్మాలను పట్టుకొని తొలుత మిత్రునింటికి వెళ్ళాడు. “మిన్. రాధిక యింటికి వెళ్ళాలి. కొన్ని చిత్రాలు బహుకరింపవలసియున్నవి” అన్నాడు మిత్రునితో జంకుతూ.

“అదెక్కడి పరిచయమురోయ్” ఆశ్చర్యముగ నవ్వుతూ అడిగాడు మిత్రుడు.

“మున్న మా యూరిలో ఆమె న్యత్యము చూచానురా! అలాంటి కళాకారి నెంత గౌరవించినా తీరదు - గౌరవించుట మన నిధి కూడా” అన్నాడు తన భావాల గౌరవము నిలబెట్టుకొనుటకు.

“ఆ గౌరవించే పసేదో నీవే చేయురా బాబూ! నీవు కళాకారివి, మాతో కాదు- కాని నిన్నింతగా పిచ్చివాన్ని చేసిందామె కళా లేక అందమా?” అన్నాడు నవ్వుతూ. “అయితేనేం! అందాన్ని గౌరవించుట తప్పా?”

“కాదురా! కాదు- నేనంటిగా నీవు కవివి, అందులో బ్రహ్మాచారివి- మేము సంసారులము. మమ్మిలాగే బ్రదుకనీ” విసుగ్గా అన్నాడు రామారావు.

“పోనీలే- ఆమెతో పరిచయము మాత్రమే చేయించు” దీనముగా బ్రతిమాలుకున్నాడు రాజు.

★ ★ ★

మిన్ రాధిక సంతోషముతో ఇద్దరికీ స్వాగత మిచ్చింది. ఆమెను చూడ్డానికి దూరమునుండి రాజు వచ్చినట్లు చెప్పాడు రామారావు. తర్వాత అతడు తెచ్చిన చిత్రాలను, పద్మాలను కానుకగా బహుకరించాడు. ఆమె ఆప్యాయముగా పుచ్చుకొని తన కృతజ్ఞతలు తెల్పింది- రాజును నభశిఖపర్యంతం విమర్శనా దృష్టిపో చూస్తూ, “మళ్ళీ మీరు సాయంకాలము కలుస్తారుగా?” అందామె వెళ్ళేముందు,

రామారావు రాజు భుజము నొక్కాడు. రాజు కేమో శరీరము కంపించింది.- “మంచిది” అన్నాడు మెల్లమెల్లగ.

★ ★ ★

సాయంకాలము రాజోక్కడే రాధిక యింటికి వచ్చాడు, ఆమె సర్వాభరణ భూషితట్టె తన గదిలో అతని కొరకే నిరీక్షిస్తూ కూర్చున్నది. అప్పటి ఆమె యాకారాన్ని చూచి అతడు దిగ్రుమ జెందసాగాడు.

“లోనికి రా కవీ! సంకోచమా?” అంది

అమె అభినయ తైలిలో-

అమె పిలుపు తన్నేదో ఇంకో లోకానికి ఆప్సోనించినట్లునిపించింది. మానముగా పోయి ఆమె ప్రక్కనున్న కుర్చీలో కూర్చున్నాడు.

“నాతో ఏకంతములో మాట్లాడుటకు వచ్చారు- అది జరగకముందే స్నేహితుని మొగమోటము వలన వెళ్ళపోజూచినారు. కాని నెనట్లు జరుగినచేదానినేనా?” అందామె.

అతడాశ్వర్య చక్కితుడై ఏమి మాట్లాడాలనో తెలియక చూస్తూ కూర్చున్నాడు- రాధ ఎడమ చేతితో కిటీకీని కొంచెము తెఱుచి అటువైపు కుర్చీ తిప్పుకున్నది. అస్త్రమయ సూర్యుని బాలారుణ కిరణాలమైపై బడి ఆభరణద్యుతులను అంగచ్చాయనిను మడింపజేస్తున్నవి.

“ఈ పోజాలో నాచిత్రము చిత్రించగలవా కళాకారి!” అందామె అదే తైలిలో.

ఆమెగూడ అంతటి ఆర్పస్తని అతడు తలంచలేదు. “మీరిష్టపడితే అట్లే చేస్తాను” అన్నాడు.

“నన్న మీరు” అని పిలువకున్న మానే- “నీవు” అనవచ్చు” -ఇదివాకు నీవు చిత్రించిన పటములకు ప్రతిఫలము నేనేమీ సమర్పింప లేవైతిని- ఇంకా చిత్రిసే నేనేమీయగలను” నవ్వినదామె.

“కళ కళ కొఱకే. ప్రతిపలము కొఱకు కాదు” అన్నాడాయన.

“కావచ్చు. కాని నీలో గూడ కళాకారి కుండదగిన హృదయమున్నదా అని ఆలోచిస్తున్నాను. నీవు నిజముగా కళాకారినే కాని నీ హృదయము కళాకారిది కాదేమో రాజు” అందామె నిమ్మశంగా.

రాజు చాలా నొచ్చుకున్నాడు. ఆఅందగతై తన సౌందర్య గర్వముతో తస్మానునిపించింది. అన్నాడు నిరీక్షిస్తూ కూర్చున్నది. అప్పటి ఆమె యాకారాన్ని చూచి అతడు దిగ్రుమ జెందసాగాడు.

“నేను కళలు నేర్చాను- నాలో కళాకారి హృదయ ముండకపోవడమంటి

యేమో నాకర్థము కాలేదు” అన్నాడతను.
ఆమె మృదువుగా నవ్వింది. “కళలు నేర్చటం వేఱు- కళాకారి హృదయము గల్గటం వేఱు- నీ వెంత కళాకారివైనా హృదయాలను గ్రహించే శక్తి నీలో లేదు కవీ!”

ఆతడాలోచనలో బడ్డాడు.

ఆమె గట్టిగా నవ్వింది. “నేను సాందర్భ వతినా? కవి!” తనవైపు ఒయ్యారంగా చూచుకొంటూ అన్నది.

ఆతడు మంత్రముగ్నివలె ఆవేశపూరితుడైనాడు. “శౌను దేవి! నీవు సాందర్భవతివి- నీ సంగీత సృత్యములు అప్పరసలను తలపింప జేస్తాయి. నీ నాట్యాన్ని చూస్తునప్పుడు స్వర్దములో ఉన్నట్లు భావించే వాణిష్టి” అని అభినయ కైలీలోనే అప్రయత్నముగా అనేశాడతడు.

ఆమె ఇంకా గట్టిగ నవ్వింది- తర్వాత కొంచెము గంభీరశైలిలో. “నిన్నానాడే గమనించాను. ఆనాడు నీచెంత ఒక అమ్మాయి కూర్చున్నది. ఆమె యెవరు రాజు!” అంది.

ఆతని మొగము కొంచెము పాలిపోయింది. “మా మేనమామ కూతురు” అన్నాడయిష్టముగా.

“ఓ- నీ భార్య అన్న మాట- కాబోయే భార్య కాబోలు. ఈడుబోడు బాగుంది కళాకారి!” అందామె మందహసం చేస్తూ. ఆమె తనపై యేదో గొప్ప నిందమాపినట్లు రాజు బాధ చెందాడు. “నేనామెను పెంఢాడరలచలేదు” అన్నడేదో గొప్పపని చేయబోతున్నట్లు.

“ఇంకెవర్షి చేసుకోదలచావు కవీ! ఎవరివైనా ప్రేమించావా యేమి?” అందామె, ఏమీ యొరుగనట్లు, ఆశ్చర్యము నటిస్తూ.

తన పెంట్లి ప్రేపుల విషయమై ఆమె ఈంధింగా మాట్లాడటం అతనికేమీ నచ్చలేదు.

“ప్రకృతిలోని సుందర వస్తువులు మాత్రమే నా మనస్సు నాకర్మిస్తాయి. అటువంటి వస్తువునే నేననుభవింప గోరుతాను. తప్పంటారా?” అన్నాడాయన. “నీవు కవివి- పైగా కళాకారివి. ఆ

విధంగా కోరడం నీకు సహజమే... అందుకేగా నేనీవిధంగా తయారయాను, కాని ఆ సుందర వస్తువుల హృదయాలో నీకై ఏమైన తాపందో లేదో ఎప్పుడైన తల్పుకోదలచినావా రాజు!- ఇతర హృదయాలేవైన నిన్నెంతగా ప్రేమించి నాయో ఎన్నడైనా ఆలోచించినావా” అందామె.

అనుకోని యా మాటలు విని అతడాలోచించసాగడు. రాధిక అతని నింకో గదిలోకి తీసికొని వెళ్లింది. అప్పట ఒక పెద్ద పొట్లో తగిలించి ఉన్నది. అందు రాధిక చెంత దృఢకాయుడైన యువకుడు నిలచియున్నాడు. రాజు హృదయము కొట్టుకోసాగింది.

“వీరిపుడు ‘ఆర్ట్స్’లో పనిచేస్తున్నారు. రాజు!” ప్రారంభించింది రాధ, పోలోలోని యువకుడై చూపుతూ. “మొదటిసారి నాకణు పవిత్రభావముతో గౌరవించింది వీరే-” నేను కొంతకాలము కళాసేవ చేయాలని వీరి ఆ దేశము- ఈ శెలవులలో వారిక్రూడికే రాగలరు- అప్పుడే మా పెంట్లి నిశ్శయించుకున్నాము- వీరు గూడ నిన్ను చాల గౌరవించగలరు- మమ్మిళ్లిర్వదిస్తూ పద్మాలు వ్రాయగలవా కవీ!

రాజుకు చెమటలు వచ్చినవి. నవ్యతున్న రాధిక ముఖాన్ని చూడలేకపోయాడు. సెలవు పుచ్చుకొని వెళ్లపోబోయాడు- “మా చెల్లెల్లి అడిగినానని చెప్పు- నీకభ్యంతరం లేకుంటే ఒకసారి నా దగ్గరకు పంపు-” అందామె.

“మంచిది” అని అతడు

వెళ్లిపోయాడు.

“ప్రవంచంలోని అందాన్ని విమర్శనా దృష్టితో ఇంకాచూడు కళాకారీ! నీ వింతవరకేమి చూడలేదు. కొంచెమే చూచి తప్పి పడ్డవంటే నీ కళపరమావధిని చేరలేపు” అందామె అతనికి వినిపించేటట్లు-

రమ తన చిత్రశాలలో ఒంటరిగా కూర్చొని యేదో ఆలోచిస్తూంది. రాజు దైన్యముఖముతో ప్రవేశించాడు. రమ లేవలేదు. అతన్ని గౌరవించలేదు. చూచి చూడనట్లు కూర్చున్నది.

“నన్ను క్షమించు రమా, నేన్నాళ్ళు అందాన్ని గ్రహించి గౌరవించినానే కాని హృదయాన్ని గ్రహించలేదు- గౌరవించలేదు. ఇప్పుడదే నేర్చుకున్నాను” అన్నాడతడు, రమ చేతులను తన చేతులలోకి తీసికొని.

“కళాకారులపి చపలచిత్తాలేమో రాజు! నీ దృష్టి ఇక దేనిమీదికి పోతుందో కొన్నాళ్ళ చూడనీ” అంది రమ నిమ్మశంగా.

“నా దృష్టి త్రోపలోకే వచ్చింది. ఇక మోసపోదు, ఐనా నేను నిన్ను బలవంతాన గ్రహించడానికి రాలేదు. నీకు దూరము గానే వుంటాను. కాని నన్నొకసారి క్షమించు.”

అతని అమాయక వదనాన్ని చూడగనే రమ హృదయంలో యిదివరకున్న సందేశ మేఘాలు విడిపోయాయి. ఆనందముతో కుర్చీ నుండి లేచి అతని పాదాలమీద బడింది.

“ఏవో కళలు నేర్చుకోనపోయి త్వరగానే తిరిగి వచ్చాడేమమ్మా రాజు” రమ తల్లి ప్రశ్నించింది.

“అతడు త్వరలోనే కళపరమావధిని కనుక్కొని వచ్చాడమ్మా!” అంది రమ సంతోషముతో-

ఆ కళపరమావధి అంటే యేమో ఆమెకు తెల్పిందికాదు గాని, కూతురు సంతోషపోన్ని జూచి ఆమె సంతోషించింది.

ఆమె గట్టిగా నవ్వించి. “నేను సాందర్భవతినా? కవి!” తనవైపు ఒయ్యారంగా చూచుకొంటూ అన్నది. అతడు మంత్రముగ్నివలె ఆవేశపూరితుడైనాడు. ఈడుబోడు బాధ చెందాడు. “మా చెల్లెల్లి అడిగినానని చెప్పు- నీకభ్యంతరం లేకుంటే ఒకసారి నా దగ్గరకు పంపు-” అందామె.

రేవులోని రొట్టెల మూటు

“యాకూబ్”

యాకూబ్తో ఒక పరామర్శం...

సంగిరెట్టి శ్రీనివాస్
98492 20321

ప్రశ్న రులోనే కవిని ఇమమడించుకున్న వాడు యాకూబ్. కవి యాకూబ్గానే ఎక్కువ మందికి తెలుసు. మూడు దశాబ్దాలకుపైగా కవిత్వ సృజన చేస్తూ, కొత్త కవులకు వేదికలు నిర్మిస్తూ ఉన్నడు. కవిత్వ లడిని నిర్మిస్తూ ఉన్నడు. కవిత్వమే ఊపిరిగా సాగుతున్న సాహిత్యోద్యమ నిర్మాత, కార్యకర్త. ఎనుకట యాకూబ్ పుట్టిన ఖమ్మం జిల్లాలోనే జమలాపురం కేశవరావు అనే కాంగ్రెస్ నాయకుడు ఉండేవాడు. ప్రౌదరాబాద్ ఫైట్ కాంగ్రెస్ అధ్యక్షడిగా ఆ పార్టీకి జమసత్యాలు నింపిన గొప్ప నాయకుడు. ఆయన ఎక్కుడ కాంగ్రెస్ సభలు జరిగినా ఆ ప్రదేశానికి రెండ్రోజులు ముందే చేరుకొని ఏర్పాటును దగ్గరుండి చూసుకునేవాడు. స్వయంగా గడ్డపొర చేతబట్టి తానే పందిరి గుంజల కోసం గుంతలు తోవేవాడు. అంతే కాదు వంటల ఏర్పాటు కూడా దగ్గరుండి చూసుకునే వాడు. మళ్ళీ సాయంత్రానికి తన గంభీర స్వరముతో ఆకట్టుకునే విధంగా ఉపన్యాసాలిచ్చి కార్యకర్తలను ఉత్సాహపరిచేవాడు. దిశానీర్దేశం చేసేవాడు. అట్టాంటి పనినే సాహిత్య రంగములో దాదాపు మూడు దశాబ్దాలుగా యాకూబ్ భాయి కూడా చేస్తూ ఉన్నడు. తన పాట ద్వారా, మాట ద్వారా, రాత ద్వారా, సంఘల నిర్మాణం ద్వారా,

నీర్మిష్టైన ఆచరణ ద్వారా తెలుగు సాహిత్యానికి ‘కొత్త’ జవసత్యాలను సమకూరుస్తూ ఉన్నడు. యాకూబ్ భాయి కాంట్రెబ్యూప్స్ గురించి ఎప్పటి నుంచో రాయాలమకున్న కాసీ ఇప్పటికి వీలు చికింది. వ్యాసం రాయాలని అన్వర్ భాయి అడిగిన సంది ఏమి రాయాలి అని మనసుల తర్జన భర్జన పడుతూ ఉన్న. ఎందుకంటే రెండురాష్ట్రాల్లో యాకూబ్కు ఉన్న సర్కార్ వల్ల అన్నిపార్టీలు రికార్డులు అయితాయి కాబట్టి ఎవ్వరూ రాయంది చెప్పాలనుకున్న, అందుకే వ్యాసం రాయడానికి టైమ్ తీసుకున్న.

యాకూబ్ కవి, నిమర్శకుడు మీదు మిక్కిలి నాలుగు దశాబ్దాలుగా ఉద్యమ

కార్యకర్త, నాయకుడు. వృత్తి రిల్యూషన్స్ పంఘూల్లో భాగపై పనిజీసినా రైటీస్పులతోనూ స్నేహంగా ఉన్నడు. ఒక ముస్లిం, అదీ లైఫ్స్ ఇట్లా ఉండడం చాలా అరుదు. ఎందుకంటే మన సమాజం అందుకు సానుకూలంగా లేదు. యాకూబ్ సున్నిత మనస్యుడు. సమాజములో ఎవరికేబాధ కలిగినా అది తనకే కలిగినట్టుగా ఫీలయితాడు. తాను ఫీలయిందే కవిత్వంగా మరలిచిందు. ఖమ్మం జిల్లా రొట్టుమాకు రేపు నుంచి ప్రయాణం మరువు జేసి గోదావరి ఖని, సైదరాబాద్, రాజమండ్రి, కుప్పమ్ ఇట్లా ఎన్నో ప్రదేశాలను తన ఆవాసంగా మలుచుకున్నడు. ఈ అన్ని ప్రదేశాల గురించి కవిత్వం రాశిందు. తానూ తిరుగాడిన ప్రదేశాల గురించే గాకుండా తనను ప్రభావితం చేసిన లేదా తన జీవితంలో తారసపడ్డ ప్రేమాస్పద వ్యక్తుల గురించి కుడా కవిత్వ మళ్ళీందు.

అంతర్జాతీయ వెలుగులు ఫిడెల్ కాప్రొ, కెన్సారో వివాలతో పాటు జాతీయ జోతులు ఎం.ఎఫ్. హసేన్, ఎ.ఆర్. రెహమాన్, రావు బాలసరస్వతిల జీవితాలను అక్రాల్లోకి ఒంపిందు. అట్లాగే మిత్రుడు పిల్లలమప్రి రాములుతో పాటు ఉద్యమ సూర్యి రోహిత్ వేముల, గౌరీ లంకేవ్ లాంటి ఎందరో ప్రేమాస్పదుల పైన కవిత్వం రాశిందు. నిజానికి వ్యక్తుల

జీవిత చిత్రణ వ్యాసాల్టో బాగా ఉంటుంది. అందులో వివిధ పార్యాలను రికార్డు చేయడానికి వీలవుతుంది. అయితే తన మూడున్నర దశబ్దాల కవితా రచనలో దాదాపు ముప్పయి మందికి ఔగా వ్యక్తులను యాకూబ్ అష్టరాల్లో చిత్రిక గట్టిండు. తన ఆత్మకు దగ్గరగా ఉన్న వ్యక్తుల వ్యక్తిత్వాన్ని అష్టరాల్లో తీర్చి దిద్దిండు. ఇట్లా చిత్రించిన వారిలో కపులు, సంగీతజ్ఞులు, ఉర్ధుమ కారులు, కళాకారులు, రచయితలు, చిత్రకారులు, మిత్రులున్నారు. ఈ వ్యక్తులతో పాటు తాను అందరికన్నా ఎక్కువగా ప్రేమించే అమ్మను, మాటి మాటికి జ్ఞాపకాల్లో తచ్చాడే తండ్రిని, ఉత్తరాల్లో ప్రత్యక్షమయ్యే తమ్ముడు, కండ్లమందర నిలిచే చెల్లి, జీవిత భాగస్వామి శిలాలోలిత, వాళ్ళమృసూ కవిత్వంలో శాశ్వతం చేసిందు. ఇట్లా తన జ్ఞాపకాలను ఒక డైరీలాగా, పర్సనల్ డాక్యుమెంటలాగా అందించాడు.

ఇప్పటి వరకు యాకూబ్ ‘ప్రవహించే జ్ఞాపకం’, ‘సరిహద్దు రేఖ’, ‘ఎడతెగని ప్రయాణం’, ‘నదిమూలం లాంటి ఇల్లు’, ‘తీగల చింత’ కవితా సంపుటాలు తీసుకొచ్చిండు. చివరిది 2019లో అచ్చయ్యింది. ఇది సుదీర్ఘమయిన మూడున్నర దశబ్దాల కవితానడక. ఈ నడక ఎక్కడా ఆగకుండా ప్రయాణం చేయడమంటే తనను తానూ ఎప్పటి కప్పుడు అప్పటి అవసరాలకు, ఉద్యమాలకు అనుగుణంగా ఎక్కివ్ చేసుకోవడమే! ఇట్లా ఎక్కివ్ ఐయ్యిండు కాబట్టే తనతోటి ప్రయాణీకులకు గైం కాగలిగిండు. కొత్త కపులకు తోవ్వ సూపించిండు. ఆ తోవ్వ కాలిబాటగా మొదలయినా ఇవ్వాళ నలుగురునడిచే రహాదారి అయ్యింది. అందులో ఒకి తీరు ప్రయాణీకులు మాత్రామే ప్రయాణిం చాలనే నిబంధన ఏమి లేదు. నడుచు కుంటూ పోయేవారున్నారు, కార్లమీదా పోయేవారున్నారు. వీళ్ళందరికీ యాకూబ్ ఒకసారి రోడ్పుపక్కన దాహం తీర్చి చల్లని నీళ్ళను పెల్లర్ అవుతాడు. మరోసారి

తానే నెహికిల్ డ్రయివర్ అయితాడు. ఎటు తిరిగి ప్రయాణం ఆగకుండా సాగడమే నిజంగా ఒక చైతన్యానికి సూచిక. తన చైతన్యాన్ని అభ్యర్థు సోయిని, తండ్రి నుంచి నేర్చుకున్న బహిరంగంగా వ్యక్తికరించవిష్ణుని ప్రేమను, తల్లిద్ద్వారా తెచ్చుకున్న ఎండిన డౌక్కలు సూపి గుడ్లలో నీళ్ళ నింపుకునే భావేద్వేగాన్ని తనకునచ్చిన వ్యక్తుల గురించి రాసేపు మతిల ఉంచుకున్నడు. మాపష్ట పాపీలు అందించిన చైతన్యంతో జాతీయ, అంతర్జాతీయ స్థాయి వ్యక్తులను వారి ఆచరణను దగ్గరి నుంచి అధ్యయనం చేసిందు. పరిశీలించిండు. ఆ అనుభవాలను అష్టరాలుగా మలిచిండు. తన కవిత్వములో ప్రపంచ ప్రభ్యాత పెయింటర్, ఆఫరికి తాను వేసిన బొమ్మల మూలంగా కాప్సాయ మూకల దాచిని ఎదుర్కొన్న ప్రైదరాబాదీ ఎం.ఎఫ్.పూర్వేన్ గురించి రెండుకవితలు భిన్నకాలాల్లో రాసిండు. అట్లానే ఖమ్మం జిల్లాలో స్థిరపడ్డ ప్రభ్యాత చిత్రకారుడు కాళ్ళ సత్యనారాయణ గురించి కూడా కవిత రాసిండు. తెలంగాణ పెయింటిం గీకు ప్రపంచ స్థాయిలో గుర్తింపు తీసుకొచ్చిన ఏలి లక్ష్మీష్వరాపైనా కవిత రాసినాడు. గద్దర్, అలిశెట్టి, అజంతా, చెట్టు ఇస్కూనుల్, మో తదితరుల గురించి కవిత్వ మల్లిండు. నిజానికి చిన్న కవితలో పెద్ద మూర్తిమత్తున్నా చిత్రించాలంటే కప్పం. ఈ కష్ట సాధ్యమైన పనిని యాకూబ్ ఇష్టంగా చేసిందు. ఒక వ్యక్తికి అన్ని పార్యాల ఆకలింపు ఉంటే గానీ ఇది సాధ్యము కాదు. జీవిత చరిత్రను నిమర్శా దృక్కోణ ముతో అధ్యయనం చేయడం గానీ, వ్యక్తులను యొండ్లుగా దగ్గరి నుంచి చూసి ఒక అంచనాకు వచ్చిని ఇట్లాంటి కవిత్వం రాయడానికి కుదురదు. అందుకే వివిధ వ్యక్తుల గురించి యాకూబ్ రాసిన పోయెమ్ చదివినట్లయితే దాదాపు జీవిత చరిత్రను చదివినట్టే అంటే అతిశయోక్తి కాదు. అట్లాంటిదే ప్రైదరాబాద్లో పుట్టి తన పెయింటింగ్స్ ద్వారా విశ్వవాప్త

గుర్తింపు పొందిన ఎం.ఎఫ్.పూర్వేన్ మీద రాసిన కవితలు. కాప్సాయ మూకల దుర్మర్థదాడికి బలయిన ఎం.ఎఫ్. పూర్వేన్ని తలుచుకుంటూ

“సరస్వతిని కుంచలలోంచి కాన్యాసు భూమీమైదికి దింపినందుకు

ఛాందసుల చర్మకోల దెబ్బలు తిన్నవాడా!

ఇంకా నీ కళల గుడ్ల

తొండ గుడ్లలా చిత్రికి పోలేదా”

అంటూ సంఘీభావం, సాహిత్యత చాటు కున్నడు. పూర్వేన్ గీసిన చిత్రాల్లో గుర్తించొమ్మె ప్రధానమైనది. అందుకే

“ఎన్ని అశ్వాలు

అశ్వాల పదపుట్టనలు

ఆ వెనుక దాగిన రంగు రంగు నిద్రలు పొదరక్కలు లేని భూమ్యయస్కాంత ముచ్చట్లు”

అంటూ చెప్పులు లేకుండానే దునియా మొత్తం తిరిగే పూర్వేన్ చిత్రాన్ని మన కండ్ల ముందుంచాడు. ఈ పాయెమ్ 2001 నాటిది.

నిజయనగరంలో పుట్టి

ప్రజానాట్యమండలితో ప్రభావితుడయి కొన్ని వందల అభ్యర్థు పుస్తకాలకు ముఖచిత్రాలు గీసిన కాళ్ళ సత్యనారాయణ 2018లో ఖమ్మంలో 70 యేండ్ల వయసులో చనిపోయిందు. ఆయన బతికున్న కాలములోనే అంటే 1999 లోనే కాళ్ళపై కవితరాసిందు. ఇందులో

“నీరెండలో నీటిని వెదికేవాడు

ఇప్పటి వరకు యాకూబ్ ‘ప్రవహించే జ్ఞాపకం’, ‘సరిహద్దు రేఖ’, ‘ఎడతెగని ప్రయాణం’, ‘నదిమూలం లాంటి ఇల్లు’, ‘తీగల చింత’ కవితా సంపుటాలు తీసుకొచ్చిండు. చివరిది 2019లో అచ్చయ్యింది. ఇది సుదీర్ఘమయిన మూడున్నర దశబ్దాల కవితానడక.

బతుకు పోట్లం విప్పి అనుభవాలు
పంచేవాడు
రంగుల ప్రపంచములో బ్లాక్ అండ్
షైట్ గాడు
స్నేహాలు ప్రచార దేహాలు కానిష్ణని వాడు
కాన్స్ట్రస్ మీద మొలవని
బొమ్మల్లోంచి నిరీక్షిస్తేన్న రంగుల్లోంచి
నవ్వుతాడు అపుడపుడు
పలకరిస్తుంటాడు”
అంటూ ఆయన మూర్తిమత్తొన్ని
తెలియజేసిందు. కాళ్ళ గురించి
పరిచయం లేని వారికి కూడా ఈజీగా
ఆయన వ్యక్తిత్వం అర్థమయ్యేటట్టు
రాసిందు.
మనతరం మేటి చిత్రకారుడు ఏల
లక్ష్మీం బొమ్మలని చిత్రికగడుతూ
“ఎర్రటండల్లో ఎగేరేసిన గాలిపటాల
నీడల్లో
గంతులేస్తూ సేదలీరే పిల్లలూ,
నడుం ఒంగిన పట్లే తల్లుల ముఖంలో
కన్నించే
కాయకష్టపు కథలు,
ఓ నాయునా!
పట్లే- నన్ను చుట్టుకున్న నీ
బతుకుబొమ్ము!!” అన్నడు.
అట్లాగే కవులు గుర్రం జామవా, మో,
అలిచెట్టి ప్రభాకర్, శివారెడ్డి, చెట్టు
ఇస్కూయిల్, అజంతాల గురించి ఆర్టిగా
రాసిందు. ఇందులో ఒక్క జామవాతో
తప్ప మిగితా నలుగురితో దగ్గరి పరిచయ
మున్నది ముఖ్యంగా శివారెడ్డితో చాలా
సాన్నిహిత్యము కూడా ఉన్నది. ఆ
సాన్నిహిత్యాన్ని ఇట్లా వ్యక్తికరించిందు.
“అక్కరం అంటే నమ్మకం, గురి.
ఇప్పుడతడు కవిత్వంగా నిలబడ్డ మనిషి
మనిషిలా కదలాడే కవిత్వం”
అంటూ శివారెడ్డి హృదయాన్ని
తెలియజేస్తేందు.

ఉద్యమకారుల గురించి కూడా అంతే
ఆర్థతతో రాసిందు. నాతోపాటు
ఉదయం దినప్రతికలో పనిజేస్తూ రాజ్య
హింసకు బలయిన జర్రులిస్తు మిత్రుడు
గులాంరసూల్ తోపాటు రాజ్యం
హత్యచేసిన రోహిత్ వేముల, హక్కుల

గొంతుక గౌరీ లంకేమ్ అంతర్జాతీయ
ఉద్యమకారుడు కెన్ సారోవివా,
ఫిడెల్కొప్రో, ప్రపంచ ప్రభ్యాత రచయిత
మార్పొజ్, త్రిపురనేని శ్రీనివాస్లను
గుండెల కర్ఱుకున్నడు.
సంగీతముతో, గాత్రముతో
ప్రపంచాన్ని ఉప్రాతలూపిన మైకేల్
జాక్సన్తోపాటు, దేశీయ సంగీత
సామూట్టు ఏ.ఆర్. రెపామాన్, రావు
బాలసరస్వతి, గద్దర్, గోరటి వెంకన్,
అరుణోదయ రామారావులను
కవిత్వమయి ఆలింగనం చేసుకున్నడు.
ఆత్మీయుడైన ఎంకన్నగురించి ఇట్లా
రాసిందు
“మనదగ్గరున్నదేదో మనవే విసిరేసి
తిరిగి దానికోసమే
యుగాలుగావెతక్కు అంటుప్పట్లు
అతని సమక్కాన్ని గుర్తుపట్టుకుండా
అతడి కోసం ఎదురుచూస్తూ
గడివేస్తుంటాం” అని ఎంకన్
మిత్రులందరి ఆత్మీయతను
అపిష్టరించిందు.
ఇవే గాకుండా తన దగ్గరి మిత్రులు
కట్టా సత్యనారాయణ, ఎండ్లారి సుధాకర్
సార్ తండ్రి దేవయ్యను, ఉస్కానియా
యునివిర్ట్యుల్ ఆప్తమిత్రుడు పిల్లలమట్రి
రాములు సార్ను అష్టరాలతో ప్రేమగా
అల్లుకున్నడు.
పిల్లలమట్రి రాములుసార్ గురించి
‘రాముని మగ్గం’ పేరిట 1996లో రాసిన
పొయెమ్ గుండెలోతుల్లోంచి దోస్తు
కప్పాలను, కన్నిశ్శను తనవిగా భావించి
చిత్రించిందు.

“ఈ నేత ఈ జీవితానికి ఆగదు
తమ్ముళ్లు చెల్లెళ్లూ అప్పులూ
తిరిగిపోతున్న కలలూ
అస్మీ మనం నేస్తున్న బట్టల్లోంచి
రకరకాల డెబైన్సు
మనమున్నంత వరకూ మారుతున్న
ఈ చిత్రవర్షాలుంటాయి”
అని దోస్తు కప్పాలను చదువుకున్న
తరం ఆర్థిని అక్కరీకరించిందు.
ఇంతేనా అంటే ఇంకా చాలా ఉన్నది.
సామాన్య మానవుని వేదననూ రాసిందు.

అవగనగా మానవుడు అంటూ మనిషి
గురించి ఇంకా అనేక కవితలు తన
చుట్టూ సంచరిస్తున్న మనుషుల గురించి
రాసిందు.

నిజానికి యాకూబ్ కొన్సిరోజులు
ఫేన్బుక్లో సీరియల్గా రొట్టుమాకు రేవు
మొదలు తన జీవితములో తారసపడ్డ,
తాను దగ్గరగా చూసిన వ్యక్తులను
హాద్యంగా చిత్రించాడు. ఆ పూర్వమన్నిం
టిని దారములోకి ఎక్కించినట్లుయితే
కచ్చితంగా మంచి మాల తయారపు
తుంది. రొట్టుమాకు రేవు ఊరి ఆప్టులు
లేకుండా యాకూబ్ లేదు. అట్లనే ఇక్కడా
తానూ అష్టరీకరించిన 30కి ఫైగా వ్యక్తులు
యాకూబ్బై తిరుగులేని ప్రభావం
వేసిందు. ఉద్యమాలు కావొచ్చు,
సాహిత్యం, వ్యక్తిత్వం, ఆవరణ వీటన్నిం
టిపై మిత్రుల ప్రభావమున్నది. ఆ
ప్రభావమూ, వారి అవ్యాజానురాగమూ
యాకూబ్కు అందింది. వెరసి యాకూబ్
మూర్తిమత్తొన్ని తీర్చిదిద్దింది. ప్రతిగా
యాకూబ్ ఈ వ్యక్తులను
కవిత్వికరించడం ద్వారా తనను తానూ
అద్దములో చూసుకునే ప్రయత్నం
చేసిందు. చాలా వరకు సక్కెన్ అయిందు.
తెలంగాణాలో సముద్ర తీరం లేదు. ఓడ
రేవులు లేవు. అయితే రొట్టుమాకు రేవు
నుంచి తెలుగు నేలంతా లంగరు వేస్తూ
కవిత్వ రొట్టెలు తినిపిస్తున్న యాకూబ్కు
గుండెల నిండా అలయి బలయి.

నిజాయితీగా కవిత్వాన్ని ప్రేమించి ఆ
ప్రేమను పదిమందికి పంచడమే
పరమావధిగా పనిజేస్తేన్న యాకూబ్ ఇప్పటి
ముడుచుకు పోయిన సమాజానికి
అవసరమున్న మార్గదర్శి. ఇట్లా
పనిజేయడమంటే పూల కన్నా విమర్శ
రాళ్లే ఎక్కువ పడుతాయి. అయితే ఈ
రాళ్లను జమచేసుకొని రోడ్పు వేసేందుకు
వినియోగించే యాకూబ్ ఇప్పటి తరానికి
ఒక అవసరమైన కవి, కార్యకర్త, ఉద్యమ
నిర్మాత, సంస్థల చోదకుడు. ప్రవృత్తిని
నిరంతరాయంగా కొనసాగించాలని
కోరుకుంటూ దోస్తుకు ఉద్యమాభి
నందనాలు..

అ టుపోట్ల ప్రవాహంలో

సంఘర్షించేదే జీవితం

గాయాల సలపరింతలో

ఓ నిష్పు కణిక అక్షరం

నేల పరుచుకున్న చెట్టు

సేద దీర్ఘే పచ్చని ఇల్లు

పచ్చపచ్చని ఆకుల అల్లిక

బతుకులో సేదదీర్ఘు పొదరిల్లు

చదువు నేర్చిన పదాల ముద్రలు మెరిష్టే

తాళపత్రాల రాసిన అక్షర లిపిలో

చదువు వాక్యంతరంగాలు

కమ్మలు తిరిగేసిన లేత చేతులే భవిత రాత

కొమ్మలకు పెరిగిన బలపాలన్నీ

అక్షరాలు నేర్చేటి సాధనాలే

కనుల రెటీనాషై కదిలే కథలన్నీ

సమాజాన్ని చిత్రించే గొప్ప కథలు

అబాత శత్రువు కూడా

ఏదో తోడు కోరే సందర్భంలో

నవజాత శిశువు కేకలోనే సాగింది

ఓ చిరునవ్వు అక్షర ప్రవాహానై

నేలానై మొలిచిన చుక్కలే కదా

అస్తిత్వపుటంచుల నడిచే కలాలు

అక్షరం ప్రవాహంలో

చదువూ దైర్యం రెండూ కూడా

వ్యక్తిత్వ మహాత్య కథలే అక్షరమైనా, చ్ఛిట్టినా

మనిషికీ, ఊరికీ మంచి సోపతులే

మట్టి వాకిలిలో కుదురైన వేళ్ళన్నాయి

నింగీ నేలలో ఊయలలూగే

కమ్మని కావ్య లహరులున్నాయి

జీవితమై నడిచిన శక్తులన్నీ

చోదక వాహకాలే

బతుకు పొరలు తడిసిన

అక్షర ప్రవాహంలో...

అక్షర ప్రవాహంలో

డా॥ టీ. రాధాకృష్ణమాచార్యులు, 98493 05871

పుట్టెదు ఎత

దుఃఖం నిండిన గుండెల చిత్రణ....

తప్పెట ఓదయ్య
94416 41702

ఎప్పుడు పిల్ల పాపలతో కళకళలాడే చెరువు కట్టు చిన్నబోయింది. చింతచెట్టు మీది పక్కల కిలకిల సప్పుళతో సందడి చేసే చెరువు తన రూపును మార్చుకుంది. ఎప్పుడు కలిసి తిరిగే సాయిత గాళ్ళు. తమ సోపతి కోసం కొండకెదిరి సాసినట్టే ఎదిరి సూతండ్రు. కొందరు సాయిని తీసుకతుండ్రని, ఆరా తీస్తూ ఎక్కుక్కి ఏడుస్తున్నరు.

పొద్దటి సంది వాడకట్టోలంతా ఆకలి దప్పులు మాని సూతండ్రు. గొడిసేపు చింత కింద వుంటుండ్రు. గొడిసేపు సెరువుకట్టు మీదికి పోయ్యతండ్రు. మల్ల ఎవ్వల ఇండ్లకు ఆళ్ళ పోతండ్రు. అల్లకు మనుసుల మనుసు లేదు. ఏ పని ముట్టుకో బుద్ది బతలేదు. కూసున్న కాడ కూసుంటలేదు. నిల్చున్న కాడ నిలపడ్డలేదు. ఎండ నడినెత్తి మీదికి వచ్చింది. అటు ఇటు దిక్కులు సూసుండ్రు. ఇంటికాడ కాలు నిల్వక కట్టమీది సింతసెట్టు కాడికి సెక్కర్లు కొడ్డుండ్రు. కొందరు పోరడు ఎంత ముద్దు గుండెను, గడ్డకు గడ్డ అసోంటోడు, సూతుండగనే కన్నమూసి తెరిసినంతలో కత్తె పోయిందు. సిడిమలో కోడిపిల్లను గడ్డ ఎత్తుకొని పోయినట్టే మాయ మాయేనుల్ల, మనం ఏం చేశమల్లా! మన సేతులేముంది. వాని కర్కగంతే గావచ్చును. ఆయుసుంటే

ఎట్లనన్న బతుకునుల్ల ఆడి ఆయుసే? గాడికుందేమో!

నడిమంతరం బొమ్మ నాలుగు రోజుల ముచ్చటయ్యేను. కూసున్న కాడ, నిలుసున్నకాడ, మనిషో దిక్కు తలో రీతిగా అందేశ పడుతున్నరు. కొందరొచ్చి “ఏమైంది ఇంకా పీనుగు రాలేదా? పోస్తుమార్చం కాలేదటనా” అడుగు తుండ్రు. కొందరు మల్లతుమని ఎగేసుకొని పోతండ్రు. పద చూసి చూసి యాష్టాకస్తుంది పోదామని పోతండ్రు. ఇంతలో అనుమండ్ల గుడి కాడ మంది సప్పుడు అయితంది.

మొన్నె ఆశయ్యసారు బిడ్డ గాంచు నూనె బోసుకొని అంటు వెట్టుకుండట. గా పిల్లను పట్టుం తీసుకపోయింద్రు. మూడువాల్ల కాలి పోయిందట. గా పిల్ల ప్రాణాలు గాలిలో కలిసిపోయినవట. గట్ట ఎందుకు జేసుకుందో ఏమో? తెలుస్తేదు. అక్కడ సందమ్ కానిది ఇక్కడ కాదేమో!?

ఎవ్వలకు దోసింది వాళ్ళ అంటుండ్రు. సప్పుడు అయితుంది. పిల్లను పట్టుం నుంచి తీసుక వచ్చింద్రు. అంతా తయారు అయినదట. తెలిసినోళ్ళు తెల్పునోళ్ళు, పిల్ల సేనితులందరూ అటు వైపే పోతండ్రు. రాండ్రీ రండ్రుల్లా! మలత్తమ్ అనుకుంటూ, ఒకలను వట్ట కుండ వొకలు చెరువు కట్ట నుంచి గుడి

దిక్కు కదిలినరు. పోతూ పోతూ ఎన్నో ఇషయాలు మాట్లాడుతుండ్రు. ఎంత పని అయిపాయేను. బంగారమసాంటి సారు. గాపిల్ల గట్ట జేసేది గాకూండే. అంటు ఆశయ్య సారు మంచితనం గురించి తలో మాట చెప్పుతుండ్రు.

ఆశయ్య సారు చాలా మంచోడు. ఊళ్ళో ఉన్నడో లేడో అందరికీ నోట్లో నాలుకలాంటోడు. గాయనకు ఇద్దరు ఆడపిల్లలు ఒక మగ పిల్లగాడు. గీ మధ్యనే పెద్ద పాల్లకు కొలువొచ్చిది లగ్గమ్ కూడా అయిపోయింది. పండగజేసి అంత మూడునెల్లకాలేదు. ఇగ రెండో పిల్ల పెద్ద పిల్లకంటే ఉషారు గున్నదే? ఇద్దరు అయ్యను మించినోళ్ళే! అయినపుటికి చిన్న పిల్ల పెద్దమెకంటే రెండాకులు ఎక్కువ తెలివి కలది ఇకమతులున్నది. ఇద్దె బుద్ధులు నేర్చుకొన్నది. గామె మీద సారుకు ఎక్కువ గురుండేది. అందుకు తగ్గటుగానే బాగా సద్య బెంక్ లో కొలువు కొట్టింది. పట్టుమని పదినెళ్లు కొలువు చేసిందో లేదో సింగరేచిలో మల్లోక్క కొలువు కొట్టింది. అయ్యా! ఉన్న ఊర్లేనే కొలువు జేసుకో మంచిగుంటది. నా మాట ఇనుమని సింగరేణి నొకరి వద్దని ఎంత జెప్పిన వినలేదు.

ఎందయ్య నీవు రెండు లచ్చులకు భయపడుతున్నవా? గివ్యటి బిసాదమెంత? ఆరు నెల్లల తెరిపేస్తా! ఎరికేన? నా

గురించి నీకు తెల్పుదా ఏంది? నేను బెంక్లో పని సెయ్యును. నాతోటోళ్ళు సింగరేణి కొలువుకే బోతండు. నేను గూడ పోత నువ్వు ఇంకేం అనద్ద. అయ్యతో వాడు చేసి, తన మాట నెగ్గిచ్చుకుంది. తండ్రి పిల్ల మాట కాదన లేక పోయిండు. రెండు లచ్చలు కట్టి నొకరికి తోలిండు. ఇంకా రెండు నెలల్లా అయితే కొలువులో రెగ్యలర్ అయిపోవు. కానీ! గా..పిల్ల మాయమై పోయే? బుపి అసవోంటి సారును నలుగురి నోళ్ళల్లా ఎసిపాయే? అని కొందరు. మరి కొందరు అయ్యనే కొలువ జేయమని బలవంతం జేసిండని తలో మాట అనుడు” నోటికేంది తలుపాతాళమా? నరం లేని నాలుక నాలుగు రకాలు’ మాట్లాడుతుంది. కొందరి మాటలు కత్తులై గుండెను చీల్చుతున్నవి. ఆశయ్య సారు మనసు ముక్కలవుతుంది. కాలం ఎన్నో ప్రశ్నల కంకరరాళ్ళను విసురుతుంది. పిల్లను సందమ్ చేసే కార్యం ఒడిసింది. అందరూ బరువైన గుండెలతో ఇంటి బాట పట్టినరు.

ఇక్కడ చెరువు కట్టు కాడ జీపు అచ్చి ఆగింది. జీపులకెల్లి శవాన్ని దీఘ్రండు. పీనుగు చుట్టూ కట్ట గట్టినట్లుగా మంది చేరినరు. ఒకల మీద ఒకలు పడి ఏడుస్తుండు. సనిపోయినోడు ఎరుకలోళ్ళ పొల్లగాడు. గింతంత వుండే. ఒకలంటునరు. ఎ... గింతెందుకుండే పొల్లగాడు, మాలెసుగానే ఎత్తు వుండే. తల్లి భుజాల కాడికి వుండేటోడు? నిన్న మా పొల్లగాండ్లతో కట్ట మీదనే ఆడుకున్నడు. ఎవ్వాలను గిట్టి... ఆసిని అనెటోడు కాడు. నోరారా అవ్వని పెలిసెటోడు. గడ్డకు గడ్డ లెక్కణ్ణ పోరడు గంతలోనే మాయమై పోయెనుల్లా. గాదేవుని గుల్లే

మన్మహడ. గానికి నాయమెక్కడ ఉంది? ఇమరస ఎక్కడంది? ఇమరస మరినినోడు ఏమో జేసినట్లు వుంది. అన్ని తెలుసంటం గాని ఏం... తెలుసుడో? ఏమోగాని! ఆ..సారిని జూతే గుండెలు తరుకు పోతున్నయినుల్ల. గింత కాలం పిల్లలను కాకులు గడ్డలు కొట్టుకుండా కాపాడుకుంది. పిల్లల కొడోలే పెంటపాన్న పెరళ్ళ పొన్న దింపుకుంటా సాదినట్లు సాదుకుంది. గంపెడు ఆశలు గానీ!

...మీదే పెట్టుకొని బతుకుంది. వాడు పోయి వాగుల జీరె. వాడ కట్టు అమృలక్కలు అంగలారుస్తుండు. ఆమె కట్టాన్ని కథలు కథలుగా చెప్పుతుండు. అటువైపుగా ఏదో లొల్లి జరుతుంది. గప్పుడే కులపెద్దలు అచ్చిండు. పొద్దు బాగా పోయింది చీకటవుతుంది. తీసెసిందే పుణ్యముంది. ఎక్కడ బొంద తవ్వాలో జెపుండని అడుగుతుండు. ఇంతలో ఒక పెద్దాయన కలుగ జేసుకొని తండ్రితో కట్ట వట్టియ్యలే!? వాడికి పోన్ జేసినమ్. జెరాగుండ్రీ! పది నిమిషాల్లో సెప్పను, ముచ్చట అంటుండు. ఆడు వచ్చే దాకా సందమ్ జేసుడు లేరన్నడు.

గప్పుడే గాడికి వచ్చిన ఊరి సర్పంచ్, ఉప సర్పంచ్, గీ...ముచ్చట ఇన్నరు. పెద్ద మనిషి మీదికి గయ్యన లేసిండు. ఏమనుకుంటుండు మీరు. ఆడు రాడు. వచ్చేటోడు అయితే? పిల్లాని మీద పట్టిరపు ఉన్నోడయితే? దవాళానా వద్ద లొల్లి జేసెటోడు కాడు. శవాన్ని తీసుకపోను, ఇరువై మంది ఆడోళ్ళను ఎందుకు తీసుకవచ్చినడు? పొద్దటి నుంచి లొల్లి ఎందుకు జేసినడు? వాడు రాడు గాని మరో ముచ్చట జెప్పుండ్రి.

అనవసరంగా గొడవ చేయకుండి. మంచిగుండు ఎరికేనా! ఇదంతా ఆక్కటున్న సార్లు (పిల్లగానికి చదువు చెప్పిన ఆ ఊరి సార్లు) గమనిస్తునే ఉన్నరు. ఎవలు ఎనుకకు తగ్గత లేదు. మేం ఫోన్ జేసినమ్. ఆడు ఏదో ఒకటి చెప్పేనే సాగుతుందని కిరినంగా చెప్పుండు.

పెద్ద సారుకు కోపం వచ్చింది.

ఏమయ్యా! ఏం మాట్లాడుతున్నవు నీవు. వాడు పొల్లగానికి అయినే కదా! ? నేను ఐదెండ్ల సంది సూతన్న... యేవాక రోజు కూడా బడి దిక్కు రాలేదు. ఆడి మోకమెలా ఉంటదో తెలవదు. పిల్లలను పట్టించుకోనోడు ఏం తండ్రి? ? ఏ మీటింగు అయినా తల్లే వచ్చేది. రెక్కలు ముక్కలు జేసుకొని పిల్లలను సాదుకొంది. గామెతోనే కట్టి పట్టియిండన్నదు సారు. తండ్రి పట్టితే పున్నం ఏమి రాదులే. తల్లితోనే కట్టి ఏయించుండి. ఆమె కర్కు జీస్తేనే వాడికి పుణ్యమొస్తుంది. పెద్ద సారు తీర్చు చెప్పిందు.

ఊరి సర్పంచ్, ఉప సర్పంచ్ సారు చెప్పింట్లే చేయిండి అన్నరు. ఎంటనే ఒక పెద్ద మనిషి అరె! తల్లితో కట్టినె పట్టించుండని కేకేసిండ్రు. శవ యాత్రకు అన్ని ఏర్పాట్లు జరుగుతున్నయి.

సార్లకు... పెద్దసారుకు మనుసు మనసులో లేదు. ఎన్నో ఆలోచనల సుడులు తిరుగుతున్నయి. పెద్దసారు మెల్లగా సాయి గాడి జ్ఞాపకాలలో మునిగి పాఠియినదు. పోరిడు చాలా మంచీడు. నేను... ఈ బడికి వచ్చి పంచెంట్లు అయింది. ఆడు నా దగ్గర సద్గుకున్నదు. ఒకలను గిట్టిని అనెటోడు కాదు. వాని లోకం వానిదే. కోపమొళ్ళి కొళ్ళితే విప్పిచ్చెటోడు. ఏ..పని సిప్పిన కాదన కుండ చేసెటోడు. ఎప్పుడన్నా అళ్ళిగానే ఏం జేస్తున్నవురా! అంటే... గజ గజ వనికెటోడు.

సార్లు (రఘీందర్ రెడ్డి, చంద్రశేఖర్, రాజేందర్, శ్రీను) కడుపుబు నవ్వుకునేది. గట్ట నవ్వులు తెప్పించేవాడు. వాని చిలిపి పనులు ఎన్నో మాకందరి వినోదం చేసేవి. వాడు మాబడి తోటలో పూసిన మందార పువ్వే. రెండు నెల్ల కిందటనే మా అందువైన బడితోటను నదిలి సాయిగాడు బెజ్జుంకి బడికి పోయినదు.

ఎప్పటిలాగే బడికి పోయి వచ్చి రాత రాసుకొని పడుకున్నదు. నిద్దురలో...

ఏపురుగు ముట్టిందో? పామే కరిసిందో తెల్పుదు. కానీ! కుట్టిన దగ్గరి నుండి రక్తం కారిందని చూసినోళ్ళు సెప్పిందు. ఆ.. తల్లికి ఏం తెలుసు, ఆమె సద్యకోలే!?

బతడానికి కావల్సిన జ్ఞానమున్నది. గాని! మందుకు మాకులకు కావల్సిన జ్ఞానమైతే లేదు. అప్ప! ..నాకేదో కుట్టిందే అంటే?

ఎలుక గావచ్చు బిడ్డా! కండ్లు మూసుకొని పండుకో నొప్పి నిదురలో తగ్గతదని అన్నదట. గీ ముచ్చబే ఆక్కడ వాడ కట్టోల్లు సెప్పినదు. ఆమెకు ఏం జెయ్యాల్లో! ఎట్లా జెయ్యాలనే సోయిలేదు. పక్కనున్న వాళ్లను లేపిన మంచిగుండేది.

ఏదన్నా ఇషయం చెప్పేటోల్లే. కానీ! ఎవరని పిల్లులేదు. ఇంట్లో డిగ్రీ చదివిన పిల్ల ఉంది. కనీసం ఆమన్న తెలుసుకోలేదు.

పొద్దుగాల పురుగు కుట్టిందని కరీంనగర్ దవభానకు పోతే అప్పటికే విషం ఎక్కి శవమై పోయినదు.

సార్లు ఒకరికొకరు ఆలోచన చేసిందు. అపును అళ్ళనం ఎంత భయంకరమైన వార్షమైన వార్షమై ముక్కలు వస్తే వేరేగా ఉండేది. వాడిని కాపోడుకునేదేమా! ? పెద్దసారుకు కండ్లల్ల నీళ్ళు తిరుగుతున్నయి.

తల్లికి తానం చేయించి కట్టి పట్టిచ్చి తీసుకపోతుండు. పిల్లవాడి శవం పక్కనే ఉన్న అక్క సాయిగో! .. ఒకసారి నాతో మాట్లాడురో! నువ్వుంత పనిజ్ఞిస్తివరో! ... గుండెల మీద గుండ్లకుంటూ ఏడుస్తుంది. ఏడుస్తే ఏముంది? తూడిస్తే ఏముంది? వాని గూడ పోయిన దొరకదని అక్కడున్నోళ్ళు అనుకుంటూ పక్కకు జరుగుతుందు. చివరి మజిలీకి

సార్లకు... పెద్దసారుకు

మనుసు మనసులో లేదు. ఎన్నో ఆలోచనల సుడులు తిరుగుతున్నయి. పెద్దసారు మెల్లగా సాయి గాడి జ్ఞాపకాలలో మునిగి పాఠియినదు. పోరిడు చాలా మంచీడు. నేను... ఈ బడికి వచ్చి పంచెంట్లు అయింది. ఆడు నా దగ్గర సద్గుకున్నదు. ఒకలను గిట్టిని అనెటోడు కాదు. వాని లోకం వానిదే. కోపమొళ్ళి కొళ్ళితే విప్పిచ్చెటోడు. ఏ..పని సిప్పిన కాదన కుండ చేసెటోడు. ఎప్పుడన్నా అళ్ళిగానే ఏం జేస్తున్నవురా! అంటే... గజ గజ వనికెటోడు.

తోప్పనిస్తూ. కడ చూపుకు వచ్చిన చుట్టాల ఏడ్పుతో చెరువు కట్ట దద్దరిల్లుతుంది. వాడితో కలిసి ఆడుకున్న పిల్లలు, తిండి ముట్టకుండ శవం చుట్టూ కాలుగాలిన పిల్లలూగా తిరుగుతుందు.

తల్లని తెప్పులో తేలిపాయే సందమామలా పోస్టుమార్ట్ నొపి పాత్రిల్లో వాదిగిపోయినదు. శవయాత స్టోర్సంది. అగి వట్టిన తల్లి ఒక్కసారి గొల్లమంటే ఊరు ఊరంతా శోక సంద్రమై వాని వెంట కదిలినది. ఎన్నో హ్యాదయాలను వాడు కదిలించి కలిచి వేస్తుందు. వాని జ్ఞాపకాలు ఆ.. తల్లిని నిండుగా ముంచెత్తుతుంటే?! ఏడ్పే ఊయ్యాల్ పాటగా ఊపందుకుంది. ఈ తంతు చూడలేక సూర్యుడు పడమటి దిక్కు వాలిపోయినదు. ఈ రెండు పావులతో ఊరంతా అట్టుడుకి పోయింది. చిమ కీడు చేయిని సారు నిర్వ్యాదంలోకి పోయినదు. ఏమి తేలియని తల్లి ఏడ్పుతో తల్లడిల్లుతుంది. వాళ్ళు మామూలు మనుసులై మందిలో కలినేదెన్నడో!? కాలమే చెప్పుతుంది, కాలం విసిరిన సవాళ్లను కొన్ని కొన్ని సార్లు కాలమే ఇప్పుతుందని చింత కింద గుమి గూడిన పెద్దమనుసులు అనుకోవడం తప్పు కాదేమా!?

మేధావి ఎవరు?

అరున్చ జీవ్తి జోగునూల

ఒట్టల మూటతో పయనమై పట్టునికి వస్తే
సదువే సంధ్యలా సమయం లేని సమాజంలో
తిండితిష్పలకు తిరుగుతూ, పూటకు లేకున్న పర్యాలేదు,
జీవిత లక్ష్యమే గమ్యమంటూ

బాటసారి లేని తోటలో అక్షరాల మొగ్గలు కోసాను
మాల కట్టే సమయం రానే వచ్చింది.

మొగ్గల చిరునప్పులు విరబూసాయి
ఇక ఆనందం హరివిల్లు విరిసింది.

నా బానిస బతుకు బజారులో
నా వైపు సంకెళ్ళ బరువుతో దీనంగా చూస్తుంది.
ఒక్క క్షణం కట్టిన దండ కాస్త దడదడ లాడింది.

స్వతహోగా అక్షరాల పుప్పులను మనం కోసి మాల కట్టినా
దుండగులు ఆ దండను దహనం చేస్తున్నారు.

అప్పుడు ఆ పుప్పులు ఆ పరిధిలోంచి
మెదడు నీరైతే మేధావి ఎవరు అని అడిగాయి...

బడిపలుకులు

పలుకుబడులు....

భాషా పరిణామాన్ని వివరించిన వ్యాసం...

కాలువ మల్లయ్య
91829 18567

వభాషకయినా స్ట్రైకర్లు మన పూర్వీకులు. జూనపదులు. ఆదిమానవులు. అవసరాలు తీర్చుకోవడానికి ఒక్కే వస్తువును మనిషి పిలుచుకున్న ధ్వనే ఆ వస్తువు పేరయింది. ఆ పేరును పెట్టడానికి చేసిన రకరకాల ధ్వనుల సమూహానే భాషయింది. మనిషి అనే పేరుకు లేదా ధ్వనికి ఓ సమూహంలో వీచి అని, మరో సమూహంలో ఆద్య అని రకరకాలుగా పిలుచుకున్నారు. తల్లిని మదర్, అవ్య, అమృత మా అని పిలుచుకున్నారు. మనిషి పిలుపులకు ఏర్పరచుకున్న ధ్వనలే ఆయా సమూహాల్లో ఆయా భాషలయ్యాయి. ఇవి నాగరికత పరిణామం చెందే వరకు గుర్తులుగా మాఫికంగానే జీవించాయి. లిపి ఏర్పడిన తరువాత వీటికో రూపం ఏర్పడింది. విధి సమాజాల్లో విధి రూపాలుగా భాష ఏర్పడి భాష పేరు మీద కొన్ని సమాజాలు ఏర్పడ్డాయి. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా వేలాది భాషలు మనుగడలోకి వచ్చాయి. ఈ భాషలకు ప్రాచీనత రెండు మూడు వేలు లేదా ఐదువేల సంవత్సరాల కంటే ఎక్కువ ఉండి ఉండదు. మనవ స్వభావం ఒక్కటే కాబట్టి కొన్ని పదాలకు అనేక భాషా పదాలతో స్వామ్యాలున్నాయి. భారతదేశంలోనీ భాషలు సంస్కృత జ్ఞానాలు, ద్రవిడ భాషా కుటుంబానికి చెందినవిగా ఉన్నాయి. జనని సంస్కృతం

బెసకల భాషలకును అని పండితులు చెప్పినా డక్టీఱి భారత భాషలైన తెలుగు, తమిళం, కన్నడ, మాయాళం, తుణు, కొంకణి ద్రవిడ భాషా కుటుంబానికి చెందినవే నన్నది నిర్యావాదాంశం. ద్రవిడ భాషా కుటుంబానికి చెందిన భాషల్లో తెలుగే అత్యధికులు మాటల్లాడే భాషగా ఉండేది. తెలుగు రాష్ట్రాలు, భారతదేశంలోని ఇతర రాష్ట్రాలు, విదేశాల్లోనూ మాటల్లాడే వారందరినీ కలిపితే తెలుగు మాటల్లాడే వారి సంఖ్య పద్ధనిమిది కోట్లనీ, ప్రపంచంలో అత్యధికులు మాటల్లాడేవారి భాషల్లో పరపరవ స్థానంలో ఉండని, భారతీయ భాషల్లో హిందీ తర్వాత రెండవ స్థానంలో ఉండని అంతర్జాతీయ సంస్కల పరిశోధనల్లో తేలింది. అలాంటి తెలుగు భాష అనేక కారణాల వల్ల ఆధిపత్య భాషలు, ప్రపంచీకరణ ప్రభావం వల్ల, పొలక వర్లల విర్కుం వల్ల (Attrition) క్లింతకు గురవుతుండని యునస్సో ఎన్ సిఇఅర్టటి లాంటి సంస్కలు పౌచ్చరిం చాయి. గత పది, పదిహానేళ్లలో తెలుగు మాటల్లాడే వారి సంఖ్య గణనీయంగా తగ్గిందని భారతీయ భాషల్లో తమిళం, బంగాలీ తెలుగు స్థానాన్ని ఆక్రమిం చాయనీ వార్తలు. మన భాష చాలా గొప్పదని, వేలేండ్ర ప్రాచీనతున్న భాషయని, తేనెలోలుకు సుందరభాష యని ఉన్నతీకరించుకోవడం అవసరమే.

కాని భాష శాశ్వతంగా ఉండటానికి, సముస్తతంగా నీలబడటానికి, అందరూ చదివేలా చేయడానికి ఇంగ్లీషులా సులభీక రించాలి. ప్రజాస్వామీకరించాలి. ప్రజల భాషను గౌరవించాలి. ప్రజల భాషలో పార్శ్వప్రకాలు, పాలనా వ్యవహారాలు, వైజ్ఞానిక విషయాలు వచ్చితీరాలి. ఆ పని కొంతవరకయినా చేసిన కన్నడిగులు, బంగాలీలు, తమిళులు తమ భాషలను పదిలంగా కాపాడుకుంటున్నారు. సాహిత్య అకాడమీ, జ్ఞానవీర్, నోబుల్ బహుమతులను గణనీయ సంఖ్యలో పొందుతున్నారు. తెలుగులో ఆ పని జరుగకపోవడం పెద్ద వెలితే... ఇప్పటికీ జరుగడం లేదు.

సమాజంలో ఏర్పడిన భాషకు వ్యాకరణాన్ని అనుసరించి భాష ఉండదు. అంటే ఆ భాషా సమూహంలో ఏర్పడిన భాషకు వ్యాకరణాముండాలి కాని వ్యాకరణం చెప్పినట్టు భాష ఉండదు. భాష ముందు పుడితే ఆ భాషకు వ్యాకరణం తర్వాత స్ఫైంపబడుతుంది. కాని మన వ్యాకరణీకులు లేదా పండితులు వ్యాకరణాన్ని బట్టే భాష ఉండాలని శాసించారు. అపలు సిసలైన ప్రజల భాషను గ్రామ్యమన్నారు. నింద్యమన్నారు. పుస్తకభాషగా వాడకూడదన్నారు. ముందు వచ్చిన ప్రజల భాషకంటే వెనుక వచ్చిన

పండిత, సంస్కృత భాషకే ప్రాధాన్యత నిచ్చారు. దాన్నే పుస్తకాల కెక్కించారు. ప్రజల వాడుక భాషను మాండలికమని, వికృతి అని, పండితులు వాడినప్పుడే అది గ్రహించగలిగిందన్నారు. మన ప్రాచీన గ్రంథాల్లో ఎక్కడో చోట తెలంగాణ, కోస్తాంధ్ర వాడుకభాషా పదాలు కనబడితే మా తెలుగు పదాలు వచ్చాయని మురిసిపోయారు. గ్రంథాల్లోనే భాషకే వ్యక్తరణాలు రాశారు. నిఘంటువులు రాశారు. ప్రజల భాషగా చెప్పుకోబడే మాండలిక భాషే అసలు సిసలైన జీవద్భూష అన్న విషయాన్ని మరిచిపోయారు. ఈ భాషను జానపదులు తమ కథల్లో, గేయాల్లో, పాటల్లో, నిత్యజీవన వ్యవహారాల్లో వ్యాఖికంగా కాపాడు కున్నారు. తరతరాలుగా ఒక తరం నుంచి మరో తరానికి వ్యాఖికంగానే బలికించుకున్నారు. ఇలాంటి భాషను కాపాడుకున్న, భద్రపరుచుకున్న తమిళులు, కన్నడిగులు, బెంగాలీలు సంపద్యంతమైన సాహిత్యాన్ని సృష్టించుకో గలిగారు. తమ భాష ప్రాచీనతకు ఆధారాలు చూపగలిగారు.

తెలుగులో ఆ పని

అంతగా జరుగ లేదు.

ఆధునిక సాహిత్య

ప్రక్రియలు వచ్చిన తర్వాత

ఇరవయవ శతాబ్దీలో కొంతమంది

రచయితలు తమ రచనల్లో ఈ భాషను వాడినా పండితులకిది అంటరాని భాషే పొర్యాపుస్తకాలకూ అంటరానిదే. గిడగు రామమూర్తి పంతులు లక్ష్మంగా, గురజాడ లక్ష్మంగా వాడుక భాషేద్వమం జరిగినా, తెలంగాణలో కాల్పనిక సాహిత్యంలో వాడుకభాష. మాండలిక భాష వాడబడినా, తెలుగు సమాజంలో ఇది పొర్యాపుస్తక భాష కాలేదు. అధికార భాష కాలేదు. పొర్యాపుస్తకాల్లో గత వంద సంవత్సరాలుగా మనం చదువుకుంటున్నది బడిపలుకుల

భాష మాత్రమే. పొర్యాపుస్తకాల భాషకు ప్రజల భాషను మధ్య చాలా తేడా ఉంది. అందుకే ప్రజా కని 'కాళోణీ' మనకు కావల్సింది బడిపలుకుల భాష కాదు. పలుకుబడుల భాష అన్నాడు. పొర్యాపుస్తకాల్లోనయినా, రచనల్లో అయినా పలుకుబడుల భాష వాడాలన్నాడు. ఆ భాష కోసం తపించాడు. తాను రాసి, చూపించాడు. అదే భాషలో మాటల్లాడి మెప్పించాడు. గిడగు రామమూర్తి వ్యాపహరిక భాషేద్వమం, గురజాడ వాడుక భాషేద్వమాన్ని ముందుకు తీసుకుపోవడం శిష్టవ్యావహారికం వరకే

పరిమితమయింది. శిష్టులు అంటే చదువుకున్న ఉన్నత వర్గాల వారు వాడే భాష వరకే పరిమితమైంది. రా.వి.శాస్త్రి కరుణ కుమార, నామిని సుబ్రమణ్యం నాయుడు, అల్లం రాజయ్య, కాలువ మల్లయ్య లాంటి వాళ్ళ జీవమున్న ప్రజల భాషను, అట్టడుగు వర్గాల, వర్గాల భాషను వాడి రచనలు చేసారు. మూడు ప్రాంతాల నుంచి ఆ తర్వాతి కాలంలో జీవద్భూషా రచనలు, కాలమ్ రచనలు వస్తున్నా ఆ భాష ఇప్పటికీ కాల్పనిక సాహిత్యానికి పరిమితమైంది. కొన్ని పత్రికలకు ఇప్పటికీ

అది అంటరాని భాషే ఈ భాష ఇంకా పొర్యాపుస్తకాలకు ఎక్కులేదు. పత్రికల భాష కాలేదు. ఈ జీవద్భూషాలో నిఘంటువులు రాలేదు. ఈ భాషలో వైజ్ఞానిక, వ్యత్తి సంబంధ, అన్నిరకాల పదజాలమున్న వాడబడటం లేదు. పొర్యాపుస్తకాలు, నిఘంటువులు, పత్రికలు పంచంచేను వదిలి పరిగేరుకున్నట్టు బడి పలుకుల భాషకే పరిమితమయ్యాయి. కానీ పలుకుబడుల భాషను వాడటం లేదు. స్వాజనాత్మక సాహిత్యంలో మాత్రం ఈ భాష కొంత చోటు చేసుకుంటంది.

జీవద్వంతమైన ఈ భాష

పొర్యాపుస్తకాలకు, అధికార వ్యవహారాలకు, నిఘంటువులకు ఎక్కుతేనే తప్ప జీవించదు. ఇప్పటికీ ఎన్నో అర్ధుతమైన పదాలు క్రమక్రమంగా కనుమర్చై పోతున్నాయి. పోయాయి కూడా. ఆధిపత్య భాషల దాదాగిరి, ప్రపంచికరణ నేపద్యం, మారుతున్న అనేక పరిశ్శీతుల ప్రభావం వల్ల ప్రాంతీయభాషలు క్షీణత (Altrition)కు గురవుతున్న తరుణాలో తెలుగు భాషను, తెలంగాణ భాషను కాపాడుకోవాలంటే బడిపలుకుల భాష బదులు పలుకుబడుల భాషమపయో గించాలి. అంతర్జాతీయ భాష ఇంగ్లీషును చదువుతున్నానే తల్లి భాషలను

హృదయానికి హత్తుకోవాలి.

పలుకుబడుల భాషమప యోగించి చేసిన ప్రసంగాలకు, ఉపన్యాసాలకు, రచనలకు అధ్యాత్మమైన నాద సాందర్భముంటుంది. లయ ఉంటుంది. జవనత్యాలూ ఉంటాయి. ఆ భాష ప్రజలను, పారకులను, చదువరులను చేరి విశేషంగా ప్రభావితం చేస్తుంది. ఈ భాష నుపయోగించుకోని ఇందిరాగాంధి, వాజపేయ్, లాలూ ప్రసాద్, కె.సి.ఆర్. తమ ఉపన్యాసాలతో ప్రజలను విశేషంగా ప్రభావితం చేసారు. ఇలాంటి నిసర్ల సుందరమైన భాష పొర్యాపుస్తకాలకు,

నిషుంటువుల కెక్కలేదు. ప్రజల వద్దనే పదిలంగా నిక్షిప్తమై ఉంది. మన ప్రాచీనులు, వైయాకరణీలు ఈ భాషను కావ్యాలకు ఎక్కునియలేదు. చిన్నయసురి లాంటివారు ఆర్య వ్యవహారంబున గ్రామ్యంబు నిషిష్టంబిని, అర్యులు ఉపయోగిస్తే ఆదే గ్రామ్యంబు గ్రామ్యంబు అనీ చెప్పాడు. ప్రాచీన కావ్యాలలో ఈ భాషకు స్తానమే లేదు. ఆధునిక కవిత, కథ, నవలా ప్రక్రియల్లో మాత్రం కొంతమంది రచయితలు ఈ భాషను వాడి ఆ రచనకు ఇఖ్యిడిమబ్బడి సొందర్యాన్ని అడ్డారు.

ఆయా సమాజాల ప్రజలనోళ్ళ నుండి వెలువడి ప్రజల వాడకంలో నాని సజీవంగా ఉన్నదే జీవద్భాష ఈ జీవద్భాషలో అనేక పలుకుబడులున్నాయి. ఒకే భాషా సమాజంలోనూ ప్రాంతాలను బట్టి ఆ ప్రాంతాలకును చారిత్రక, సామాజిక, సాంఘిక, రాజకీయ నేపథ్యాలను బట్టి వివిధ రకాల పలుకుబడులు వాడుకలో కొచ్చాయి. తెలంగాణ సమాజంలోనూ అంతే. తెలంగాణ భాష తెలుగు భాష వేరు కావు. ద్రవిడ జన్య తెలుగుభాషలోనూ యాస భేదాల రూపాలు మాత్రమే. రాయలనీమ జీవద్భాష, కోస్తాంధ జీవద్భాష ఉత్తరాంధ జీవద్భాషలన్నీ తెలుగులోని అంతర్భాగాలే. ఈ జీవద్భాషల రూపం, సారం, లిపి అన్ని ఒక్కటే. ఇవన్నీ కలిపితేనే తెలుగు భాషపుతుంది. ప్రతి భాషా సమాజంలోనూ ఆ భాషకే ప్రత్యేకమని చెప్పబడినవైన పలుకుబడులుంటాయి. వీటినే నుడికారాలని, జాతీయాలని కూడా అంటారు. వీటి వాడకంతో ఆ రచనకు అద్భుత సొందర్యాన్ని తీసుకురావచ్చు. రెండు మూడు పదాల కూడలి అయిన ఈ పలుకుబడులు ఆ భాషకు ప్రత్యేక సంపదులు. కొన్ని పదాల కూర్చు అయిన చిన్న వాక్యం సామెతతో అల్వాక్స్రాల్లో అనల్వార్ధ భావాన్ని రాబట్టుకున్నట్టే పలుకుబడులతోనూ పొందవచ్చు. ఇది సామెతలా చిన్న వాక్యం కూడా కాదు. రెండు మూడు పదాల కూర్చు మాత్రమే.

పలుకుబడుల్లో ఉన్న ఆ వేరు వేరు పదాలు పలుకుబడిగా మారింతర్యాత తమకున్న విడివిడి అర్ధాన్ని కోల్పోయి ప్రత్యేకార్ధాన్నిస్తాయి. రెండు మూడు విడి పదాల్లో ఒక్కటిగా ఆ వాక్యానికి విశేష విశాలమైన అర్ధాన్నిస్తాయి. ఇవి ఆ జాతి పలుకుబడిలో (వాడుకలో) ఉన్నాయి. కాబట్టి పలుకుబడులని, ఆ భాషకు సంబంధించిన ప్రత్యేక పదాలు కొబట్టి నుడికారాలని, ఆ భాష ప్రత్యేకతను తెలిపే పదాల కూర్చు కొబట్టి పదబంధాలని, ఆ భాషా సమూహాజాతికి సంబంధించిన పదాలు కాబట్టి జాతీయాలని పిలువబడుతాయి.

తెలంగాణ భాష జాతికి సంబంధించిన అనేక పలుకుబడులు (జాతీయాలు, పదబంధాలు, నుడికారాలు) తెలంగాణ సమాజంలో వాడుకలో ఉండి ఆ భాషను జీవద్భాషను చేస్తున్నాయి. ఇలాంటి భాషే పలుకుబడుల భాష మనం పొరశాలల్లో చదువుతున్నది ఇలాంటి పలుకుబడుల భాష కాదు. కృతిమ బడిపలుకుల భాషమ్మ కాళోజీ మాటలు అక్షర సత్యాలు. ఇలాంటి పలుకుబడుల భాషకే నిషుంటువులు కావాలి. వ్యాకరణాలు రాయాలి. కాని అది జరుగేదు.

గ్రంథమైన భాషమద్దేశించే అంటే బడిపలుకుల భాషకే నిషుంటువులు, వ్యాకరణాలు రాసారు. పండితులు తాము రాసిన వ్యాకరణాన్ని బట్టి భాష ఉండాలన్నారే కాని ఈ భాషకు వ్యాకరణాలు రాయిలేదు. నా ‘నుడులు’గా (నా భాషా పదాలుగా) ప్రసిద్ధమైన ఈ పదాలు లోతైన అర్థం కలవి.

ఇలాంటి భాష గురించి కొంత వరకు వకాల్రా పుష్పకోని వాడుకభాష కావాలని పోరాటం చేసాడు గిడుగు లక్ష్మీన్ని చూపాడు. గిడుగు వ్యావహారిక భాషోద్యమానికి లక్ష్మణంగా కన్యాశుల్గంలో ఆ భాషను రాసి చూపాడు గురజాడ. కాని వారి పరిధి శిష్ట వ్యావహారికం వరకే పరిమితమయింది. ఆ తర్వాత మూడు ప్రాంతాల నుంచి జీవద్భాషకు ప్రాణం పోస్తూ రా.వి.శాస్త్రి, కరుణాకుమార,

నామిని, అల్లం రాజయ్, కాలువ మల్లయ్ కాల్యనిక సాహిత్యంలో అద్భుత రచనలు చేసారు. కాని ఇప్పటికీ పార్యపుష్టకాల్లో, పత్రికారంగంలో, ప్రభుత్వ వ్యవహారాల్లో బడిపలుకుల భాషే తప్ప పలుకుబడుల భాష వాడటం లేదు. తెలంగాణ జీవద్భాష పలుకుబడులల్లోని సొందర్యాన్ని అర్థగాంభీర్యతను, అల్వాక్స్రాల్లో అనల్వార్ధ భావనను పరిశీలిద్దాం. వేలసంఖ్యలలో ఉన్న వీటినన్నిటిని ఈ వ్యాసంలో ప్రస్తావించడం సాధ్యం కాదు కాని వాటిని కొన్ని విభాగాలుగా విభజించి స్తాలీపులాక న్యాయంగా పరిశీలిద్దాం.

అనుభవాల సారంగా...

జానపదులు అనేక విషయాలకు తమ అనుభవాల సారంలోంచి వచ్చిన పదబంధాలను విష్ణుతార్థం వచ్చే రీతిలో పదిలపరుచుకున్నారు. ఒక పేరాలో, పేజీలో వివరించలేనంత అర్థం ఓ పదబంధం ద్వారా చెప్పవచ్చు. వీటిని స్పష్టించడానికి వారికి ఏ చదువులూ అవసరం లేదు. జీవితానుభవాలే ఆయా సందర్భాల్లో పలుకుబడులుగా వాళ్ళ నోళ్ళలో నామతూనే ఉన్నాయి. నీ జీవితం ఎలా సాగిపోతుందని అడిగిన ప్రశ్నకు జానపదులు ఏముందే జీవితంల అంతా ఆగమగమై పెయిందంటారు. ఈ

ఒకె భాషా సమాజంలోనూ ప్రాంతాలను బట్టి ఆ జీవితాలకున్న చాలిత్తక, సామాజిక, సాంఘిక, రాజకీయ నేపథ్యాలను బట్టి వివిధ రకాల పలుకుబడులు వాడుకలో కొచ్చాయి. తెలంగాణ సమాజంలోనూ అంతే. తెలంగాణ భాష తెలుగుభాషలోనూ యాస భేదాల రూపాలు మాత్రమే. రాయలనీమ జీవద్భాష, కోస్తాంధ జీవద్భాష, ఉత్తరాంధ జీవద్భాషలన్నీ తెలుగులోని అంతర్భాగాలే.

పదబంధాల్లో ఉన్న ఆగం ఆగం అనే పదాలకు భిన్నంగా జీవితం, జీవితమంతా గందరగోళంగా ఉంది, ఫీరత్వం లేని బతుకైంది. డిస్టర్బ్ గా ఉంది అనే అర్థం ఇస్తుంది పదబంధం. తెలంగాణ గ్రామాల్లో ఈ పదబంధం విస్తృతంగా ప్రచారంలో ఉంది. అలాగే ఇంటికి సరిపోయే ఆదాయ ముందా? ఊళ్ళో బతుకులెలా ఉన్నాయి అనే ప్రశ్నకు ఏం పాడయిందే బతుకు దెరువు లేకుంటయిందని కొందరి నుంచి సమాధానం వస్తుంది. పారిశ్రామికీకరణ, ఇతర కారణాల వల్ల, యంత్రాల వల్ల వ్యతిష్ఠతి పనులు నశించి ఆదాయ మార్గాలు దూరమైన సందర్భంలో ఈ పదబంధం పుట్టి ఉంటుంది. చేత్తామంటె పనులు దొరుకడం లేదు. కూలిపనులు కూడా దొరుకడం లేదు. వ్యతిష్ఠతి పనుల వరుసేమా అలా ఉంది అనే సందర్భంలో వచ్చిన నుడికారమిది. ఊళ్ళకు పోలీసు లచ్చిరి గద... పడుసుపోరగాండ్లను తీసుకువే యిండు గద. ఊరెట్లుంది? అనే ప్రశ్నకు జవాబుగా ఒకే ఒక పలుకుబడి ద్వారా సమాధానం చెబుతాడు గ్రామీణుడు. ఈ పదబంధాన్ని ఎక్కువగా గౌర్కాపరి వ్యతిష్ఠతి చేసే వాళ్ళు వాడతారు. ఏం చెప్పుమంటవే 'మందుమిద తోడేలు పడ్డట్టయింది' అనేది సమాధానం. ఇందులో అనలూర్ధముంది. గౌరైల మంద మీద తోడేలు పడితే జరిగేదేంటి? మందంతా గందరగోళంగా మారుతుంది. తోడేలు ఏ గౌరైను మెడక్ రూకుతుందో తెలియదు. ఎన్ని ప్రాణాలు పోతాయా తెలియదు. గౌరైల మందలో తోక్కిసులాట, భయంతో అరుపులు, పరుగొల్లాలిని చూడటం. ఇవన్నీ జరుగుతాయి. నక్కలైట్ ఉద్యమం బాగా ఉన్న సమయంలో తెలంగాణ గ్రామాల్లోకి పోలీసులు వచ్చి ఇలాంటి భీభత్వమే స్ఫైర్చెపారు. వైజాం పాలన కాలంలో తపాసీల్ పసులుకు అధికార్లు వచ్చినప్పుడూ ఈ పరిస్థితులే ఉండేవి. దీనికి సమానార్థకంగానే 'మిన్ను విరిగిమీద పడ్డట్టు' అనే పదబంధమూ వచ్చింది. ఆకాశం కూలిపోయి మీదపడితే ఎంత కష్టంగా ఉంటుందో అంత బాధగా

రామయ్య, భిమయ్య,
కిష్టయ్య, ధర్మయ్య, సీతమ్మ, లక్ష్మి
లచ్ఛప్ప, శివయ్య, శంకరయ్య
పేర్లు లేని తెలంగాణ పల్లెలు లేవు.
ఈ కథల ఆధారంగా సుగ్రీవాళ్ళ,
రామబాణం, లక్ష్మణేబు,
భిమబలుడు, సీతమ్మ కప్పెలు,
హనుముంతుని తోకీ, భరతుని
రాజ్యం లాంటి అనేక
పలుకుబడులు తెలుగు
సమాజంలో వాడుకలీ ఉ
న్నాయి. సుగ్రీవాళ్ళ అంటే మీర
రానిదని, రాముడు బాణం
వదిలితే అటి తిరుగులేనిదని,
గురితప్పదని, తత్తుతు
చావకతప్పదన్న అర్థంలో
వాడుతారు.

ఉంటుందని. ఏం రామయ్య! భాగనే కష్టపడుతున్నవు గద జీవితం ఎలా సాగుతుంది అనే ప్రశ్నకు ఏముంది నా పని గట్టుకు కట్టెలు మోపినట్టే ఉంది. ఎంత సేసినా ఏట్టే మాన్సులన్నట్టుంది. గడియరిక లేదు గప్పరాకట్టేదు అన్నట్టుంది అనే సమాధానాలోస్తాయి. తాను చేసిన పనికి తగిన ప్రతిఫలం లభించనపడు కలిగే విరక్తి భావం నుంచి ఇలాంటి నుడికారాలు పుట్టాయి.
వ్యవసాయం, వ్యతిష్ఠతి సంబంధమైనవి...

భారతదేశం వ్యవసాయిక ప్రధానదేశం. ఇప్పటికి సగాన్ని మించిన జనభా వ్యవసాయం, వ్యవసాయాధారిత పనులు, వ్యతిష్ఠతి పనుల ద్వారానే జీవిస్తున్నారు. ఇప్పటికీ, ఇప్పటికైనా దేశానికి గ్రామాలే పట్టుగొమ్మలు. గ్రామాలే బతుకు పుష్కాలు. అలాంటి గ్రామీణ, వ్యాపాయిక, వ్యతిష్ఠతి పనుల్లోంచి అనేక పదబంధాలు పుట్టాయి. ఇందులో కష్టములా కలబోతలున్నాయి. వాడు అసుగొట్టం లక్క, తిరుగుతనే ఉంటడు. మొటగారోలే కదులునే ఉంటరు అనే పదబంధాలోస్తాయి. ఆసుగొట్టం చేసేత వ్యతిలో మగ్గం నేసేందుకు కండెల

తయారీలో వాడే సాధనం. కదురు మగ్గంలోని భాగం. పీటికి విశ్రాంతి అనేది ఉండదు. అలాగే మొటద్వారా నీళ్ళ బావి నుండి తోడేప్పుడు దండెడకు గారే మీది నుంచి వస్తుంది. మొట నడుస్తూ ఉంటే దండెడ పోవడానికి మొటగారే గుండ్రంగా తిరుగుతూనే ఉండాలి. బొక్కెన లోపలి కెళ్ళేప్పుడూ అంతే. విశ్రాంతి లేకుండా నిరంతరం తిరిగేవారిని లేదా పనిచేసే వారిని ఇలా అంటారు.

అలాగే కరణం పగ అనే పదబంధ ముంది. ఊళ్ళలో కరణాలు పట్టారీలుగా, మాలీ పటీల్లుగా, పోలీసుపటీల్లుగా గ్రామాల్లో ఉండేవారు. నిజాం నవాబు వీరిని గ్రామాధికారులుగా నియమించి వారి ద్వారా శిస్తులు వసూలు చేసేవాడు. ఈ కరణాలు పట్టార్లుగా ఒకరి భూములోకరి పేరున రాయడం, చిన్న రైతులను వేధించడం జరిగేది. వీళ్ళ ఎవరి మీదవైనా పగబడితే వాన్ని నాశనం చేసేవారు. అందుకే కరణం పగ కాటికి పోయినా తీరదు అనే సాముతోచ్చింది. ఈ చిల్లరదేవుళ్ళ గురించి దాశరథి రంగాచార్య తన నవలలో స్పష్టంగా రాశారు. ఎస్టీఆర్ ముఖ్యమంత్రి అయిం తర్వాత ఈ పట్టారీ వ్యవస్థను రద్దుచేసి విలేచ్ అసిపైంట్లను నియమించాడు. ఎద్దుకోనాగలి, ఇగురం లేనెవసం, ఒంటెద్దు బాయిగాడు లాంటి వ్యవసాయ వ్యతిష్ఠతి సంబంధ పదబంధాలనేకం ఉన్నాయి. కాలాన్ని బట్టి, కార్యలను బట్టి సమయానుకూలంగా దుక్కిదున్నడం, నారు పోయడం, పంట వేయడం, కలుపు తీయడం, మడిని తడపడం, మందులు వేయడం, పంట నూర్జుడం చేసేసే సరైన పంట నుంచి ధరువుప్పుడు అమ్ముకోవాలి. ఇంవేచే చేయకుండా వ్యవసాయం ద్వారా నష్టాలు కొని తెచ్చుకునే వ్యవసాయాన్ని ఇగురం లేనెవసం అంటారు. నా అనే వాళ్ళవరూ లేక దిక్కుసక్కి లేక ఒంటరిగా జీవిస్తూ భూమి దున్నుతూ బతికే వాన్ని ఒంటెద్దు బాయిగాడు అంటారు. తోలకరి వర్షాలు కురిసింతర్వాత వ్యవసాయదారునికి

విపరీతమైన పనుంటుంది. తడారకముందే దుక్కి దున్నాలి. విత్తనం వేయాలి. ఇలాంటి సమయంలో ఎట్టుకోనాగలి అన్నట్టు పని ఒత్తిడి ఉండటాన్ని ఇలా అంటారు. నాగలి కట్టలంటే రెండెడ్లు కావాలి. కానీ విపరీతంగా పని ఉన్నప్పుడూ ఇలా చేయాల్సి పస్తుందని అర్థం. వ్యవసాయ పనుల ఒత్తిడి బాగా ఉండని దీనర్థం. అబ్బిబు రాత్రి వర్షం ఏం పడిందిరా భూమాకాశం ఒక్కటైనట్టు -ఆకాశానికి తూట్లు పడ్డట్టు అంటారు. ఆకాశం తూట్లు పడటం, భూమి, ఆకాశం ఏకం కావడం లాంటి పదాల అర్థాలకు భిన్నంగా విపరీతమైన వర్షం, కుంభపాప్తి కురియడాన్ని ఈ పదబంధాలతో వివరిస్తారు. కలువవలసిన వాస్తి సులభంగా కలిస్తే కావాల్సిన పని ఏ ఆటంకం లేకుండా అయితే నక్కందొక్కి వచ్చినవు అంటారు. వరి బంతి కొట్టి, తూర్పురబట్టి రాసిగా పోసిం తర్వాత రాళి మధ్యన గడ్డి పిడతను పెడుతారు. అది నక్క ఆకారంలో ఉంటుందా? పంట బరుకతి కావడానికి నక్కను పెడ్డారని ఓ నమ్మకం. కలుపు తీసేటపుడు గడ్డిమొక్కల నేరేస్తూ ముందుకు, నాట్లోనేలప్పుడు మొక్కలను నాటుతూ వెనుకకు నడుస్తారు. ఒక ఒడ్డు నుండి పనిచేస్తూ మరో ఒడ్డు చివరకు చేరడాన్ని మునుము అంటారు. పనులు అలసట లేకుండా సాగడానికి పాటలు పాడుతుం టారు. ఈ పనిలో ఆడవాళకు నారందిస్తూ మగవాళ్లు సాయం చేస్తారు. అందులో భార్యాభర్తలు ఉండోచ్చు. పని వేగంగా కావడానికి మునుముకో ముద్దు ఇస్తానని ప్రేమికులు, భార్యాభర్తలు పాడుకుంటారు. సంతోషంగా పనులు చేస్తారు. ఇంకాకుండా సాలసంకటం, గొల్లితిక్క, వేసుకాయంత వెప్రి, బెస్తుపెద్దర్చిం... లాంటివి కులాలను కించపరిచే పదబంధాలూ ఉన్నాయి. వాటి జోలి మన కవసరం లేదు.

విశ్వాసాలకు సంబంధించినవి...

ప్రతి సమాజంలోనూ కొన్ని నమ్మకాలుంటాయి. అని మూడు

విశ్వాసాలు కావచ్చు. సరైనవే కావచ్చు. ఆయా కాలాల్లో వారివారి ఆలోచనా పరిధిని బట్టి వచ్చిన నమ్మకాలివి. జానపదులు వీటిని హృదయపూర్వకంగానే నమ్ముతారు. వారి బలహీనతలను ఆసరా చేసుకొని మంత్రాలు, మాయలు చేరుమీద సంపాదించుకునే తెలివికల వారూ ఉన్నారు. ఇలాంటి విశ్వాసాల ఆధారంగా అనేక పదబంధాలను స్ఫైంచు కున్నారు. పిల్లిని సంకనచెట్టుకున్నట్టు అనేది ఓ పదబంధం, అల్లుకౌతూ పిల్లిని సంకన చెట్టుకున్నట్టుయింది అంటారు. ఏదైనా శుభకార్యానికి పోతే పిల్లి ఎదురైనా, విధవరాలెదురైనా అపశకునమని భావిస్తారు. ఇది పూర్తి మూడునమ్మకమే. పాముపగ అనే పదబంధముంది. పాము పగబడ్డుందని, పగబించే విచిచిపెట్టదని ఓ నమ్మకం. పాముకు చెవులే ఉండవని, తనకు ప్రమాదం వస్తుందనుకున్న ప్పుడుమాత్రమే కాటేస్తుందన్న విషయం వాప్పువం. కానీ వాని పగ పాము పగలాంటిదని వాడుకలో ఉంది. పాములపై సీరియల్లు, కథలల్లో ప్రజలను మూడునమ్మకాల్లో ముంచడమూ సమాజంలో చూస్తుంటాం. తుమ్ము తమ్ముడై సెప్పడం మరో పదబంధం. బయటకేచ్చేటప్పుడు తుమ్ముతే ఆగాలని, లేకుంటే అరిష్టమని దీనర్థం. తుమ్ము తమ్మునోలే ఆగమని హితవు చెప్పగా ఆగకపోవడం మంచిది కాదని భావం. ఉడుంబోచ్చినిల్లు అనేది మరో పదబంధం. ఆ ఇల్లు ఎలా ఉండంటే ఉడుంబోచ్చిన ఇల్లులూ ఉండని, ఆ ఇంట్లోకి పోవదని అంటారు. ఉడుం జోచ్చిన ఇల్లు పరిలి పెట్టాలని లేదా శాంతిపెట్టి ఇంట్లోకిశ్చాలని అంటారు. సూతుకం ముట్టుడు అనే పదబంధం చనిపోయినప్పుడు ఆ ఇంటిపేరున్న వారంతా దినవారాలు అయిపోయేవరకు ఎవరినీ తాకుండా, ఇంట్లోకి పోకుండా ఉండాలని చెపుతుంది. బల్లిమీద పడితే అరిష్టం అని బల్లిపాటు, కుడికన్నదరడం మొగవాళకు కుడికన్న, ఆడవాళకు ఎడమకన్న అదిరితే అరిష్టమంటారు. మెల్లకన్న భాగ్యం మెల్ల

కన్నుంటె అద్వితమంతుడని ఇలా విశ్వాసాలపై అనేక పదబంధాలున్నాయి. **పురాణ సంబంధితాలు...** రామాయణ, మహాబారత, భాగవతాది పురాణ కథల ఆధారంగానూ కొన్ని పదబంధాలు ఏర్పడ్డాయి. జానపదులు చదువురాకున్న రామాయణ, మహాబారతాది కథలను ఆశవుగా, పాటలుగా, కథలుగా చెప్పుకుంటారు. తమ పాటల్లోనూ, బతుకమ్మ పాటల్లోనూ నిక్షిష్టం చేసారు. రామయ్య, భీమయ్య, కీషయ్య, ధర్మయ్య, సీతమ్మ, లక్ష్మీ, లచ్ఛమ్మ, శివయ్య, శంకరయ్య పేర్లు లేని తెలంగాణ పాల్లు లేవు. ఈ కథల ఆధారంగా సుగ్రీవాజ్జు, రామబాణం, లక్ష్మణరేఖ, భీమబలుడు, సీతమ్మ కష్టోలు, హనుమంతుని తోక, భరతుని రాజ్యం లాంటి అనేక పలుకుబడులు తెలుగు సమాజంలో వాడుకలో ఉన్నాయి. సుగ్రీవాజ్జు అంటే మీర రానిదని, రాముడు బాణం వదిలితే అది తిరుగులేనిదని, గురితస్తుదని, శత్రువు చావకతప్పదన్న అర్థంలో వాడుతారు. సీతను సీత గీసి దాటవద్దని లక్ష్మణుడు చెచితే లక్ష్మణరేఖ దాటడం వల్ల సీత ఆపదల పాలయిందని కథ. ఈ పదబంధాల్లో పరాలుగా అర్థాలు కాక జవదాటలేనిదని, రామరాజ్యానికి ఎదురులేదని, అందరు సుఖంగా ఉండేదని, సరిహద్దు రేఖ దాటకూడదని అర్థాలు వస్తున్నాయి. అలాగే భీమబలుడు అంటే అద్వితీయమైన బలసంపన్నుడని, సీతమ్మ కష్టోలు లెక్కకుమించినవని, హనుమంతుని తోకలా పెరుగుతున్న యని అర్థం. భరతుని రాజ్యం అంటే రామరాజ్యంలా సుభిక్షమైనది కాదు. పాలారంగమంతా అరాచకంగా మారింది. అన్న అడవికి పోయాడన్న బాధతో భరతుడు తన కప్పగించిన పాలనను నిర్మాక్షుం చేసాడు. అతనికి అన్న ధ్యాస తప్ప పాలనాధ్యాస లేదు. ఇలా పురాణ సంబంధమైన కథలాధారంగా తెలుగు సమాజంలో, తెలంగాణాలో అనేక జాతీయాలు వాడుకలో ఉన్నాయి. (మిగతా వచ్చే సంచికలో...)

సంవత్సరానికి గాను సాహిత్యరంగంలో నోబుల్ అవార్డు లభించింది.
మిగ్యుల్ ఏంజెల్ అస్ట్రోరియాన్ గ్యాటోమాలాలో చదువుకున్నాడు, న్యాయ వాదిగా ఎదిగాడు. అతను యూనివరిష్టాడ్ పాపులర్ డి గ్యాటోమాల స్థాపనలో పాల్గొన్నాడు. అతను పారిస్ లో 10 సంవత్సరాలు నివసించాడు. మరియు పశ్చిమ ఐరోపా మరియు మధ్యప్రాచ్యంలోని అనేక లాటిన్ అమెరికన్ వారాపత్రికలకు కరస్పాండెంట్‌గా నేవలు అందించాడు. అతను గ్యాటోమాలకు సాంస్కృతిక అనుబంధాన్ని కలిగి ఉన్నాడు. 1954లో అర్జెంటీనాకు ప్రవాసంలోకి వెళ్లాడు. అతను గ్యాటోమాలాలో సైనిక నియంత్రణాన్ని అనేక సందర్భాల్లో వ్యతిరేకించాడు. 1966లో అస్ట్రోరియాన్‌కు లెనిన్ శాంతి బహుమతి లభించింది. అదే సంవత్సరంలో, అతను అధ్యక్షుడు జాలియో మెండెస్ మోంటెన్గ్రో చేత ప్రాస్ట్ లో గ్యాటోమాలన్ రాయబారిగా నియమించబడ్డాడు.

మిగ్యుల్ ఏంజెల్ అస్ట్రోరియాన్ మొదటి పుస్తకం “లేయిండాన్ డి గ్యాటోమాల” (1930) అనేది మాయన్ ఇతిహాసాల నుండి ఉధ్వించిన కథల సంకలనం. అతని మొదటి నవల, “ఎల్ సెనోర్ ప్రెసిడెంట్ (ది ప్రెసిడెంట్)” 1946లో ప్రచురించబడింది. 1947 చివరలో, అస్ట్రోరియాన్ గ్యాటోమాలన్ ఎంబసీకి సాంస్కృతిక అనుబంధంగా అర్జెంటీనాకు వెళ్లారు. 1949 లో మంత్రి పదవిని పొందారు.

బ్యాసన్ ఎయిర్స్ లో ఉన్నప్పుడు, అతను 1918

అమెరికాలో భారతీయుల జీవన అధ్యయనశీలి... మిగ్యుల్ ఏంజెల్ అస్ట్రోరియాన్

మిగ్యుల్ ఏంజెల్ అస్ట్రోరియాన్ 19 అక్టోబర్ 1899, గ్యాటోమాల సిటీలో జన్మించాడు. అతని బాల్యం మరియు కౌమారుడశను తన స్వదేశంలో గడిపాడు. అతను ప్రైట్ ప్రైస్‌గ్లార్లలో తన బాకలారియేట్ కోసం చదువుకున్నాడు మరియు తరువాత శాన్ కార్లోన్ విశ్వవిద్యాలయంలో న్యాయ పట్టా తీసుకున్నాడు. “ది సోఫల్ ప్రొబ్లమ్ అఫ్ ది ఇండియన్” అనే అంశంపై అతని థీసిన 1923లో ప్రచురించబడింది. అమెరికాలోని భారతీయ ప్రజల జాతీయ లక్ష్మణాలు మరియు సంప్రదాయాలో లోతుగా పాతుకుపోయిన అతని స్మషణైన సాహిత్య సాధనకు” మిగ్యుల్ ఏంజెల్ అస్ట్రోరియాన్ కు 1967

మరియు 1948 మధ్య వ్రాసిన తన కవితల సంకలనమైన “సియెన్ డి అలోండా (టెంపుల్ ఆఫ్ ది లార్స్)”, 1949ని ప్రచురించాడు. 1948లో అతను కొన్ని నెలలకు గ్యాటోమాలకు తిరిగి వచ్చాడు, ఆ సమయంలో అతను తన నవల “వియోంటో పూర్ణే” రాశాడు. (ప్రోంగ్ విండ్), 1950 ఈ రచన తన దేశం యొక్క ఆర్థిక వాస్తవాలపై ఉత్తర అమెరికా సామ్రాజ్యవాదం యొక్క ప్రభావం వివరించబడినది. అదే సంవత్సరం, ఎల్ సెనోర్ ప్రెసిడెంట్ యొక్క రెండవ ఎడిషన్ బ్యాసన్ ఎయిర్స్ లో ప్రచురించబడింది. ఆయన 9 జూన్ 1974న స్పెయిన్ లోని మాడ్రిడ్లో మరణించాడు.

మిగ్యుల్ ఏంజెల్ అస్ట్రోరియాన్

1967

తెలంగాణ

మహామహేరాపాధ్యాయుడు ఆచార్య “రవ్వ శ్రీహరి”

నిలువెత్తు సౌమ్యతకు రూపం.
నిరపంకార విజ్ఞాన దీపం.
నిరాడంబర తేజస్వుతో నిత్యం
వెలిగిపోయిన కవిరచి. తెలంగాణ
గడ్డమీద జన్మించిన
మహామహేరాపాధ్యాయుడు.
కొందరు బిరుదులలో ప్రకాశిస్తారు.
కొందరి చేత బిరుదులే
ప్రకాశింపబడతాయి. మహా
మహేరాపాధ్యాయుడు అనే బిరుదు
ఆచార్య రవ్వ శ్రీహరిని వరించి
మురిసిపోయింది అనడంలో
సందేహం లేదు. డాక్టర్ నాశేశ్వరం
శంకరం, డాక్టర్ పెన్నా శివరామకృష్ణ
లాంటి గొప్ప గొప్ప కవితందరో ఆయన
శిష్యులు కావడం ఆయన
బోధనాపటిమను తెలియచెఱుతుంది.
సంస్కृతం, తెలుగు భాషలపై అపారమైన
సాధికారత కలిగిన అరుదైన మహా
పండితుడు ఆచార్య రవ్వ శ్రీహరి 2023
ఏప్రిల్ 21న పరమపదించడం సాహిత్య,
సామాజిక, మానవతా ఆలోచనపరులకు
తీర్చులేని లోటు. తీరని దుఃఖం.

తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడ్డ తర్వాత
రూపొందించిన పార్యపుష్టకాలలో
తెలంగాణతనాన్ని చేర్చడంలో ఆచార్య
రవ్వ శ్రీహరి పాత్ర గణనీయమైంది.
నూతన పార్య పుష్ట రచయితలకు
ఆయన చూపిన దిశానీర్దేశం తెలంగాణ

వైభవానికి తిరిగి పునాదులు వేసింది.
పార్యంశాల ఎన్నికలోను, అభ్యాసాల
రూపకల్పనలోను ఆయన తీసుకున్న
జాగ్రత్తలు పార్యపుష్టకాలకే వన్నెతెచ్చాయి.
ఈనాడు మన పారశాలల్లో తెలుగు
వాచకాలు తెలంగాణ శోభను
సంతరించుకున్నాయంటే ప్రధాన కారణం
వాటికి ఆచార్య రవ్వ శ్రీహరి ప్రాణ
ప్రతిష్ఠ చేయడమే.

సామాన్య చేసేత కుటుంబంలో
1943వ సంవత్సరం సెప్టెంబర్ 12న
యాదాది భువగిరి జిల్లా వలిగొండ
మండలం వెల్వరీలో జన్మించారు ఆచార్య
రవ్వ శ్రీహరి. సురవరం ప్రతాపరెడ్డి, ఎం.
నరింగరావుల సహకారంతో యాదగిరి
లాస్ట్ నుసింహ సంస్కృత విద్యాపీఠంలో

చేరిన రవ్వ శ్రీహరి కప్పగంతుల
లక్ష్మిశాస్త్రి శిక్షణలో ఆరితేరాడు.
శరగోప రామానుజాచార్యులు,
ఖండవల్లి నరసింహశాస్త్రి, అమరవాది
కృష్ణమాచార్యుల వద్ద వ్యాకరణాం
చదువుకున్నాడు. వివేకవర్ధని
కళాశాలలో తెలుగు సండితునిగా
పనిచేస్తూ సమాంతరంగా
విద్యాభ్యాసాన్ని కొనసాగిస్తూ తెలుగు
సంస్కృత భాషల్లో స్వాతకోత్తర
డిగ్రీలను సాధించాడు. ఎమ్మె
సంస్కృతంలో బంగారు పతకాన్ని
కూడా గెలుచుకున్నాడు.

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తులో
ఉన్నాసుకునిగా, ఉన్నానియా
విశ్వవిద్యాలయం తెలుగుశాఖలో
ఆచార్యునిగా సేవలందించారు. ఆచార్య
బిరుదురాజు రామరాజు సలహా మేరకు
“భాస్కర రామాయణం-విమర్శనాత్మక
పరిశీలనం” అనే అంశంపై పరిశోధన చేసి
డాక్టరేట్ పట్టా పొందారు. కేంద్రీయ
విశ్వవిద్యాలయంలో 17 సంవత్సరాలు
అనేకమంది పరిశోధక విద్యార్థుల్ని
సాహిత్య, భాషావేత్తలుగా తీర్చిద్దాడు.
2002లో ద్రావిడ విశ్వవిద్యాలయానికి
ఉపకులపతిగా నియమితుడై
పరిపాలనాదక్షునిగా పేరు పొందాడు.
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం
ప్రచురణాల విభాగానికి ఎడిటర్ ఇన్

చార్జిగా కూడా పనిచేశారు. ఆయన పరిశోధన, స్యాజన, విమర్శ, అనువాదం, నిఘంటు నిర్మాణం రంగాలలో తీవ్ర కృషి చేశాడు. తెలుగులో 50 వరకు గ్రంథాలను, సంస్కృతంలో 25 గ్రంథాలను రచించారు.

ఏ నిఘంటువులో చోటు దక్కని 13వేల అచ్చ తెలుగు పదాలతో వాటి అర్థాలను వివరిస్తూ ఆయన రూపొం దించిన “శ్రీహరి నిఘంటువు” ఆయనకు తెలంగాణ పదాల మీద ముఖ్యంగా ప్రజలు తమ నిజజీవితంలో వాడే అచ్చ తెలుగు పదాల మీద ఉన్న అభిమానం తెలియజేస్తుంది. అన్నమయ్య పదకోశం, సంకేత పదకోశం, వ్యాకరణ పదకోశం, నల్గొండ జిల్లా మాండలిక పదకోశం ఆయన రాసిన నిఘంటువులు. సిద్ధాంత కౌముది, అష్టాధ్యాయి వ్యాఖ్యానం ఆయనకు ఎంతో పేరు తెచ్చిన వ్యాకరణ

గ్రంథాలు. ఉభయ భారతి, అన్నమయ్య సూక్తి వైభవం, అన్నమయ్య భాషా వైభవం, తెలుగులో అబద్ధ వాజ్యాలు, సాహితీ నీరాజనం, తెలుగు కవుల సంస్కృతాను కరణలు, వాడుక తెలుగులో అప ప్రయోగాలు, తెలంగాణ మాండలికాలు కావ్యప్రయోగాలు, నల్గొండ జిల్లా ప్రజల భాష మొదలైన విమర్శనాగ్రంథాలు రాశారు. శ్రీ విష్ణు సహస్రనామ స్తోత్రం నామావళి, అలభ్జ కావ్య పద్యముక్తవళి, సంస్కృత న్యాయ దీపిక మొదలైన ప్రత్యేక రచనలు చేశారు.

తిరుపతిలోని కేంద్రియ సంస్కృత విష్ణవిద్యాలయం ఆచార్య రవ్వ శ్రీహరిని మహామహాపాధ్యాయ బిరుదుతో సత్కరించింది. 2013లో సిపి బ్రోవ్ పురస్కారం వారిని వరించింది. 2013లోనే ఆంధ్రప్రదేశ్ అధికార భాషా సంఘం విశిష్ట పురస్కారంతో గౌరవించింది. 2014లో

ఉత్తర అమెరికా తెలుగు సంఘం గిడుగు రాముశ్రీ పురస్కారంతో ఆచార్య రవ్వ శ్రీహరిని గౌరవించింది. డాక్టర్ సి.

నారాయణరెడ్డి రచించిన “ప్రపంచపదులు” కావ్యాన్ని “ప్రపంచపది” పేరుతో సంస్కృతంలో అనువదించి కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ పురస్కారాన్ని ఆయన అందుకున్నారు. ఆయన మరణం విషాదమే అయినా “సుకవి మరణం విషాదమే అయినా “సుకవి జీవించే ప్రజల నాలుకల యందు...” అని నివాళ ఘటిస్తూ ఆయన కృషికి కొనసాగింపు చేయాల్సిన ఆవశ్యకత నేటి సాహిత్య సమాజంపై ఉంది. ఉన్నత స్కూలలో ప్రజల భాష గుబాళింపులో ఆచార్య రవ్వ శ్రీహరి చిరునవ్యాలను మాడపచ్చ. ఆశీస్సులను పొందపచ్చ. -ఘనపురం దేవేందర్,

9948032705

పద్యంజలి

ప్రముఖ విమర్శకుడు, తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయం ఆచార్యుడు, డాక్టర్ గుమ్మస్నగారి బాలశ్రీనివాసమూర్తి ఏఫిల్ 24 సోమవారం గుండపోటుతో మరణించారు. 55 ఏళ్ళ కూడా నిండని శ్రీనివాసమూర్తి మరణంతో తెలుగు సాహితీ లోకం తీవ్రవిషాదానికి లోపింది. ఆయన స్మృతికి అప్పుపల భాసుప్రకార్ పద్యంజలి....

సీ॥ అవధాని పుత్రుడా! అవధానమదిసేయ సురలంత బిల్యగా తరలినావా? పరిశోధనముకటి పాండితీ గరిమతో సేయగానచ్చేట జేరినావా? దేవేంద్రసభ సాగ తీరుతెన్నులు గాంచి సద్విమర్శను వ్రాయ సాగినావా? తెలగాణ కవులను దివిలోన చాటగా, వివరాలు ప్రకటించ వెడలినావా?

గీ॥ సురలు పోటీపరీక్షల వరలుచుండ నట ప్పటి మెటీరియలుల నందజేయ, వ్యాసుక్రత నీనంచు నాసతోడ, పిలిచిరే యన్న నినువారు పేరికూరిపై

కలమునాపని యోధుడా బలము నీవె యనుచు, దేవతల్ రమ్మన నడుగులేసి, శ్రీనివాసుడై సాగి, చెలువ మొలుకు ‘మూర్తి’ నిలలోన మిగిలించి యార్తిబంచి, కదిలినావన్న తెలుగుమై కలతజెంద!!

- అవధాని భాసుప్రకాశాచార్య, 9603204507

‘తెలుగు నాటక వికాసం’ అనే అంశంపై పరిశోధన చేసి 1961 లో ఉన్నానియూ విశ్వవిద్యాలయం నుంచి డాక్టరేట్ పట్టా స్వీకరించారు. తెలుగు నాటక రంగాన్ని గురించిన సర్ప సమగ్రమైన గ్రంథమిది. 1967లో ఈ గ్రంథం వెలువడిన నాటినుంచి నాటకరంగానికి ప్రామాణిక గ్రంథంగా విరాజిల్లుతుంది. దీనికి కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ బహుమతి లభించింది. నాటి భారత ప్రధాని పండిత్ జవహర్లాల్ నెప్రహా చేతుల మీదుగా ఈ అవార్డును ఆయన స్వీకరించారు.

నాటకరంగ కేతనం...

పేరణంగి శ్రీరాము అప్పురావు

భ రతనుని నాట్యశాస్త్ర అనువాదకుడు, తొలి తెలుగు నాటకరంగ పరిశోధకుడు పోణంగి శ్రీరాము అప్పురావు. 1923, జూలై 21వ తేదీన పళ్ళిముగోదావరి జిల్లా, కొవ్వురు తాలూకా, బండపురంలో జన్మించారు. కొవ్వురు జిల్లా పరిషత్తు ఉన్నత పారశాలలోను, విజయవాడ శ్రీరాజు రంగయ్యప్పురావు కళాశాలలోనూ, ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంలోను విద్యాభ్యాసం చేశాడు. నాటకరంగ పరిశోధనలో విశేషంగా కృషిచేసిన అప్పురావు ప్రత్యేకమైన గుర్తింపును పొందారు.

అయిన భరతముని ‘నాట్యశాస్త్రం’ను తెలుగులో అనువదించి ప్రపంచానికి అందించారు. ఈ గ్రంథానికి కేంద్రసాహిత్య

అకాడమీ బహుమతి లభించింది. ఇతర రచనలు తాజ్ మహార్ (నాటిక), విశ్వబారతి (నవల), వేణువు (పద్మత్మక గద్యము), నాట్యశాస్త్రము (గుప్తభావప్రకాశికాసహాతము-జాతీయ బహుమతి పొందన గ్రంథం), నాటకరచనాప్రయోగములు (సిద్ధాంత గ్రంథము), తెలుగు నాటక వికాసము (డాక్టరేట్ పట్ట పరిశోధన వ్యాసము).

‘తెలుగు నాటకవికాసం’ అనే అంశంపై పరిశోధన చేసి 1961 లో ఉన్నానియూ విశ్వవిద్యాలయం నుంచి డాక్టరేట్ పట్టా స్వీకరించారు. తెలుగు నాటక రంగాన్ని గురించిన సర్ప సమగ్రమైన గ్రంథమిది. 1967లో ఈ గ్రంథం వెలువడిన నాటినుంచి నాటకరంగానికి ప్రామాణిక గ్రంథంగా విరాజిల్లుతుంది. దీనికి కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ బహుమతి లభించింది. నాటి భారత ప్రధాని పండిత్ జవహర్లాల్ నెప్రహా చేతుల మీదుగా ఈ అవార్డును ఆయన స్వీకరించారు.

డాక్టర్ పోణంగి శ్రీరాము అప్పురావు వృత్తిరీత్యా అధ్యాపకుడు. భీమవరం, రాజమహాంద్రవరం, మద్రాసు, కడప, శ్రీకాకుళం ఆర్ట్ కాలేజీల్లోనూ, మద్రాసు ప్రైసిడెన్సి కాలేజీల్లోనూ కొంతకాలం ఉపస్థయిం లోను పార్సుగ్రంథ జాతీయాకరణ ప్రత్యేకోద్యోగిగా ప్రభావాత్మకమైన సేవలు చేశారు. తొలి తెలుగు నాటకరంగ పరిశోధకులుగా ప్రభ్యాతి చెందిన డాక్టర్ పోణంగి శ్రీరాము అప్పురావు 2005 జూలై 2న కీర్తిశేషులయ్యారు.

ముందుమాట!

రమేశ నల్లగిండ, 83094 52179

పుస్తకంలోన ఏముందో?

పుస్తక రచయత లోన ఏముందో?
ఏమయ్యందో
రచయత గుండెకు
నీ గాయమయ్యందో
నీ వెనుకబాటు యుగమో
నీ తిరుగుబాటు జగమో
ఆ రెంటి నడుమ
నీ సందర్భమో
మరే అంతస్థింపుర్ణణనో
వాక్యాలు వరసకట్టాయి
మిష్టులోని ఒంటరి చుక్కల్లా
పాతకుని మదిలో మెరుపులు
ఇంద్రజాలమే ...అంతాను.
పాతకుడు పేజీల వెంట
కదిలిపోవలసిందే రాతగానితో పాటు

ఒక సంఘర్షణాతాడు

ఒక వేదనాతాడు

ఒక ఆనందవ్యాతాడు

రచయత స్వేచ్ఛ లోకంలో

పుటల రెక్కలపై వాక్యాల పులుగులా విహరిస్తాడు

క్రొత్త భావనా ప్రపంచ గవ్వాలు తెరుస్తాడు

అవ్యాసముభాతిలో ఓలలాడుతాడు

పాతకుడి ఎదలోతులలో

జీవిత శతపథిత కమలాలు విరఱాస్తుంటాయి

పుస్తకమంటే

అక్షరాలు పేర్చిన కాగితాలు మాత్రం కావు

రచయతకి అభిముఖమైన జీవితాలు

చివరి మాట

నూరు పేజీల పుస్తకంపై

తనదైన ఆశాభావం

కాదంటే

సాధికార సంపూర్ణ భావావేశం కాబోలు

ఆలస్యమెందుకు

ఇక మొదలెడదామా చదవడం?

మా జీవితం మళ్ళీ

మొదలైతే...!

నిశ్శబ్దంలో కట్టు తెరచిన నిజాలు...

మోసి శ్రీనివాస్
92912 23136

అపీసు నుండి వచ్చింతర్యాత సునందకు కాలమంతా కిచెన్లోనే గడపాల్చి వస్తోంది. దీనికి తోడు శచీ, శుభ్రత అంటే సునందకు చాలా ఇష్టం.

తన శుభ్రతను చూసి తల్లి ఎప్పుడూ ఎంతగానో మెచ్చుకునేది. ఆ మెచ్చుకోనే అలవాటు భవిష్యత్తులో ఇంతగా శారీరక, మానసిక బాధ కల్పిస్తుందని తానేనాడూ ఊహించలేదు. మెచ్చుకోలుకు అప్పుడు మురిసిపోయిందే కానీ, అది మున్ముందిలా ముళ్ళ కిరీటమవుతుందని కలలో కూడా ఊహించని కలిన వాస్తవం.

హా... పనిమనిషి దొరకదు. దొరికినా ఎంతోకాలం నిలవదు. ఒకవేళ నిలిచినా తనకు నచ్చినట్లు పని చేయదు. ఆమె చేసిన పనులే తిరిగి తను మళ్ళీ చేసుకోవాలి. ఇదంతా పడలేక విసిగి చివరికి పనిమనిషి లేకపోవటమే ఉత్తమ మనే నిర్ణయానికి వచ్చింది సునంద.

ఉద్యోగం, సంసారం, తిండి, శుభ్రత తన జీవితాన్ని మింగేస్తున్నాయని తనకి తాను తెలుసుకునే సరికి చాలా ఆలస్యమైంది. తెలిసిన తర్వాతమైనా ఆమె చేయగలిగింది ఏమీ లేదు. తప్పులు కాని కడగండ్లు, పెద్దవాళ్ళని కాదని ప్రేమించి పెళ్ళిచేసుకున్న భర్త వేళాపాళా పాటించని సాష్ట్వేర్ కంప్యూటర్ వ్యసనం... ఆమె పాలిట కన్యించని సంకెళ్ళు.

హాపారులేని ఉద్యోగం, అలసట

మింగిన సంసారసుఖం, నిన్నటిలాంటి నేడు, నేటి లాంటి రేపు. రొటిన్ ట్రైఫ్ తో నిశ్శబ్దంగా, ప్రభ్లంగా కరిగిపోతున్న కాలం. భార్యాభర్తలిద్దరూ ఉద్యోగస్థులే.

ఇద్దరూ వేలక వేలు సంపాదిస్తున్నవారే. రత్నాల్లంటి పిల్లలు, లోటున్నదే లేదు వారికి. అయినా వారి జీవితాల్లో ఎదో వెలితి. భర్తిచేయలేని శాస్యం.

ఇద్దరిమధ్య ఇగో ఫీలింగ్స్, న్యానతా భావం. దీనితో కమ్యూనిటీస్ గ్యావ్. దీన్నెలాగైనా చేదించాలని ఇద్దరూ అనుకోలేకపోలేదు. కానీ అది సాధ్యమేనా అన్న సందేహంతో వారు ముందుకెళ్ళ లేకపోతున్నారు...

ఆ ఆదివారం మగతనిద్రలో ఉన్న సునందకు తలుపు తెరిచిన అలికిడి వినిపించింది. పాగలు కక్కుతున్న కాఫీకప్పు చేతిలో పట్టుకొని “గుడ్యార్ప్రీంగ్” అంటూ ప్రత్యక్షమయ్యాడు అనురాగ్.

“గుడ్యార్ప్రీంగ్” అంది సునంద.

“ఈ రోజు నా కాఫీ కప్పుతో నీ పు భోదయం మొదలవుతోంది” అనురాగ్ మొహం చిరునవ్వుతో వెలిగిపోతున్నది.

సునంద ఏమీ అనలేదు. ఆమె మొహంలో ఎలాంటి ఫీలింగ్ కన్యించలేదు. నిదానంగా కాఫీ తాగింది. టవల్ తీసుకుని బాత్రూం షైపు నడిచింది.

“డార్లింగ్”, అరగంటలో నీకిష్టమైన టిఫిన్ తయారవుతుంది. త్వరగా

వచ్చేసేయ్” అన్నాడు.

పూనంగా బాత్రూం లోకి వెళ్ళింది.

స్నానం చేసి వచ్చేసరికి డైనింగ్స్టేబుల్ మీద పాగలు కక్కుతున్న వేడివేడి ఇడ్లీలు... రుచికరమైన చట్టివాసన గుభాళిస్తుంది.

సునందకు ఇడ్లీలంటే ఇష్టం. సునంద నిశ్శబ్దంగా తినసాగింది. సునంద

మొహంలోకి చూస్తున్నాడు అనురాగ్.

అతనికి ఆశ్చర్యమేస్తుంది. ఎందుకంటే సునంద కళ్ళలో ఎలాంటి భావమూ

ప్రస్తుతం కావడం లేదు. ఉదయాన్నే లేచి ఆమె పనులన్ని తను చేస్తుంటే ఆ కళ్ళల్లో మెచ్చుకోలు ఏ కోశానా కన్యించడంలేదు.

భాగా అలసిపోయిందా... లేక

మెచ్చుకున్నట్లు కన్యించకుండా ఉండాలని

అలా నటిస్తోందా... కాకపోతే ఈ

భావరహితంగా కన్యించడం ఏమిటి...

అతనికేమీ అర్థంకాలేదు.

సునంద పిల్లల గదిలోకి నడిచింది.

వారింకా నిద్రపోతున్నారు. ఆ గది

సర్దటానికి ఇది మంచి సమయం అనుకొని సర్దటం మొదలుపెట్టింది. పనిలో పడేసరికి సమయం అట్టే తెలియలేదు. మధ్యాహ్నాం అయింది. పనితో శరీరం అలసి పోయింది. ఫ్రెంగా స్నానం చేయాలన్నించి బాత్రూమ్లోకి దూరింది.

పన్నెండు గంటలప్పుడు “భోజనం తయారు” అన్నాడు అనురాగ్.

అప్పటికే సునంద స్నానం ముగించి, ఇస్తే చేసిన కాటన్ శారీ కట్టుకుంది. ఆ సాదా చీరలో సునంద కడిగిన ముత్యంలా కన్మించింది అనురాగ్ కళ్ళకి. పెళ్ళికి ముందు కాలేబీ రోజుల్లో సునందలానే కన్మించింది. సంబరపడ్డడు. తనలో తనే మురిసి పోయాడు. ఉదయం నుండి ఆమె చూపించిందనుకున్న నిరాకరణ ఈ ఆక్రూణాని ఇసుమడింపజేసింది. అనురాగ్ కళ్ళలోని గర్వాన్ని ఒక్కసారి మెరిసిన మోహస్నీ ఆమె చూసింది. అయినా ఆమె కళ్ళలో అదే నిర్మిత్త, స్తుతి. శాశ్వతం కావనుకున్న ఏ అనుభూతుల పట్ల ఆమె సృందించలేకపోతోంది.

అ ఆనందాన్ని తిలిగి పొందాలనే తాపత్రయం, ఆరాటం ఇద్దలిస్తూ ఇప్పుడు లేదు. ఎవరికి వాలికి తాము చేస్తున్నటి సబబుగానే తీస్తింది. టీనికి తీసు అహం, అర్థంలేని ముఖ్యంతాభావం- ఆగ్రహం. ఎవరి ఆలోచనల్లో వారు అన్నం తినటం ముగించడంతో వాలిలోని భావాల సంఘర్షణ అంతటితో తాత్కాలికంగా ముగిసి పోయింది. సాయంత్రం అనురాగ్ స్వయంగా టీ తయారుచేశాడు. టీ బాగుంది. ఇద్దరూ ఎదురెదురుగా కూర్చుని టీ తాగుతున్నారు.

డైనింగ్ టీబిల్పై రకరకాల వంటలు. ఒక్కొక్కటి ఒకరొకరికి ఇష్టమైనవి. అనురాగ్ ఒక పెద్ద పోటల్ నుండి ఈ భోజనాన్ని తెప్పించాడు. సునంద నెమ్మదిగా తింటోంది. అనురాగ్ అలాగే ఆమె కళ్ళలోకి చూస్తున్నాడు. తీరికలేని తాను, ఈరోజు మరీ తీరిక చేసుకు న్నాడు. ఉదయం నుండి ఆమె ఆనందం కోసం, తృప్తికోసం ఎంతెంతో చేస్తున్నాడు. ఎంతగానో ఆరాటపడుతున్నాడు.

సునందకు తనంటే ఇష్టం. పొంగిపాల్ తన సేవలోని ప్రేమకు సునంద మురిసిపోవాలి. ఏ ప్రీమూర్తి ఈ అనందాన్ని దాచుకోలేదు. కానీ సునంద కళ్ళలో ఆ ఆనందం కన్మించట్టేదు. ఎలాంటి కృతజ్ఞతా భావం వ్యక్తం కావడం లేదు. రోజు చూసే ఉదయాన్ని చూసినట్లు ఉండా చూసు. ఏమిటి సునంద ఉద్దేశం? ఇంకేం చేయాలి... ఇంకేం చేయగలడు తను?

కర్తీన్ చాలా బావున్నాయి. కానీ అనురాగ్కు రుచించలేదు. ఏ భావమూ లేని ఆమె మొహం తన మనసులోని ఉత్సాహం లాలూకు సందడిని అణచి వేసింది. ఇప్పుడు అతని మనసులో స్తుతి, ఏదో మూగ బాధ.

జీవితంలో అన్నింటినీ డబ్బుతో

సాధించుకున్న మనమలు...

వారి ప్రేమానురాగాలకి ప్రతిరూపాలైన ఇద్దరు పిల్లలు....

ఎదురుగా నోరూరించే వంటలు...

అన్ని ఉన్న వారిమధ్య ఈ శాశ్వం- ఏదో అనాసక్తి. రోజురోజుకూ

పెరుగుతున్న దూరం.

ఏ లోపమూ కన్మించదు. ఏదీ

సమస్యలా లేదు. కానీ ఒ అఫూతం వారిని తనలోకి లాక్కుంటోంది. ఏ ఆనందం కోసం సంసారమనే పొదరిల్లును నిర్మించు కున్నారో- అది ఇప్పుడు పొదరిల్లూ కాదు, అందులో ఆనందమూ లేదు.

ఆ ఆనందాన్ని తిరిగి పొందాలనే

తాపత్రయం, ఆరాటం ఇద్దరిలోనూ ఇప్పుడు లేదు. ఎవరికి వారికి తాము చేస్తున్నది సబబుగానే తోస్తోంది. దీనికి తోడు అహం, అర్థంలేని న్యానతాభావం- ఆగ్రహం. ఎవరి ఆలోచనల్లో వారిలోని భావాల సంఘర్షణ అంతటితో తాత్కాలికంగా ముగిసి పోయింది.

సాయంత్రం అనురాగ్ స్వయంగా టీ తయారుచేశాడు. టీ బాగుంది. ఇద్దరూ ఎదురెదురుగా కూర్చుని టీ

తాగుతన్నారు.

ఇప్పుడు కూడా సునంద కళ్లో ఏ భావమూ లేదు. ఏమీ అర్థంకాని శూన్యం. అనురాగ్ కళ్లో బాధ, మరోక్షణం కోపం, ఎగిసి పడుతున్న అసహనం... ఏమిటి ఈమె మనస్తత్వం? నా ప్రేమను చూడలేని అంధత్వం ఏమిటి? అంధత్వమా? లేక అహంకారమా? ఏమనుకుంటోంది తన గురించి? ఆమె ఆనందం కోసం తాను చేస్తున్న సేవ అంత చులక్కేపోయిందా? ఆ కళ్లో చిన్న కృతజ్ఞత కన్నించకూడా? ఆ గొంతులోంచి తియ్యగా ఒకమాట రాకూడదా? నా ఈ సేవకు ఆ మాత్రం అర్థత లేదా? సునంద ఇంత బండరాయా? ఎప్పుడూ అలా చూడని ఈ సునందను చూసి దిగ్ర్యంతి కలిగింది అనురాగ్కి. ఈ ఆలోచనతే క్యంగిపోతున్నాడు. తాను ఒకరకంగా అధికుడనే భావం ఉండేది. తనకోసం, తన ప్రేమకోసం సునంద ఆరాటపడ్డుందని అతని విశ్వాసం. మరి ఈ సునంద తన ఆధిక్యతనూ, తన ప్రేమనీ మాటతో త్యాగికరించిన దానికంటే దారుణంగా- ఈ నిశ్శబ్దంతో అవమానిస్తోంది.

అసలు నువ్వురు- నువ్వేంచేస్తుంటే నాకేంటి అన్నట్లుండా... అంటే అదీ కాదు. ఆమె చూపుల్లో ఆ భావం కూడా కనిపించడంలేదు. అలా అనటం కూడా ఎందుకు అనే నిరాదరణ ఆమెది. ఒక్కరోజులో ఎంత అల్పాడిని అయిపోయాను అనుకున్నాడు. తన గర్వాన్ని, ఆధిక్యతనూ, ఒక్కమాట కూడా మాటల్లడకుండానే త్యాగికలం చించి. ఈ భయం, ఈ నిస్సహియమైన కోపం అతన్ని ఉక్కిలి జిక్కిలి చేస్తున్నాయి. ఇక ఏం చేయాలి తను? అలాచి కేకలు వేయాలా? తనను ఈ స్థితికి ఆమె కొచ్చుర్కుండానే తీసుకు రాగలిగితే, కేకలు వేసి తన క్షుద్ర కోపాన్ని ప్రదర్శించి మరో అపజయాన్ని భరించగలడా?

ఓటమిపై ఓటమి... భరించరాని ఓటమి... నిస్సహియమైన ఓటమి... నిర్వంద్యమైన ఓటమి...

రాత్రి భోజనం.

పిల్లల్ని నిద్రపుచ్చింది సునంద. నిర్వ్యకరంగానే తిన్న గిన్నెల్ని సర్రుతోంది. అనురాగ్ కళ్లో తీక్షణాత, అసహనం, తడిబారుతున్న నిస్సహియత. ఇన్నుశూ పెంచిపోషించుకున్న ఆధిక్యత. దాని గురించిన గర్భం ఒక్కసారిగా పేకమేడల్లా కూలిపోయాయి. కోపంతో కాదు,

మాటల్లో కాదు, నిశ్శబ్దంగా... ఏమీ కానట్లు. ఏమీ తెలియనట్లు ఆమె విజయకేతనం ఎగరేసింది. పడకగదిలోకి నడిచింది సునంద. మంచం మీద ఒకవైపు పడుకుంది. దీర్ఘంగా చూరువైపు చూస్తోంది. పాలిపోయి నట్లున్న వైకప్పు. ఏమీ జరగనట్లు వెలుగుతున్న బల్యా.

మరోరాత్రి. నిన్నటిలాంటి రాత్రి. ఇలా ఎన్ని రాత్రులో. సునంద నిట్టుర్చింది. తలుపు చప్పుడు. అనురాగ్ లోనికి వచ్చాడు. బెండై కూర్చున్నాడు. అటువైపు తిరిగింది సునంద. అనురాగ్కి ఇది మరో దెబ్బ. స్పష్టమైన తిరుగుబాటు. నినదించే నిరాకరణ.

ఇంకా భరించడం తనవల్ల కావడంలేదు అనురాగ్కి.

“ఇటుచూడు” అనురాగ్ కేక. ఆమె తిరగలేదు. కదలలేదు. “ఉదయం నుండి నిన్ను సంతోషపరచడానికి నేను చేయని పనిలేదు”.

ఆమె మాటలడలేదు. కదల్లేదు. “కనీసం ధ్యాంక్ష్య అని కూడా చెప్పలేకపోయావా. ఏమిటి నీ అహంకారం?”

సునంద అనురాగ్ వైపు తిరిగి మెల్లగా అంది “ఈరోజు నువ్వు చేసిన పనులు పన్నెండేళ్ళ నుంచి నేను చేస్తూనే ఉన్నా. వారంలో ఏదురోజులు, సంవత్సరంలో 365 రోజులు ఒంట్లో సత్తువ ఉన్నా లేక పోయినా, ఉత్సాహం ఉన్నా లేకపోయినా. ఈ పనులన్నీ నేను చేశాను. అయినా ఒక్క రోజు కూడా నువ్వు నాకు ధ్యాంక్ష్య చెప్పలేదు. ఎప్పుడో తెలుసుకున్నాను, మనం ఒకరికొకరం దేనికి ధ్యాంక్ష్య

అమె చూపుల్లో ఆ భావం

కూడా కనిపించడంలేదు. అలా అనటం కూడా ఎందుకు అనే నిరాదరణ ఆమెది. ఒక్కరోజులో ఎంత అల్పాడిని అయిపోయాను అనుకున్నాడు. తన గర్వాన్ని, ఆధిక్యతనూ, ఒక్కమాట కూడా మాటలడకుండానే త్యాగికలం చించి. ఈ భయం, ఈ నిస్సహియమైన కోపం అతన్ని ఉక్కిలి జిక్కిలి చేస్తున్నాయి. ఇక ఏం చేయాలి తను? అలాచి కేకలు వేయాలా? తనను ఈ స్థితికి ఆమె కొచ్చుర్కుండానే తీసుకు రాగలిగితే, కేకలు వేసి తన క్షుద్ర కోపాన్ని ప్రదర్శించి మరో అపజయాన్ని భరించగలడా?

చెప్పుకోనపసరం లేదని. ఒకరి సంతోషం కోసం మరొక్కరు ఏమీ చేయనక్కడాడని. అందుకే ధ్యాంక్ష్య చెప్పలేదు”.

కళ్లో నీరు కన్నించనివ్వకుండా మళ్ళీ అటు తిరిగింది సునంద. మెల్లగా చెయ్యెత్తి లైట్ ఆర్టివేసింది. ఆమెను చీకటి కప్పుకుంది. తనని రక్షిస్తున్నట్లు, తనని అక్కున చేర్చుకున్నట్లు.

అనురాగ్ అవాక్కైపోయాడు.

ఆమె మాటల్లాడిందంతా నూటికి నూరుపాశ్చు నిజం.

భరించలేని నగ్గుసత్యం.

తనని తన అస్త్రాన్ని తనలోని నాగికతనీ మానవత్వాన్ని దిక్కిరించిన నిజం.

పురుష అహంకారాన్ని ధిక్కరించి నిలుచెత్తు నిజం.

అనురాగ్ కళ్లుమూసుకున్నాడు.

తనవైపు లైటు వెలుగుతోంది. వంబీపై వెలుతురు పడుతోంది. కానీ తన లోపలంతా చీకటి. నల్లగా, భయంకరంగా!

వణికిపోయాడు అనురాగ్.

‘భగవంతుడా, మా జీవితం మళ్ళీ ముదత్తుతే...’ మనసులో ఆశ చావని లేత చిగుర్లు..

నిజమైతే ఎంత బాగుండు..!

సీతాకోకచిలుక విన్నపం

గురజాల రామశేఖర్యు, 70326 79471

పూ వులనూ రంగులనూ పడ్డులనూ
మరచిపోకుండా ప్రేమించండి జీవించండి
అనునిత్యం బతుకులోకి
వసంతాన్ని వెన్నెలనూ ఆహ్వానించండి
వీధి యుద్ధాలనూ
ప్రపంచ యుద్ధాలనే కాదు
అనవసర వేదికగా అనునిత్యం
వాగ్యాద్ధాలనూ మరచిపోండి!!
ఈ యుగంలో అందరూ మేధావులే
అందరూ ఆటలోని తొండిని నిలదీసే
నిషుణ నిషుల వాదనా కళాకుశలురే!
తస్మాత్ జాగ్రత్త! జాగ్రత్త! జాగ్రత్త!
మా రంగురంగుల రెక్కలన్నీ
మీ ఆనంద దరఖసాల
రంగు 'రంగుల ముఖ్యత్వానని' చెప్పటానికి
మా నిరంతర ఉద్యానయాత్ర!

వక్రతాసుందర సమాంతర రేఖలతో
రంగులను ఎంచి వంచి చూపేందుకే
మా - మీ కోసమే
అలనీలి గగనాలలో అమూల్య నగ
ఇంద్రధనుస్సుగా
ప్రతి పూర్తిమకూ
హృదయ సముద్రాన్ని
పొంగించుకోండి
దిక్కులు చల్లబడ్డప్పుడు
మన్ 'ఆకాశంలో ఇంద్రధనుస్సు'ను
మొలిపించుకోండి!
మనసుదంతా రంగులభావే!
మమతదంతా మానవత్వ సంభాషణే!
నేను సీతాకోకచిలుకను
తెలుగుపలుకుల రంగుల మొలకను.

ఎడిటర్, డైరెక్టర్

టి. కృష్ణ

దర్శకునికి రచయిత అత్మియ స్వర్ప....

హెచ్. రమేష్ బాబు

77807 36386

తెలంగాణ ప్రాంతం నుండి తెలుగు సినిమారంగంలోకి కాలు మోపడం 1950 దళకం ప్రారంభం నుండి మొదలైందని చెప్పవచ్చు. అట్లా ఆ కాలంలో సినిమా రంగంలోకి వెళ్లిన వారిలో దర్శకులు బిఎన్. నారాయణ, ఎడిటర్ డైరెక్టర్ టి. కృష్ణ జానపద చిత్రాల కథానాయకుడు తాడేపల్లి లక్ష్మీకాంతరావునటి వారిని ముందుగా పేర్కొనవచ్చును. వీరిలో గొప్ప సాంకేతిక నిపుణుడై డైరెక్టర్గా, ఎడిటర్గా తెలుగు సినిమా రంగంలో ప్రభ్యాతి గాంచినవారు టి. కృష్ణ చాలా మంది టి. కృష్ణ అంటేనే “ప్రతిషుట్టన” టి. కృష్ణ అని సారిబడతారు. కానీ ఈయన

సినియర్ టి. కృష్ణగా, ఎడిటర్ టి. కృష్ణగా పేరు పొందారు. ఆదుర్తి సుబ్బారావు వద్ద డైరెక్టన్, ఎడిటింగ్ శాఫలో శిక్షణ పొందారు. ఎడిటింగ్లో గొప్ప నిష్టాతుడుగా తెలుగు సినిచరిత్రలో తనదంటూ ఒక ప్రత్యేక స్థానాన్ని సంపాదించుకున్నారు.

తెలంగాణలోని వరంగల్ జిల్లా రాయపర్తిలో 1924లో అక్షోబ్ర్ బర్ 11న జన్మించిన టి. కృష్ణ అసలు పేరు టి. కృష్ణమాచారి. వారిది పండిత కుటుంబం. తండ్రి మంచి పండితులు, ఉభయ భాషా ప్రావీణ్యం గలవారు. భగవద్గీతకు వ్యాఖ్యానం చెప్పడంలో ఆ కాలంలో

ఆయనను మించిన వారులేరు. తనలాగే తన కొడుకును ఉభయ భాషా ప్రావీణ్యాన్ని చేయాలని ప్రయత్నించారు. కానీ టి. కృష్ణ ఏ సమయంలో సినిమాలను అభిమానిం చడం మొదలు పెట్టారో గానీ తన భవిష్యత్తును సినిమా రంగంలోనే వెదుక్కే వాలని నిర్ణయించుకున్నారు. నటన పట్ల, నాటకాల పట్ల అభిరుచిని పెంచుకు న్నారు. మేనమామ నాటి మంత్రి టి. హాయగ్రీవాచారి ప్రోత్సాహం దీనికి తోడైంది. మరింత ఉత్సాహంతో నాటకాల్లో ప్రవేశించి నటుడిగా జీవితం ప్రారంభించారు. నటన పట్ల అభిమానం పెంచుకోవడానికి మరో కారణం ఉంది. అది అతనికి మంచి స్వరం ఉండి రాగయుక్తంగా పాడగలగడం. ఆయన తాత వీధి భాగవతాలు చేప్పేవారు.

టి. కృష్ణ నాటకాలలో పాల్గొంటూనే చదువులో ముందుండేవాడు. మెట్రిక్ పూర్తి కాగానే ఉస్కానియా యూనివ్ రిజిస్ట్రేషన్లో చేరి 1948లో బి.ఎ. పూర్తి చేశాడు. వై చదువులు చదవాలని ఇంట్లో పెద్ద వాళ్ళు చెప్పినా నాటకాల ప్రభావంతో సినిమారంగం పెట్టు తన ఆసక్తిని పెంచుకున్నారు. సినిమాల్లో పని చేయడానికి ఈ చదువు చాలా కాలేజీని వదిలిపెట్టారు. సుగ్గుల్లో పాటల పోటీలో, కాలేజీ నాటకాల పోటీలో హిరోగానే గాక, హిరోయిన్ వేషాలూ వేసి బహుమతులు

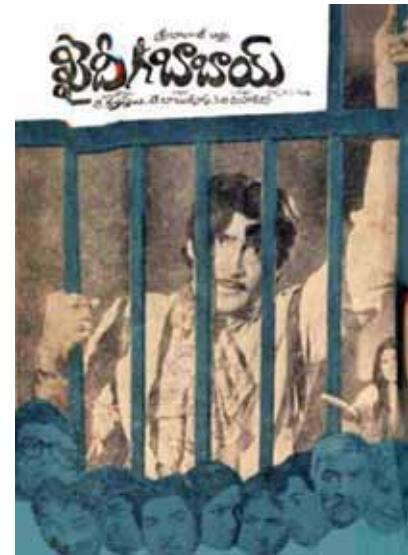
పొందిన టి. కృష్ణకు చదువు పూర్తవగానే మనసు మద్రాసు వైపు లాగింది. కానీ ఇంట్లో వాళ్ళు ఉద్యోగం చేయమనే ఒత్తిడికి తల్లిగీ 'గోలకొండ' పత్రికలో సినిమా సమీక్షలు రాయడం, హైదరాబాద్ రేడియోలో గ్రామస్థుల కార్యక్రమంలో 'లింగడు' పాత్రలో ప్రసంగాలు చేశారు. అంతకుముందు 'తహశిల్హార్'గా ఏడాది పాటు ఉద్యోగం చేశారు. ఇన్ని చేసినా ఆయన మనసు సినిమాల్లోనే ఉండింది.

ఈ ఉద్యోగాల కన్నా ముందు జరిగిన విషయం ఒకటి ఇక్కడ చెప్పుకోవాలి. హైదరాబాదు రాష్ట్రంలో జరిగిన రజాకార్ల దురంతాల సమయంలో ఓ ఏడాది ఈయన చదువు వెనుకబడింది. కాంగ్రెస్ పార్టీలో చేరి క్రియాశీల కార్యకర్తగా పని చేశారు. ఈ సమయంలోనే ఒకసారి మద్రాసు వెళ్ళారు. అక్కడ కాంగ్రెస్ నాయకుడు మాడపాటి రామచంద్రరావుతో పరిచయం ఏర్పడింది. ఆయన అప్పటికే గూడవల్లి రామబుహ్యం వద్ద 'ఇల్లాలు' తదితర చిత్రాలకు సహాయ దర్శకునిగా, జమినీ స్వాధియాలో సాంకేతిక విభాగంలో పనిచేసి ఉన్నారు. ఆయన టి. కృష్ణలోని ఉల్సూహాన్ని, ఉన్న అర్థతలను గమనించి "నీలాంటి విద్యాధికుడు సినిమాలకు చాలా అవసరం. ప్రయత్నిస్తే పరిక్రమలో షైకొస్ట్రోవ్"న్నారు. ఆ మాటలు కృష్ణు బాగా ప్రభావితం

చేశాయి. ఇంతకూ ఈ మాడపాటి రాంచంద్రరావు ఎవరో కాదు.. మాడపాటి హన్గుంతరావు సోదరులే.

చదువు తరువాత రెండేళ్ళ చేసిన ఉద్యోగాలు తనను సినిమాలకు దూరం చేస్తాయని, ఏదైతే అది అవుతుందని 1950లో మద్రాసు వెళ్ళి రైలెక్కాడు. అక్కడవరూ తెలియదు. ఏదో ముండి దైర్యంతో వెళ్ళి భరణి సంస్థ అభినేత పి.ఎన్. రామకృష్ణు కలుసుకుని తన గురించి చెప్పుకున్నాడు. అంతా విని నువ్వు వెళ్ళి హెచ్.ఎం. రెడ్డిని కలవాలని, ఆయనైతే నీకు వెంటనే ఏదో మార్గం చూపుతాడన్నారు. హెచ్.ఎం. రెడ్డి గారిని కలుసుకుని తన నాటకానుభవం, గాన పాటవం, రేడియో 'లింగడు' పాత్ర

1950లో మద్రాసు వెళ్ళి రైలెక్కాడు. అక్కడవరూ తెలియదు. ఏదో ముండి దైర్యంతో వెళ్ళి భరణి సంస్థ అభినేత పి.ఎన్. రామకృష్ణు కలుసుకుని తన గురించి చెప్పుకున్నాడు. అంతా విని నువ్వు వెళ్ళి హెచ్.ఎం. రెడ్డిని కలవాలని, ఆయనైతే నీకు వెంటనే ఏదో మార్గం చూపుతాడన్నారు. అయితే నీకు వెంటనే ఏదో మార్గం చూపుతాడన్నారు. అయితే మార్గం వెళ్ళి హెచ్.ఎం. రెడ్డి గారిని కలుసుకుని తన నాటకానుభవం, గాన పాటవం, రేడియో 'లింగడు' పాత్ర అన్నింటిని ఏకబిగిన ఏకరువు పెట్టారు.

అన్నింటిని ఏకబిగిన ఏకరువు పెట్టారు. అంతా విన్న రెడ్డి గారు 'సరే ఇక్కడే ఉండు. పని నేర్చుకో' అని డైరెక్షన్ శాఖలో చేరుకున్నాడు. అది జీతం గీతం ఏదీ లేకుండ. అప్పట్లో హెచ్.ఎం. రెడ్డి 'నిర్దోషి' సినిమా తీస్తున్నారు. అయితే మన కృష్ణు మాత్రం సినిమాల్లో వేషాలు వేయాలని, పాటలు పాడాలని ఉన్నా లోలోన - ఇవన్నీ పెద్దాయన్నో చేత్తే ఎక్కడ మొదలుకే ఎసరొస్తుండనే భయంతో నోరెత్తకుండా ఉండిపోయారు. అయినా బయటి చిత్రాల్లో సి.ఆర్.సుబ్బారావున్ వద్ద పాటల్లో కోరన్ పాడారు. కె.ఎన్. ప్రకాశరావు "మొదటిరాత్రి"లో ఓ వేషం వేశాడు. కానీ ఆయన భాషలో సహజ సిద్ధమైన తెలంగాణ యాస ప్రస్తుతంగా ద్వానించేది. తీరా సినిమారంగంలో కృష్ణు గుంటూరు, ఉభయ గోదావరి భాషల ఆధిపత్యం టి. కృష్ణు సినిమాల్లో నటించి పాడటాన్ని అవహాన చేశాయి. నిరాశపడిన కృష్ణు నటన మానుకుని డైరెక్షన్ వైపు ఫీరపడిపోవాలని నిర్ణయించు కున్నారు. హెచ్.ఎం. రెడ్డి వద్ద పనిచేస్తున్న పుడ్చే మన తెలంగాణ జానపద హీరో మద్రాసు వెళ్లి సినిమా వేషాల అవకాశం కోసం ప్రయత్నిస్తున్నప్పుడు పరిచయం ఏర్పడింది. ఒకే ప్రాంతంవాళ్ళ కావడం వల్ల వారిద్దరి మధ్య మంచి స్నేహం కూడా కుదిరింది. కాంతారావుకు నీర్దోషిలో ఒక చిన్న వేషం రావడానికి టి. కృష్ణునే కారణం.

ఆనంద భక్తి, లక్ష్మీకాంత్ -హ్యారీ లార్ట, ఆదుర్తి మహిలావులతో టి.కృష్ణు.

ఇంతకు ముందు మర్దాసులో ఒక నాటకంలో టి. కృష్ణ వేయవలసిన వేషాన్ని కాంతారావు వేశాడు. అది చూసిన పౌచ్చ.ఎం. రట్టి నిర్దోషిలో ఒక చిన్న పేద రైతు పాత్రను పోషించడానికి అవకాశం ఇచ్చారు. ఆ అవకాశమే రాకపోతే కాంతారావు తిరిగి తన ఊరికి వచ్చి కరణీకం చేసుకోవాలని నిర్ణయించు కున్నానని తన ఆత్మ కథలో రాసుకున్నాడు.

ఇంతలో వరంగల్ ప్రాంతానికి చెందిన దేశముల్లు శుభోదయ పతాకంపై పౌచ్చ.వి. బాబు దర్శకత్వంలో “ఆదర్శం” (1952) సినిమా తీర్మానం. తెలంగాణ వాళ్ళ తీసిన తొలి సినిమా కూడా. ఈ చిత్రానికి డైరెక్టన్ విభాగంలో తెలంగాణ దర్శకుడు బి.ఎస్. నారాయణ పనిచేశాడు. ఈ సినిమాకు టి.కృష్ణ సహకార దర్శకుడుగానే గాక ఒక ముఖ్యమైన కామెడీ పాత్రను ధరించాడు. అదీ సాధితి పక్కన. ఈ చిత్రానికి ఎడిటర్ ఎల.వి. రాజన్. ఎడిటింగ్ కి ఎజుతున్నపుడ్లా కృష్ణకు “సినిమా డైరెక్టర్కు ఎడిటింగ్ తెలియడం చాలా అవసరం. నీకు ఉత్సాహం ఉంటే ఎడిటింగ్లో చేరి పని నేర్చుకో” అని సలహా ఇచ్చాడు. అదే ఆయన జీవితాన్ని మలుపు తిప్పింది. ఎడిటింగ్ శాఖలో చేరిన టి. కృష్ణకు ఆ పని బాగా నచ్చింది. రాజన్ దగ్గరనే ఉండి ఎడిటింగ్లో శిక్షణ పొందారు. తరువాత ‘అలీబాబా నలభై దొంగలు’, రాజ్ కపూర్ ‘అవ్స’ చిత్రానికి అనువాదమైన ‘ప్రేమలేఖలు’, తమిళ వెర్డున్ ‘అవన్’ చిత్రాలకు రాజన్ వద్ద అసిస్టెంటగా పని చేసి డబ్బింగ్ కూడా చెప్పారు కృష్ణ అంతేకాదు “ప్రేమలేఖలు”లో ప్రాణ పాత్రకు తెలుగులో డబ్బింగ్ చెప్పింది టి. కృష్ణ.

అసిస్టెంట ఎడిటర్గా రాజన్ వద్ద పనిచేస్తున్న కృష్ణకి ఒకనాడు పాండి బజారులో నిర్మాత భావనారాయణ కనిపించి నేను, డి.బి. నారాయణ ఒక సినిమా తీస్తున్నాం. దర్శకుడు ఆదుర్తి సుబ్బారావు కొత్తవాడు. నీవు అసిస్టెంటుగా

పని ‘చేస్తూవా’ అనడిగారు. మంచి అవకాశం కోసం ఎదురుచూసున్న కాలంలో ఈ మాటలు అమృత గుళికల్లా వినిపించాయి టి. కృష్ణకు. ఆ సినిమా వేరు “అమర సందేశం” (1954).

అంతకుముందు 1953లో క.ఎస్. ప్రకాశరావు వద్ద “కన్సుత్ల్లి” సినిమాకు పనిచేస్తున్న రోజుల్లోనే ఆదుర్తితో టి. కృష్ణకు పరిచయముంది. ఆదుర్తి తాను దర్శకుడవగానే ‘ఎవరైనా ఎడిటింగ్ తెలిసిన వాడినే అసిస్టెంటూ పెట్టుకుంటే బాగుం టుందనుకున్నాడు’. అనుకున్నట్లుగా ఆడబోయిన తీర్థం ఎదురైనట్లుగా భావనారాయణ టి.కృష్ణ ఎంపిక చేయడంతో వారిద్దరి కాంబిషన్ మొదలైంది. అమరసందేశం చిత్రానికి డైరెక్టన్, ఎడిటింగ్ శాఖల్లో అసిస్టెంటూ పని చేశాడు కృష్ణ. ఆ వెంటనే గాకపోయినా రెండేళ్ళ తరువాత ఆదుర్తికి రెండవ సినిమా అవకాశం వచ్చింది. అది అన్నపూర్ణా సంష్ఠాన దుక్కిపాటి తీసిన “తోడికోడణ్ణలు” (1957). ఆదుర్తి ఈ సినిమాకు దర్శకుడవగానే టి. కృష్ణకు

ఎడిటింగ్ శాఖలో అసిస్టెంట్ ఎడిటర్ ఉద్యోగం ఇచ్చాడు. అది మొదలు ఆదుర్తి చివరి చిత్రం దాకా ఆయన చిత్రాలకు దర్శకత్వ, ఎడిటింగ్ శాఖల్లో పనిచేశారు టి. కృష్ణ. ఆదుర్తిగారే టి. కృష్ణము 1961లో ‘కృష్ణపేమ’ చిత్రానికి స్వతంత్ర ఎడిటర్ చేశారు. అది మొదలు ఆదుర్తి తీసిన

‘వెలుగునీడలు’ (1961), ‘మంచి మనసులు’ (1962), ‘చదువుకున్న అమ్మాయిలు’ (1963), ‘మూగ మనసులు’ (1964), ‘డాక్టర్ చక్రవర్తి’ (1964), ‘దాగుడు మూతలు’ (1964), ‘సుమంగళి’ (1965), ‘తోడూ నీడా’ (1965), ‘తేనె మనసులు’ (1965), ‘కన్న మనసులు’ (1966), ‘పూలరంగడు’ (1967), ‘సుడి గుండాలు’ (1968) వంటి చిత్రాలకు ఎడిటర్గా చేశారు టి.కృష్ణ.

బక్క తెలుగులోనే గాకుండా హిందీలో తీసిన మిలన్, డోలీ, మస్తానా, మన్ కా మీత, దర్జణ, జీత్. చిత్రాలకు కూడా ఎడిటర్ చేసిన టి. కృష్ణ తమిళ, సింహాభ భాషల్లోకి అనువాదమైన చిత్రాలను కూడా ఎడిట్ చేశారు. తెలంగాణ వాడు గనుక, ఉర్రూ భాషలో ప్రావీణ్యం ఉన్నవాడు గనుక ఆయన హిందీ చిత్రాలకు కూడా పనిచేయగలిగారని అప్పట్లో ‘విజయచిత్ర’ మూస పత్రికలో వ్రాశారు. ఇంకా గొప్ప సంగతేమంటే బి.ఎం. చోప్రా తీసిన సినిమాలకు కూడా ఆయన ఎడిటర్గా పని చేశారు.

విజయాభట్, అన్నపూర్ణ, బాబు మూవీన్ తదితర సంష్ఠలకు పరిగ్రసింట ఎడిటర్గా ఉన్న టి. కృష్ణ 1967లో దర్శకునిగా మారారు. విజయాభట్ మూవీన్ వారు ‘బొమ్మె’ అన్న తమిళ చిత్రాన్ని కొని ఆదుర్తి చేత తీయించాలను కున్నారు. అయితే అప్పట్లో ఆయన ఇతర

చిత్రాల నిర్మాణంలో బిజీగా ఉండటం వల్ల, డైరెక్షన్ తెలిసిన టి. కృష్ణ ఆ అవకాశం ఇప్పించారు. అలా టి. కృష్ణ దర్శకుడిగా ఆయన దర్శకత్వంలో “బొమ్మె”తెలుగులో ‘ఉపాయంలో ఉపాయం’ చిత్రంగా నిర్మితమైంది.

నిశేషమేమిటంటే టి.కృష్ణ కేవలం 21 రోజుల్లో పూర్తి చేసి ఫస్ట్ కాపీని సిద్ధం చేశారు.

‘ఉపాయంలో ఉపాయం’ 120

రోజులు ప్రదర్శింపబడి శతదినోత్సవం జరుపుకున్నది. ఆ తరువాత మళ్ళీ ఎడిటర్ గా కొనసాగుతున్న కృష్ణ దాశరథి రంగాచార్య రాసిన “చిలర్లడేవుళ్ళు” నవలను సినిమాగా తీయడానికి ప్రయత్నాలు చేశారు. కానీ ఏ కారణం చేతనో తీయలేకపోయారు. అయితే ఆ తర్వాత తాళిబోట్టు మాధవరావు ఆ సినిమా తీస్తానంటే సంతోషంగా అంగీకరించి కథపరమైన హక్కులు టీ. మాధవరావుకు ఇవ్వవలసిందిగా రంగాచార్య గారికి లేఖ రాశారు.

బొంబాయిలో ఉన్నపుడు “వీక ముట్టీ ఆస్సాన్” అనే ఉర్రూ నవలను చదివి దాన్ని సినిమా తీయాలని ఆ రచయిత వీరేంద్ర సిస్టాను సంప్రదించారు. అయితే ఆ కథను అప్పటికే ఆయన ప్రేమ జి ఇవ్వడం జరిగింది. అది రాజేష్ ఖన్నా పీరోగా ‘దుష్టున్’ పేరున తీయబడేతు

న్నారని, అది పూర్తమగానే తెలుగు హక్కులు ఇస్తానవడంతో కృష్ణ అందుకోసం ఆగిపోయారు. కథ బాగా నచ్చడంతో ఏడాది పాటు ఎదురు చూశాడు. ఇందుకు మరో కారణం కూడా ఉంది. అతని వరంగల్ మిత్రులు మార్గండేయ, అంజనేయులు, ప్రైదరాబాద్ మిత్రులు లక్ష్మీం రావులు టి. బాబుల్నాథ్ కృష్ణతో మంచి చిత్రం తీయాలని ఎదురు చూస్తున్నారు. కథ దొరకగానే బాలాజీ చిత్ర వేరుతో సంస్కరు ప్రారంభించి శోభన్ బాబు పీరోగా “శ్రీదీ బాబాయ్” చిత్రం కృష్ణ దర్శకత్వంలో తయారైంది. 1974లో విడుదలై విజయం సాధించింది. 125 రోజులు ప్రదర్శింప బడింది. ఈ సినిమాకు టి. కృష్ణ నిర్మాణంలో పార్షవర్ గాకూడా వ్యవహారించారు. శోభన్ బాబు, వాళిశ్రీ, పొపుకారు జానకి ప్రధాన పాత్రలు పోషించారు ఈ సినిమా కమర్షియల్ గా పెద్ద సక్రమ్ సాధించింది.

“శ్రీదీబాబాయ్” చిత్రాన్ని అప్పటి భారత రాష్ట్రపతి వి.వి. గిరికి డిలీలోని రాష్ట్రపతి భవన్లో 1974లో జనవరి 22న ప్రత్యేక ప్రదర్శన వేయడం జరిగింది. కేవలం 15 నిముపాలు మాత్రమే ధియేటర్లో కూర్చుంటానన్న రాష్ట్రపతి సినిమా ఆసాంతం చూసి సినిమా

దర్శకుడిని, నిర్మాతలు, పీరో శోభన్ బాబును ప్రత్యేకంగా సత్కరించారు. తరువాత “మొనగాడు” (1976), “మంచి బాబాయ్” (1978), “లాస్ట్ నిలయం” (1982), “అందరికంటే మొనగాడు” (1985), బలీపిరంపై భారతనారి (1989), చివరి చిత్రం “అమ్మా పోలీసోళ్లు” (1999)తో సహ మొత్తం ఆయన దర్శకత్వం వహించిన చిత్రాలు

విడుదలండు. 1980లో మద్రాసు నుండి ప్రైదరాబాదుకు మకాం మార్పిన కృష్ణ ఆ తరువాత “మల్లె మెగ్గలు”, “విక్మ్” వంటి సినిమాలకు ఎడిటర్గా పని చేశారు. ఆయన జీవితకాలంలో ఎడిటర్గా వ్యవహారించిన చిత్రాలు 300 పైగానే ఉంటాయి. ఆ కాలంలో ఇన్ని సినిమాలకు ఎడిటర్గా పని చేయడం అంత మామూలు విషయం కాదు. ప్రైదరాబాదు వచ్చిన తరువాత కొన్ని టీవీ సీరియల్లకు కథలు కూడా అందించినటి. కృష్ణ సినిమా పరిశ్రమలో మారిన ట్రైండ్సు స్ట్రీకరించలేక తనకు తాను పరిమితులు విధించుకున్నారు.

ఇదే విషయాన్ని ఒక సందర్భంలో “ఈ రోజుల్లో వస్తున్న చిత్రాలలో నటనకు గానీ, సాహిత్యానికి గానీ, కథకి గానీ ఏ మాత్రం తావు లేదు. చమత్కూరాలతో, భారీ సెట్టింగ్ లతో అనూహ్య వేషధారణ, సెక్స్, వయోలెన్స్, చీమ్ కామెట్స్, బూతు సాహిత్యాలతో వస్తున్నాయి. కేవలం వ్యవహారించారు. శోభన్ బాబు, వాళిశ్రీ, పొపుకారు జానకి ప్రధాన పాత్రలు పోషించారు ఈ సినిమా కమర్షియల్ గా పెద్ద సక్రమ్ సాధించింది. కృష్ణ 2001 సంవత్సరం మే 8న ప్రైదరాబాదులో కన్ను మాశారు. తెలుగు సినిమారంగంలో ఎప్పటికే మనకు గుర్తుండిపోయే తెలంగాణసినీ సాంకేతిక మేధావి టి.కృష్ణ వచ్చే సంవత్సరం వారి శతజయితి జరుపను స్వట్టు వారి కుమారై జయిత్రి పేర్కొన్నారు.

“ఈ రోజుల్లో వస్తున్న చిత్రాలలో నటనకు గానీ, సాహిత్యానికి గానీ, కథకి గానీ ఏ మాత్రం తావు” లేదు.
చమత్కూరాలతో, భారీ సెట్టింగ్ లతో అనుమత్య వేషధారణ, సెక్స్, వయోలెన్స్, చీమ్ కామెట్స్, బూతు సాహిత్యాలతో వస్తున్నాయి. కేవలం వ్యవహారించారు. శోభన్ బాబు, వాళిశ్రీ, పొపుకారు జానకి ప్రధాన పాత్రలు పోషించారు ఈ సినిమా కమర్షియల్ గా పెద్ద సక్రమ్ సాధించింది. కృష్ణ ప్రత్యేక ప్రదర్శన వేయడం జరిగింది. కేవలం 15 నిముపాలు మాత్రమే ధియేటర్లో కూర్చుంటానన్న రాష్ట్రపతి సినిమా ఆసాంతం చూసి సినిమా

మధ్యతరగతి మందహసం

స్నేహం వల్ల వ్యసనం ఎలా
కమ్ముకుంటుందో చెప్పే కథ....

డా॥ చిట్టాల రవీందర్
77988 91795

కనకమహాలజ్ఞీ సంసార పక్ష ట్రీ. అమెను చుట్టుప్రక్రియల ఆడవాళ్ళంతా 'కనకం' అని చౌరవగా పిలుస్తుండేవాళ్ళు. కనకం భర్త విష్ణు. కనకానికి భక్తి ఎక్కువ. ప్రాద్యున్నో సాయంత్రమై ఏదో ఒక పూట దగ్గరున్న గుళ్ళకెడుతుంటుంది. ఎక్కువగా పూజలు, ప్రతాలు చేయడం ఆమెకు ఇష్టమైన వ్యాపకం. అలా అని ఇంటిపనినే మాత్రం నిర్దిష్టం చేసేది కాదు. ఎటోచ్చి, ప్రతి దాంట్లో పురుషాధిక్యత చూపించే భర్తతోనే సమస్యంతా వచ్చిపడేది. ఆమెకు దయాదా జీవ్యాల్లో మనం ఎక్కువ మార్పులు వేయాల్సిందే!

జంతువులంటే ప్రేమతో రోజు వాటికి ఆహారపాసియలన్నీ చూసుకునేది. ఆ వీధిలో ఆమె అందగతే. సొందర్యం రాశి పోసినట్టుగా ఉంటుందటే నమ్మాలి. ఒక్క ముక్కలో చెప్పాలంటే పరిపూర్ణ ట్రీ'కి నిర్వచనం కనకమహాలజ్ఞీ.

ఇక ఆమె భర్త విష్ణు సాయంత్రం అయితే చాలు ఇద్దరు ముగ్గురు ప్రెండ్స్‌ని పిలిచి 'ఎక్కుడా సిట్టింగ్' అనే బాపతు! అంతేనా కాదు ఇంకా ఉంది.

ఆ రోజు విష్ణు బర్త్ డే.

'ఏరా రాజు ఎక్కుడున్నావ్?

'దగ్గర్లోనేరా, అదేనా వెంకటేశ్వరా బారేనా'.

'లేదు అప్పురా కొచ్చేయ్, ఇక్కడిలే పెద్ద గోల ఉండదని ఇక్కడ కొచ్చు, ఇవాళ'

నా బర్త్ డే రా'.

'ఓహో! అలాగా విష్ణు, వస్తున్నా వస్తున్నా, అయితే పార్టీ గ్రాండ్‌గా వుండబోతున్నదన్న మాట. సరేగానీ కేక్ ఏపైనా తీసుకురానా'.

'వద్దు రాజు, బర్త్ డే అంటే కేక్ కేకగా ఉండాలి గానీ, కేక్ ఎందుకూ, అవస్తీ మనకు పడవుగానీ, కిక్కు ముందు, కేక్ ముందు ఆ కేక్ ఎంతదీ' బోల్డంత సాపాత్యం, చమత్కారం ఒలకబోసినట్టుగా అన్నాడు విష్ణు.

'ఆ రాముగాడిని పిలిచేదా?' అడిగాడు రాజు.

'పిలిచేయ్, వాడుంటే అదో కథ...' వచ్చుతూ అన్నాడు విష్ణు. పది నిమిషాల్లో వాతావరణం చల్లగా మారిందక్కడ.

'స్క్రోచ్ పిస్కు ఆర్డరిచ్చారు. మంచింగ్ కోసం చికెన్ పకోడా తెస్పించుకున్నారు. బిల్లు నాలుగువేలు దాటింది. విష్ణు వేచేశాడు.

'బేరేయ్ విష్ణు, ప్రెండంటే నువ్వేరా, నీ బర్త్ డే రోజు ఎంజాయ్ కింగ్డమ్‌లో షైరవిషోరం చేయనిచ్చావ్' అన్నాడు రామ్.

'మరి, విష్ణునా, మజాకా' వంత పాడాడు రాజు. బార్లోంచి అలా బయట పడి సుభాష్ విగ్రహం దగ్గరకొచ్చారు. ఏవేవో కబుర్లు చెప్పుకున్నారు.

రాజు మాటల్లాడుతూ 'బేరేయ్ విష్ణు,

ఇప్పుడే పన్నెండు దాటింది. అంటే నువ్వు చిన్న పిల్లాడ్డివన్నమాట,' అంతేనా, మత్తులో అంటూ సరే మరి హాప్పీ బర్త్ డే' అని ఇద్దరూ అన్నారు.

మళ్ళీ కలుద్దాం అనుకుంటూ ఎవరి ఇళ్ళకు వాళ్ళాల్లిపోయారు. విష్ణు ఇంటికెళ్లి త్రైం చూసుకునేసరికి ఒంటిగంట దాటింది. కాలింగ్ బెల్ కొట్టాడు. అమ్మాయి దుర్గ తలుపుతీసింది. జీకే పుస్తకం చేతిలో ఉంది.

'నాన్నా, హాప్పీ బర్త్ డే' అంది దుర్గ. మత్తులో జోగుతూ 'హ్యా...' అంటూ 'అమ్మా పడుకుందా'

'తల నొప్పిగా ఉందని ఇదో ఇప్పుడే అలా పడుకుంది, అమ్మా తలుపు తీయబోతుంటే నేనే తీస్తానన్నా':

'జన్మదిన శుభాకంష్టలు' అంది కనకం మంచం దిగి.

'ఆ సల్లె, పడుకోండి, చాలా రాత్రయింది' అన్నాడు విష్ణు.

'నాన్నా, కేక్ కట్ చేయండి' అంది దుర్గ కేక్ తెస్తా.

'ఎందుకూ కేక్కి ఇర్చు? సరే పట్టా' పొప్పిక్ నైఫ్ దుర్గ చేతికిచ్చింది.

కోశాడు. మరో మారు వివ్ చేసింది. తండ్రి నోట్లో కేక్ ముక్క పెట్టింది.

★ ★ ★

'హాలో, కనక మహాలజ్ఞీ గారు మీరేనా, మీ హాస్చెండ్ కి యాక్కిడెంట

యిందండీ...' అవతలి వైపు కంఠం
ఆత్మతగా ఉంది.

'ఎక్కడా?' తొట్టుపాటు పడుతూ
అడిగింది కనకం.

'చారస్తాలో... తాగినట్టున్నాడు. ఆట్లో
హిట్ చేసి వెళ్లింది. నేనే అంబులెన్వీ
పిలిపించి, సేవా హస్పిటల్లో అడ్డిట్లో
చేసాను. మొబైల్, మీ ఆయన పర్స్
రిసెఫ్స్స్వెన్లో ఇచ్చాను. నా పేరు బాప్సా.
ట్రాఫిక్...చారస్తా..' అని ఫోన్ పెట్టిసాడు.

కనకం కంగారు పడింది. దుర్గను
తీసుకొని తొందరగా బయల్సేరింది సేవా
హస్పిటల్ కేసి.

'ఏమ్మా, మీ ఆయనా, బాగా తాగాడు.
బైక్ ఆ అబ్బాయెవరు కానిస్టేబుల్ బాప్సా
అట... ఆయన దగ్గరుందట' డాక్టర్
మాధవ్ చెప్పాడు.

'ఆయనకెలా ఉంది డాక్టర్' అడిగింది
కనకం.

'ముందు మేం చేయాల్సింది చేసాం.
ఇపోర్ట్ వస్తున్నాయి. ఓ పది రోజుల్లో
బాగొతాడు. తాగడం తగ్గించడం కంటే
మొత్తానే మాన్యించేయండి. అదే
బాగుంటుంది'

'తప్పనిసరిగా మాన్యించేస్తాం డాక్టర్
గారూ'

ఆ తర్వాత పోలీన్ ఫార్మాలిటీస్,
మెడికల్ డాక్యుమెంట్స్ అన్ని అయ్యాక

కళ్లలో నీళ్లు తిరుగుతుండగా
ఇంటికొచ్చేసింది. అసలు అక్కడే
హస్పిటల్లో ఉంటానని కనకం చెబితే
హస్పిటల్ నర్జీ లే 'మీరు వుండ
కూడదమ్మా, మేం ఉన్నాముగా
మాసుకుంటాం, ఏదైనా అవసరమయితే
ఫోన్ చేస్తాం' అని చెప్పారు. ఇంటికి
వచ్చిందన్న మాటే గానీ కనకానికి
సంసారం గురించి దిగులుగా ఉంది.
భర్తను ఊహించుకొని మృత్యుంజయ
మంత్రం మానంగా మనసులో పరించ
సాగింది. దైర్యానికి ఆంజనేయస్యామి
శ్లోకాన్ని పునః పునశ్చరణం చేసుకుంది.
ఈ గండం కాస్తా గట్టిక్కించమని
దేవుళ్లందరినీ వేడుకుంది.
సరే, వారం రోజులు గడిచాయి.
ఢిశాష్ట్ అయి ఇంటికి వచ్చాడు విష్ణు.

హస్పిటల్కు రానిప్రెండ్

రాజు రాంలు విష్ణు ఇంటికొచ్చిం
తర్వాత గానీ రాలేదు బహుశా వాల
డ్రీంకింగ్ రాటీన్ బ్రైక్ కావడం
సనేమిరా ఇష్టంలేకపాపచ్చు! సరే
అటువంటి మిత్రులు విష్ణుకు
దొరకడం పూర్వజిత్తున్కుతమేమో!
దుర్గ ఏడుస్తూ ఇంట్లో కొచ్చింది.
కనకం, భర్తకు బత్తాయి తొక్కులు
బలుస్తూ కూతురును
గమనించింది.

కానీ నెల రోజుల దాకా ఆఫీన్ కెళ్లకుండా
ఇంట్లోనే ఉండి బడ్ రెస్ట్ తీసుకోవాల
న్నారు డాక్టర్, విష్ణు భార్య కనకంతో
మాట్లాడుతూ మెడికల్ క్లేయిమ్ ఫామ్
నింపడానికి ముందు హస్పిటల్ సుండి
డాక్టర్ మాధవు సంప్రదించి 'ఎమెట్సైస్
సర్టిఫికెట్' తీసుకురమ్మన్నాడు.
అర్థం కానట్టగా చూసింది కనకం
విష్ణుకేసి.

'ఏ లేదు కనకం, నేను ఎమెట్సైస్గా
ఆ సేవా హస్పిటల్లో అడ్డిట్ అయ్యాను
గదా, అలా... ఆ సర్టిఫికెట్ ఉంటేనే
క్లేయిమ్ చేయుచ్చు' అన్నాడు. అలానే
కనకం హస్పిటల్ కెళ్లి సెట్టిఫికెట్
తీసుకొచ్చింది. ఆఫీన్ కాలీగ్ రవిశంకర్తో
మాట్లాడి పార్ట్ అన్ని నింపి ఇచ్చాడు. బిల్లు
మప్పు అయిదు వేల దాకా అయింది.
అందులో చాలా మటుకు ఖర్చులు
డబ్బులు వస్తాయని కనకానికి
నచ్చపోదు.

హస్పిటల్కు రాని ప్రెండ్ రాజు
రాంలు విష్ణు ఇంటికొచ్చిం తర్వాత గానీ
రాలేదు. బహుశా వారి డ్రీంకింగ్ రాటీన్
బ్రైక్ కావడం సనేమిరా ఇష్టంలేకపోవచ్చు!
సరే అటువంటి మిత్రులు విష్ణుకు
దొరకడం పూర్వజిత్తున్కుతమేమో!

దుర్గ ఏడుస్తూ ఇంట్లో కొచ్చింది.
కనకం, భర్తకు బత్తాయి తొక్కులు
బలుస్తూ కూతురును గమనించింది.

'ఏంటమ్మా, ఏమయింది'
'పాడు కిరణ్ ఇదో ఏదో ఉత్తరం నా
చేతిలో పెట్టి వెళ్లాడు'
'ఏంటదీ' అని కనకం దుర్గ చేతిలోంచి
లెటర్ తీసుకొని చదవడం మొదలెట్టింది.
'ప్రియమైన దుర్గ,
నిన్న కాలేజీలో చూసినప్పటి నుండి
నా మనసంతా ఆదోలా అయింది. నప్పు
లైలావయితే నేను మజ్జాను. అనార్గ్యలీ
నుష్టైతే నేను సలీం. జాలియట్పు
నుష్టయితే నేను రోమియో అని
చెప్పక్కలేదుగా.

నుప్పు నన్ను తప్పక ప్రేమిస్త్రావ్.
ప్రేమించాలి కూడా, లేదంటే నీ ఫోటో
మార్పింగ్ చేసి ఫేన్ బుక్, ఇంకా వాట్స్

గ్రూప్ లో మన ప్రెండ్స్ సర్క్యుల్లో అందరికీ పేర్ చేస్తాను నీ అందచందలు. అందుకే నువ్వు అతి చెయ్యక నా ఎద్దై చిలకలా వాలిపోతావ్ కదూ... లేదంటే తెలుసుగా... లేట్ చేస్తావో, పరిణామలంత దారుణంగా ఉంటాయి.

- నీ ప్రేమికుడు కిరణ్

కనకానికి ఒళ్ళు మండింది. దుర్గను ఎడక హత్తుకొని బిద్దార్పింది.

'దుర్గ నువ్వేడవక్కడైదు. ఇటువంటి చవకబారు వెదవలకు ఎలా బుద్ధిచేప్పాలో నాకు బాగా తెలుసు' అంది దుర్గ కస్టిటి చారికలు తుడుస్తూ.

ఆ రోజు మధ్యహస్తం యూట్యూబ్ జల్లెడపట్టి, కొన్ని డిపేస్ టెక్నిక్స్ ఎలా వాడాలో తెలుసుకుంది. అది దుర్గ మనసుకు హత్తుకునేలా చెప్పింది.

ఆత్మరక్షణ ఆయుధం లేకుండా ఎలా చేసుకోవాలో ఇద్దరికీ అర్థమైంది.

రెండు రోజుల తర్వాత మళ్ళీ దుర్గ దగ్గరకొచ్చి చేయి పట్టుకొని మణికట్టును ముఢుపెట్టుకోబోయాడు బలవంతంగా. కసురుకొని విదిలించగా కౌగిలించు కోబోయాడు.

సహానం కోల్పోయిన దుర్గ, కిరణ్ రెండు కాళ్ళ మధ్య గ్రోయిన్ కిక్ ఇచ్చింది. అంతే కిరణ్కు మెదడు మొద్దు బారిపోయింది.

దుర్గకు ఆ తర్వాత కిరణ్ అంటే భయం కలిగింది. వాడసలే రోడీ వెధవ ఏమైనా చేస్తాడేమానని. రెండు వారాల తర్వాత మళ్ళీ ఎదురుపడిన కిరణ్ ఈసారి నాలుగు వేళ్ళ మడిచి మధ్య వేలు పైపుకొని దుర్గ అమ్ముకు ఫోన్ చేసింది. అంతే! పీ టీమ్స్కి ఫోన్ చేసింది. కిరణ్ ఫోటో దుర్గ వాట్స్ లో పేర్ చేయగా అదే చూపించాల నుకుంది.

మరుసటి రోజు కిరణ్ మధ్య వేలుకు బ్యాండేజ్ చూసింది. మనిషి కొంచెం నీరసంగా కనిపించాడు. పీ టీం పనేనని ఊహించుకుని మనసులో నవ్వుకుంది.

ఇక ఇంటి విషయానికాస్తే ఎదురింటి

ఏకంబరం చిన్న బిల్లర్ గా పేరుంది. ఏకంబరం ఏ రోజుకారోజు స్టానిక మార్కెటలో డబ్బులిచ్చే వడ్డి వ్యాపారం గూడా చేసేవాడు.

అడగలేక అడగడానికి మనసొప్పక అవసరానికి కనకం అప్పు అడిగింది ఏకంబరాన్ని. వడ్డి నెలకు అయిదు శాతమని చెప్పి మరీ ఇచ్చాడు. గత్యంతరం లేక సరేనని ఆ వడ్డి ఇవ్వడానికి ఒప్పుకుంది.

ఇంటి అవసరాల్ని తీర్చింది. రెషైఫ్ అద్దె బకాయి డబ్బులు ఇచ్చేసింది.

విష్టు మూణైఫైల్కు గాను కోలుకోలేదు. డబ్బుకు కాప్ట్ ఇబ్బంది ఆ ఇంట్లో ఉన్న మాట వాస్తవమే. రెషైఫ్కే డబ్బులు తిరిగి ఇచ్చేది లేదా అవసరం తనకు ఉందని పరుషంగా మాట్లాడి వెళాడు. కనకానికి తమ ఆర్థిక పరిస్థితి చూసి అసొకర్యం, వెగటు అనిపించాయి. మొగుడికి ఈ ఆర్థిక బాధలేం తెలియనివ్వేదు.

ఇబ్బందిగా కొంతకాలం ఇంటిని నెట్టుకొచ్చింది కనకం.

కష్టాలు కూడా కలకాలం వుండవన్న ట్యుగా దుర్గకు స్టానికంగా పోస్ట్కు అపాయింట్యూంట్ ఆర్డర్ వచ్చింది. ట్రైనింగ్ తర్వాత నాలుగు కిలోమీటర్ల దూరంలోనే పోస్ట్సింగ్ కావడం వల్ల స్టాకర్యంగా అనిపించింది దుర్గకి.

'మనువు చాలా లక్కీ నోయ్' అని తన చిన్ననాటి ప్రెండ్స్ అనడం వల్ల దుర్గ ఆక్రిజన్ జోన్ లోకి వెళ్లినంత పోయిగా అనిపించింది.

చాలా సార్లు కలినంగా మాట్లాడిన ఏకంబరం ఓ రోజు ప్రొద్దున్న వచ్చి 'కంగ్రాట్స్ అమ్మా దుర్గా, తర్వాత మీకు అభినందనలంండో కనక మహాలక్ష్మి గారు' అనడంతో విచిత్రానందానికి లోన య్యారిద్దరూ.

అతనే మాట్లాడుతూ, 'ఇక డబ్బులని ఇబ్బంది పెట్టును లెండి, నెలకో పదువేలివ్వండి చాలు. అన్నట్టు దుర్గకో మంచి సంబంధం వుందండో య్యే' అన్నాడు.

అప్పుడు ఏకంబరం కలుపుగోలు

దుర్గకు ఆ తర్వాత కిరణ్ అంటే భయం కలిగించి. వాడసలే రోడీ వెధవ ఏమైనా చేస్తాడేమానని. రెండు వారాల తర్వాత మళ్ళీ ఎదురుపడిన కిరణ్ ఈసారాల నాలుగు వేళ్ళ మడిచి మధ్య వేలు పైకి చూపించాడు- అదీ 'అ ఫెన్సివ్ జెష్టర్'.

తనం కాప్ట్ సంస్కరం బయటపడ్డాయి.

దుర్గకి అలా సబ్ ఇన్స్యూక్రమగా ఉద్దోగం రావడంతో కనకమహాలక్ష్మీ ఇంటి కఛే మారిపోయింది. మల్లె మొగలన్నీ విచ్చుకొని తుళ్ళి తుళ్ళి ముసిముసి నవ్వుల పరిమాల్ని విప్పార జల్లినట్టుగా ఆ ఇంట్లో ఆనందం!

విష్టుకు ఆనందమేసింది.

కూతురు దుర్గ దగ్గరగా వచ్చి 'నాన్నా, నిన్నాకటి కోరతా' అంది.

'ఏంటమ్మా, ఓ అడిగితే కాదంటానా' అన్నాడు కాప్ట్ ప్రేమను గుప్పించి.

'మీరు తాగుడు మానేయ్యాలి నాన్నా' అంది.

ఓ ఇరైవైక్షణాలు ఆలోచించాడు విష్టు.

'సరేనమ్మా, ఇకనుండి ఆ మహామ్మార్థి మద్యం ముట్టుకోను గాక ముట్టుకోను. ఇన్నాళ్లా ప్రెండ్స్ మాయలో పడి ఓ ట్రైపసాన్ వ్యవహారంలా కానిచ్చాను. ఇప్పుడు నాకు తాగాలనే బుద్ధి కూడా పుట్టబేదు, ఇక ముందు నేనో ఆల్ఫాపోల్ వ్యతిరేకిని' అని కూతురు చేతిలో చేయి వేసి ప్రమాణం చేసాడు.

జరుగుతున్న పరిణామాలకు

లోలోపల సంతోషించింది కనక మహాలక్ష్మీ. రాజు రాం లను ఇద్దరినీ మందు విషయంలో దూరం పెట్టాడు విష్టు.

ఆ రోజు ఘుమఘుమలాడుతున్న చిర్యానీ చేస్తాడు కనకమహాలక్ష్మీ ఉండగా

టీవీలో ఓ సీరియల్లో

ఏదో పాట వినవచ్చింది

'కాగల కార్బ్యూము గంధర్వలో తీర్చేదరు' అని.

విజేత

అంకం మనోహర్, 85559 58478

అ〇 దరికంటే ముందుగా
ఆమె నీది తల్లిని
సింగారిస్తుంది

తూరుపు పరదాల
మాటునుంచి
పెళ్ళిచూపులు చూసే
పగటి వరుని కోసం
పుడమిని పెళ్ళికూతురిలా
ముస్తాబు చేస్తుంది

స్వయంవరంలో
చేపకు గురిపెట్టిన
విజయుని ధనువులా
తనువంతా భూమిషై పరిచి
నేలచూపులు చూస్తుంది
చీకటి ప్రియుని

కొగిలిలో ఒదిగిన
డౌరు నెచ్చెలిని
ఆమె నిదుర లేపుతుంది
పగటి పలకరింపుకల్లా
డూరిని కొత్త చీరతో చుట్టి
స్వగతం పలుకుతుంది

ఆమె పరిచిన చైతన్యంపై
డూరంతా కొత్తగా మొలకెత్తుతుంది
శిశిరం చలికత్తులు
హోమంతం ఆనిరులు
షైబుతి జలఖడ్డాలు
ఎన్ని ముసిరినా
తపోభంగం ఎరుగని
మానిలా ఆమె
నిదురలేవని పసితనాలకు
దిండును తల్లిని చేసి

ఉద్యోగం కోసం
ఉరికివచ్చే త్యాగం ఆమె
జీవితం గోదారిని
చీపురు తెపుతో దాటిన
సాహసి ఆమె

కొడుకులు కలెక్టర్లైనా
ఇంజనీర్లైనా
వీధిని వీడలేని
చౌస్వత్యం ఆమె

ఆయుధం ఏదన్నది కాదు
గెలుపే ముఖ్యం
యుద్ధం చినరి మజిలీ దగ్గర
విజేత ఆమె
త్రమైక జీవన సాందర్భం
ఆమె.

(బిహార్ రాష్ట్రంలో ఏధులు డౌర్సే సఫాయు ఉద్యోగం చేస్తూ కొడుకులమ కలెక్టర్, ఇంజనీర్లుగా తీర్చిదిద్దిన తల్లికి సమస్యలిస్తూ...)

బంజారా కథాకాశంలో

సూర్యదయం

బంజారా జీవితాలకు కళాత్మక చిత్రణ...

కూర చిదంబరం

86393 38675

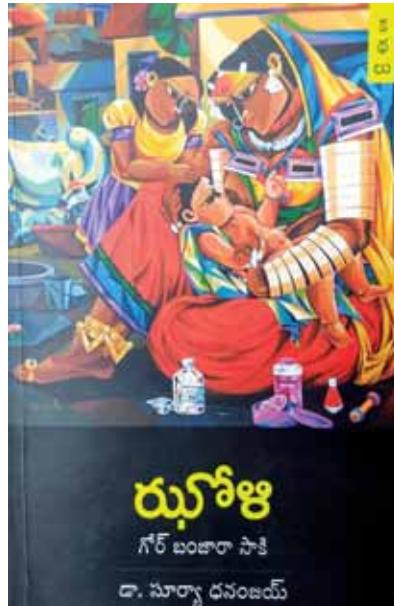
ల౦ బాడా (బంజారా) తెగ

గురించిన కథలు తెలుగులో చాలా తక్కువ వచ్చి ఉంటాయి. దీనికి రెండు కారణాలున్నాయనుకుంటాను.

ఒకటి : నీరు జనబీవన ప్రవంతిలోకి చొచ్చుకొని పోవటానికి వెనుకాడుతారు. బయటివాళ్ళను ఎక్కువగా తమలో కలుపుకోరు. ఎవరైనా ప్రయత్నిస్తే వారిని త్వరగా నమ్మరు.

రెండు : నీరికంటూ ఒక ప్రత్యేకమైన లిపి ఉండదు కనుక. తెలుగు లేదా దేవనాగరలిపి లాడాలి. చింతా దీక్షితులు, సమైటు ఉమాదేవి కొంతవరకు బంజారాల జీవితాల్చి బయట ప్రపంచానికి పరిచయం చేసినా అవి బయటివారు వ్రాయటంపట్ల నిర్దిష్ట ఉండకపోవచును. రమేష్ కార్తీక్ నాయక్ అను బంజారా యువకుడు వ్రాసిన ‘ఫావో గోర్’ బంజారా కథలు బహుశా మొట్టమొదటి కథాసంపుటి అయి ఉంటుంది. బంజారాల సంస్కృతి సాంప్రదాయాల్చి లోసుండి పరిశీలిస్తూ వ్రాసిన రెండవ రచయిత్రి సూర్య ధనంజయ్. నీరి కథాసంపుటి ‘ర్యోళి’.

ప్రపంచికరణ నేపథ్యంలో కనుమరుగై పోతున్న తమ వేషభాషలు, సాంస్కృతిక వైభవాలు అస్త్రిత్వ పునాదులను కాపాడుకునే సందర్భంలో వ్రాసినట్లుగా చెప్పబడుతోన్న ఈ 12 కథల్లో

బంజారాల జీవితం, ఆర్థిక పరిస్థితి తాము సమాజంలో ఎదగాలన్న ఆకాంక్ష అందుకు చేస్తోన్న ప్రయత్నాలు, పలితాలు వెనుక బాటుతనంలో ఎదుర్కొంటున్న బాధలు, వ్యధలు ప్రభావపూరితంగా ప్రతిపత్తి చాయి. స్సయంగా అధ్యాపకులు కనుక కథలన్నింటా బంజారాలు ఎదుర్కొంటోన్న సవాళ్ళు, వారి ఆశలు ఆర్థిక వివరించారు. రచయిత్రిగా పుట్టి ప్రాథమిక విద్యాభ్యాసం గాపించుకున్నది నల్గొండ జిల్లా భలూనాయక్ తండ్రా. సంపుటిలోని కథలన్నీ బంజారాల బాధల్ని పారకుడికి వినిపిస్తాయి. గుండెను

తడిచేస్తాయి. ఎన్నోచోట్ల రచయిత్రి బంజారా భాషము వాడటం వల్ల కథలకు సహజత్వాన్ని చేకూర్చారు. వర్ణించిన పరిసర పరిస్థితులు అతిసహజంగా కథల్లో ఒడిగిపోయాయి. బంజారాల అనుకూల, అననుకూల పరిస్థితులు, వారి బలాలు, బలహీనతలు నిజాయితీగా నిర్మాచూ మాటంగా చిత్రించారు. అందుకే ఈ కథలు బంజారాల బ్రతుకులకు దర్శనం.

వర్మమానకాలంలో ఉంటున్నపుటికీ ఈ తండ్రాలు విస్మృతికి గురి కాబడ్డాయి. రవాణా, నీరు, కరింట్కి నీరు ఇంకా దూరంగానే ఉన్నట్లు తెలుసున్నది.

ఆడపిల్లలను వద్దనుకుంటే దేవరకొండ ఆస్కృతిలో గిరిజనాభివృద్ధి సంస్థ వారి ‘ర్యోళి’ పథకంలో విడిచివస్తే, వారి ఆలనాపాలనా ప్రభుత్వమే చూసుకుం టుంది. బంజారాలలో ఆడపిల్లలను అమ్ముకునే సంస్కృతికి అడ్డుకట్ట వేయాలన్న ఉద్దేశంతో ప్రవేశపెట్టిన ఈ పథకాన్ని బట్టి నీరు ఇంకా ఎంతటి ప్రాథమికదశలోనే ప్రుగ్గుతున్నారో తెలుపుతుంది ‘ర్యోళి’ కథ. అవకాశం కల్పిస్తే, ఆడపిల్లలు కూడా కలెక్టరులు అవగలని ఈ కథ చెబుతుంది.

సినిమాల్లోని తళుకుబెఱుకుల్ని గమనించి ఎండమాపుల నెంట పరిగెత్తే అమాయకు బాల్యాన్ని ‘ఉత్తరమెచ్చింది’ కథ చెబుతుంది. బాజుబాయి కొడుకు

చెప్పాపెట్టకుండా, తండ్రి చదువుకోమని మందలిస్తే మాయమవుతాడు. బిడ్డ దూరమైన వ్యధ తల్లిదండ్రులది. తల్లిదండ్రులకు దూరమై అష్టకష్టాలు పడే అష్ట ఆ ఇల్లు విడిచిన కొడుకుది. చివరకు ఆ పెల్లాడు తల్లిదండ్రులను చేరటంతో కథ సుఖాంతం అవుతుంది.

బంజారా తెగలు బయటివారిని అంత త్యరగా నమ్మరని, బయటివారు చేసే ప్రతిసాయాన్ని అనుమానంగా చూస్తారని, ఒక్కసారి ఆ సందేహ నివృత్తి అయ్యాక, వారిని ఆదరించి అక్కున చేర్పుకోవటమే కాదు; అవసరమైతే, వారి ఆలనాపాలనా చూసుకునేంతటి హృదయ వైశాల్యం కలవారని ‘మస్తాన్న డబ్బా’ చెబుతుంది. మిర్యాలగూడ గర్జు హైస్పూల్స్ ల్లో చదివే సుజాతకు యూనిఫోంలు కుట్టే మస్తాన్ పరిచయమవుతాడు. ఇద్దరి మధ్య అన్నాచెల్లెళ్ళ బంధం చిగురిస్తుంది. ఆత్మియత కనబర్చితే బంజారాలు, జీవితాంతమూ గుర్తుంచుకుంటారని చేపే ఈ కథలో వారు కనబరిచే

మానవత్యానికి, మంచితనానికి పారకులు కూడా ఆప్రద్రమైపోతారు. రచయిత్రి తాను పనిచేస్తేను ఉస్కానియా యూనివర్సిటీ క్యాంపస్, తన విద్యార్థి దశ కన్నలతో గుర్తుకుతెచ్చుకుని ప్రాసినది ‘క్యాంపస్’ కథ. కరోనా కష్టకాలంలో తల్లిలా అదుకునే ఉస్కానియా యూనివర్సిటీ క్యాంపస్ ఎంత ఆగమాగమయిందో ఈ కథ చెబుతుంది. రచయిత్రి కనబర్చిన ఆశావహ దృక్పథం ఈ కథకు హైలైట్. ఆశించిన విధంగానే నేడు కరోనాకు వేక్కిన కనగొన్నాము. ఒక్క క్యాంపసే కాదు, విషం యావత్తు సూర్యాదనంజయ్ ఆశించిన ‘మంచివార్త’ కష్టాలు కడతేరాయి. కథ ఎంత గొప్పదైనా శైలితోనే రాణిస్తుంది. ఈ కిటుకు ఎదిగిన రచయిత్రి, కథ, కథనం- రెంటినీ సమంగా బేలన్ను చేస్తూ ప్రాసారు. కథలోని వర్షానకు పరితమనను పులకరి స్తుంది. జలదరిస్తుంది. పచ్చని పూలతో నిండిన బంతిచేనులా’ ఉండట ఆ తండ్రా (మస్తాన్న డబ్బా). ఉయ్యల్లో

‘తుల్చాభవాని’లా మెరిసేదట. సీత్లూ తండ్రాలో ఉండే లక్ష్మీబాయి కూతురు. (రఘుభి) ఉస్కానియా విష్ణవిద్యాలయం అనేక నదుల సంగమం. నదులన్నీ పారేటప్పుడు అందంగా ఉంటాయి. ఒక్కచోట చేరి సముద్రమైనప్పుడు గంభీరంగా ఉంటుంది. (క్యాంపస్). విద్యార్థుల ఉడుకురక్తం ఎగసిపడే మస్తత్యం, యూనివర్సిటీ పిటన్నింటికి కడుపులో దాచుకునే గంభీరతను సాధికారంగా వివరించబడింది.

స్థీలను కేంద్రంగా తీసుకున్న ఈ కథలు ‘జొన్నరొట్టెను ఎల్లిపాయ కారం అద్దుకుని తింటున్నంత’ కమ్మగా ఉన్నాయి. ఉస్కానియా విష్ణవిద్యాలయం అధ్యాపకులు డా॥ ఎన్. రఘు చెప్పినట్లుగా- బహుళార్థక చైతన్యశీలతను కలిగించే ఉత్సేజి భావశక్తులు నిక్షిష్టమై ఉన్న కథలవి! బంజారాల జీవితాలపై ప్రసరించిన ఉపోదయ కిరణాలిపి!

అభినందనలు.

ధరాతలంపై రగాశిల

యరువుల్లి జగన్మహాన రావు 98484 47631

వేలెడంత వయస్సులేని పసికూన ఈ ట్రాఫిక్ కీకారణ్యంలో ఈ లోకంతో తనకేంబి అనుకునే రితిలో ఈ వైపు నుంచి ఆ వైపు దూసుకుపోవడం పరుగులు తీయడం తానే ట్రాఫిక్ లైటు లేదా డైనమైట్ అయినట్లు .. చాదరఫాట్ వద్ద ఇదో నిత్యకృత్యం అటువైపు కన్నతల్లో మరో తల్లో నల్లని మురికి మూసీనో

నడిచివస్తున్న ప్రాణివైపు అగ్నిగోళం లాంటి శాలీ వైపు ఆకలిదేగల చూపుతో ఆశశ్యాసతో ... బిడ్డ చేతిలో కానీనో అర్దాణానో కన్పిస్తేనే కుదురు లేకపోతే తిరిగి పాపను తెలియని పద్మవ్యాహంలోకి నెట్టడమే 75 ఏండ్ల స్వాతంత్యంలో ఇది వీడని దృశ్యం ఆనవాలుగా మిగిలిన వెట్టిబానిసప్పుంపై ఏది ఎవడి దర్శాప్తు తంతు

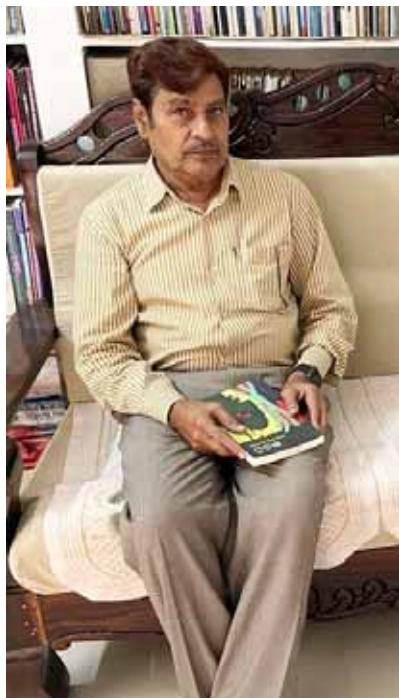
విస్తుతమైన కాన్యాన్ కలిగిన నవలను ఒక వాదంతో ముడివేయడం సమంజసం కాదు

- వసంతరావు దేశ్మాండే

సంచలన నవలా రచయిత దేశ్మాండేతో ఉదారి నారాయణ
ఈ పట్టం ముచ్చట....

మీది మరాతి సాహిత్య నేపథ్య కుటుంబం అని విన్నామ. తెలుగు సాహిత్యంపై ఏ విధంగా ఆకర్షితుల య్యారు.

నిజమే నాది మరాతి భాషా మూలాలు కలిగిన కుటుంబం. కానీ మా పూర్వీకులు అంటే మా తాత ముత్తాతలు పూనా నుండి తెలంగాణ ప్రాంతంకు వలన వచ్చిన పంత్తలు. తర్వాత ఇక్కడ మొదట వ్యాపారం చేసి, ఆ తర్వాత వ్యవసాయ కుటుంబంగా మారారు. మా నాన్నగారి

వరకు మా మాతృభాష మరాతియే. కాని నా వరకు వచ్చేసరికి తెలుగులో చదువు కోవడంతో మా భాషాపరమైన మూలం మారిపోయింది. మా ఆచార వ్యవహారాలు, సంబంధ బాంధవ్యాలు మహారాష్ట్రతోనే ఎక్కువ. మా పూర్వీకులకు సాహిత్య నేపథ్యం ఏమి లేదు.

మీకు తెలుగు సాహిత్యంపై అభిరుచి కలగడానికి ఎవరి ప్రేరకైనా ఉన్నదా?

మా నాన్న వెంకటరావుగారు మంచి సాహిత్య పరిత, ఆయన మరాతి, హిందీ, ఉర్దూ భాషల్లో విస్తుతంగా చదివేవారు. అది నాకు అలవడింది. ఉర్దూ మాత్రం నాకురాదు. చిన్నతనం నుండి హిందీ, మరాతి పత్రికలతో పాటు మా నాన్న నాకోసం అప్పుడు (నా వయసు పదమూడు సంవత్సరాలు) యువ, బాలమిత్ర, చందమామ, జ్యోతి, ఆంధ్రప్రభ లాంటి పత్రికలు తెప్పించేవాడు. కానుఱైతే ఆయనకు తెలుగు అస్యలు చదవడం రాదు. అలా చదవడం వలన నాకు తెలుగు సాహిత్యంపై మక్కువ ఏర్పడింది.

ఎన్నో ఇతిప్యత్తాలు ఉండగా, ఇంత వైధయమున్న జీవితముండగా అడవుల్లో నివసించే గిరిజనుల గురించే రాయాలని ఎందుకనిపించింది?

అప్పుల్లో నాకు రాయాలనే కోరిక

బలంగా ఉండేది. కాని ఏది రాసిన కొత్తగా ఉండాలని కూడా ఉండేది. ఆ అన్వేషణలో నాకు గిరిజన జీవితం కొత్తగా అనిపించింది. నిజమైన మనములు వాళ్ళకదా అనిపించింది. స్వచ్ఛమైన అమాయకమైన జీవితాలు వాళ్ళని. అలాంటిపారిషై కాల్పులు జరపడం అమానుషం. అది నన్ను కదిలించింది. నవల రాయించింది.

“అడవి” నవల తర్వాత అదే వస్తువుతో ‘ఊరు’ రాయాలని ఎందుకనిపించింది? ఏమైనా బలమైన కారణాలున్నాయా?

“అడవి” నవల రాసాక అది పారకులకు, బుద్దిజీవులకు బాగానచ్చింది. అంత ప్రతిస్నందనను నేను ఊహించ లేదు. అప్పుడు వచ్చిన స్వందన మళ్ళీ అంత ఎత్తున అందుకోడానికి, నాకు దాని కొనసాగించే మార్గంగా కనిపించింది. అదిగాక అడవి నవల తర్వాత పరిస్థితులు చాలా మారాయి. అందుకని ఊరు రాయాల్చి వచ్చింది.

“అడవి” నవలా కాలంనాటి సామాజిక, ఆర్థిక పరిస్థితులు వివరిస్తారా!

అడవి నవల స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వ కథ. ఇంద్రవేల్లి సంఘటన దాని పరాక్షమ అమాయకమైన గిరిజన గోండు కొలాం బిడ్డలమైన నాటి భూస్యాముల, అటవీ అధికారుల, రెవెన్యూ, పౌలీసుల

ము జ్ఞా ము జ్ఞి
దౌర్జన్యాలకు ప్రతీకారమే ఇంద్రవెల్లి సభ.
అలా అణచివేత, దౌర్జన్యం చేస్తూపోతుంటే
ఒక దశలో పిల్లి కూడా తిరగబడుతుందని
చెప్పడమే నా ఉద్దేశం. స్వాతంత్యానికి
పూర్వం కొమరం భీము తిరగబడితే,
స్వాతంత్యం తర్వాత ఇంద్రవెల్లిలో
గిరిజనులు తిరగబడ్డారు.

ప్రారంభంలో వచన కవిత్వం, కథలు
రాసారు. మీరు నవలపైనే తర్వాతి
కాలంలో ఎక్కువ దృష్టి పెట్టడానికి
కారణం.

ప్రారంభంలో అందరూ కవిత్వమే
రాస్తారేమో, లైను కింద లైను రాస్తే
కవిత్వమనుకునే అమాయకత్వంలోంచి
కవిత పుడుతుంది. కథ కొంచం కష్టం,
నవల విస్మయమైన జీవితానికి అనేకానేక
సంఘటనల కూర్చుకు అవకాశం ఉన్న
ప్రక్రియ, అందుకని నేను నవలపైనే
ఎక్కువ దృష్టి పెట్టాను. నవలలో ఒక
విషయాన్ని సమగ్రంగా చేపే వీలుంది
అందుకు కూడా నవలంటనే నాకు ఇష్టం.

మీరు యూనివరిటీలో ఎం.ఎ.,
ఎం.ఫిల్. చేసారు కదా. ఆ కాలం ఆ
చదువులు నవలా రచయితగా మారదానికి
ఏమైనా ప్రభావం చూపాయా!

నేను ఉన్నానియాలో 1977-81 మధ్య
ఉన్నాను. నా సమకాలీనులు నా
సహాధ్యాయులు చాలా మంది కవులు,
రచయితలు, విమర్శకులయ్యారు. ఉదా
పారణకు సుంకిరెడ్డి, నాథేశ్వరం శంకరం,
నందిని సిదారెడ్డి, కందుకూరి శీరాములు,
సి. మృధాళిని, ఎస్టీ సత్యనారాయణ,
జింబో ఇలా చాలా మంది ఉన్నారు.
నేనొక్కణ్ణే నవలా రచయితగా ఉన్నాను.
నేను నవలలు రాయడానికి యూనివరిటీ
ప్రభావం ఏమీ లేదు. ఉంటే నేను వాళ్లలో
ఒక్కణ్ణే అయ్యేవాడిని.

నవలలో మాండలికం ఎక్కువగా వాడే
మీ రచనలకు విమర్శకుల మంచి,
సమైక్యాంధ మంచి మీ రచనల పట్ల
ప్రశంస, విమర్శ ఎలా ఉంది.

నేను నా మొదటి నవల అడవి
రాత్మప్రతి ఆసాంతం ఆదిలాబాదు
మాండలికంలో రాసాను, దానికి చతుర

అభివృద్ధి, మార్పు పేరు
మనిషి తన మూలాలనే
మరిచిపోవద్దు అనేది నా
అబ్బమతం. నేడు మనిషి దాలి
తప్పి పాఠియాడు. ఔపుల వెంట,
ఎండమాపుల వెంట పరుగెడు
తున్నాడు. అది వద్దంటున్నాను
నేను. అందుకే 'భూమి గుండ్రం
గానే ఉండాలి' అని
అంటున్నాను. నేడు నేన్నదే
జరుగుతోంది. మళ్ళీ మనిషి
మళ్ళీకుండలను, తృణ
ధాన్యాలను, సహజమైన
ప్రకృతిలో జీవించాలని
తుయిత్తిస్తున్నాడు.

వాళ్లు బహుమతినివ్వారు. ఎడిటర్
చలసాని ప్రసాదరావు సూచన మేరకు
నవలను మళ్ళీ తిరగరాసాను. వీరమాం
డలికం పేరుతో కొంత మంది
పారకులను తగ్గించుకోవడం నాకూడా
ఇష్టం లేకనే నేనే ఆ పనిచేసాను. ఆ
తర్వాత నవలకు అంతటా ప్రశంసలే
వచ్చాయి. భాషాపరంగా చెప్పుకోతగ్గ
విమర్శ రాలేదనే చెప్పాచ్చు.

గిరిజన ఇతివృత్తం మంచి ఒకేసారి ప్రీ
వాదంపై మళ్ళీ అమాహ్య వచ్చింది.
అమాహ్యంగా కారణ ఏమిటి!

శరత్ ఒక చోట “నమ్మకం పునాదిపై
వివావ్యవస్థ ఉండాలి” అంటాడు, అలాగే

చలం “ప్రీకి కూడా శరీరం ఉంది. దానికి
వ్యాయామం ఇవ్వాలి. ఆమెకు మొదడు
ఉంది. దానికి జ్ఞానం ఇవ్వాలి” అని
అంటాడు. ఈ రెండు మాటల ప్రేరణాగా
నేను “అనూహ్య” నవల మొదలగు
పెట్టాను. కానీ నేను ఏ ఉద్దేశంతో ఆ
నవల మొదలుపెట్టానో ఆ కథ చెప్పనే
లేదు. ఒక కొత్త కథ ముందుకొచ్చింది. వై
ఇద్దరు మహానీయుల మాటలను తీసుకొని
ఇంకొక నవల రాయాల్స్ ఉంది.

ఉద్యమ కాలంలో వచ్చే సాహిత్యం
కైల్పి, శిల్పాల పరంగా బలహీనంగా
ఉంటుందని అంటారు. ఎంతవరకు ఇది
నిజం.

ఉద్యమ తీస్తణాతతో చెప్పాలిన లక్షం
పై దృష్టి ఉంటుందే తప్ప కైలి, శిల్పంపై
ధాసు ఉండదు. కోపంలో ఉగిపోయే
మనిషి సభ్య సమాజం భాషకు దూరమవు
తాడు. ఇదీ అలాగే, కానీ ఉద్యమంకు
ఎడంగా ఉండి రాస్తే ఆ ప్రమాదం
ఉండదుకుంటాను.

నేపథ్యం బలంగా లేని రచనలు
ఎక్కువకాలం నిలవయంటారు
ఎంతవరకు నిజం?

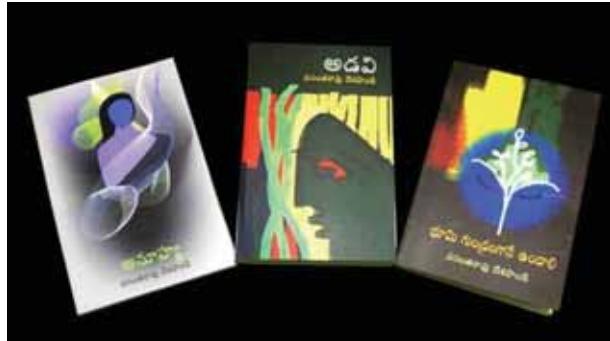
బలమైన కథకు బలమైన నేపథ్యం
వన్నె తెస్తుంది. కథ, నేపథ్యం రెండూ
విడచియలేనంత కలిసిపోవాలి. అలాంటి
రచనలు కలకాలం మన్నుతాయి.
మీరడిగిన ప్రశ్నకు సమాధానంగా
వల్లంపాటి వెంకటసుబ్రయ్య తన నవలా

శిల్పంలో - కొందరు
ముఖూ ముఖీ
 రచయితలు నేపథ్యచిత్రణలో
 ప్రత్యేకమైన శ్రద్ధ చూపుతున్న
 వారున్నారు. వారిలో ముఖ్యాలు
 డా. కేశవరాజ్, అల్లం రాజయ్,
 వసంతరావు దేశపాండెలు అని
 తెలుపుతూ అల్లం రాజయ్,
 వసంతరావు దేశపాండెలు
 కథావస్తువుల్లో, పాత్రాల్లో కూడా

నేపథ్యం నుంచి విడదియటానికి ఏమాత్రం
 వీలుకాదు. “కొలిమంటుకుంది” -
 “అడవి” నవలల్లోని వస్తువు, పాత్రలు
 ఆయా రచయితలు చిత్రించిన
 వాతావరణంలో మాత్రమే ఉండగలవ.
 వీరి రచనల్లో దేశకాలాలు రెండూ స్పష్టంగా
 ఉంటాయి అని అంటాడు.

భారతదేశంలోని వ్యవసాయ
 రంగంలో వచ్చిన సంక్లిఘం నేపథ్యంగా
 మీరు ‘భూమి గుండంగానే ఉండాలి’ అనే
 నవల రాసారు. మార్పును ఎవరూ
 ఆపలేరు అని అంటారు కదా! మరి,
 దానికి మీ సమాధానం?

అభివృద్ధి, మార్పు పేర మనిషి తన
 మూలాలనే మరిచిపోవడ్డు అనేది నా
 అభిమతం. నేడు మనిషి దారి తప్పి
 పోయాడు. భ్రమల వెంట, ఎండమావుల
 వెంట పరుగెడుతున్నాడు. అది
 వద్దంటున్నాను నేను. అందుకే ‘భూమి
 గుండంగానే ఉండాలి’ అని అంటున్నాను.
 నేడు నేన్నదే జరుగుతోంది. మళ్ళీ మనిషి
 మట్టికుండలను, తృప్తి ధాన్యాలను,
 సహజమైన ప్రకృతిలో జీవించాలని
 ప్రయత్నిస్తున్నాడు. నేడు జోన్సురోట్టె కంట్రీ
 చికెన్ స్టోర్ ఫోటల్ స్పెషల్ మెన్యూ

అయింది అని గమనించండి.

తెలంగాణా మరిదశ ఉండ్యము
 నేపథ్యంలోంచి ‘కలనిజమాయే’ అనే నవల
 రాసారు. ఆ నవల గురించి వాలుగు
 మాటలు చెప్పండి?

బుద్ది తెలిసాక రెండు ఉండ్యమాలు
 చూసినవాళ్ళి. అరవై ఏండ్ల ఉండ్యము
 నేపథ్యంలోంచి ‘కలనిజమాయే’ నవల
 రాసాను. కానీ అదియింకా పారకుల
 చేతిలోకి పోలేదు. నాకే కొంత
 అసంతృప్తిగా ఉండడం, “అడవి నవలా
 రచనతో మీ ఈ నవలను బేరీజు
 వేసుకుంటారు కాబట్టి యింకా కొంత
 ఆలోచించి, కొంత సమయం తీసుకొని,
 సవరించి పారకుల ముందుంచండి” అన్న
 మిత్రుల సూచనల మేరకు ఆ నవలను
 కొంత సవరించి ప్రచురించే ప్రయత్నంలో
 ఉన్నాను. ఎప్పుడో ఒకసారి రాసేవాళ్ళి
 కాబట్టి నన్ను నేనే విమర్శించుకొని,
 తర్వించుకొని ‘కల నిజమాయే’ను
 తీసుకురావాలని నా ప్రయత్నం.

మీ నవలలు కస్టడంలోకి అనువాదము
 యూయి కదా! అక్కడ మీ నవలలకు
 లభించిన ఆదరణ ఎలా ఉంది?

కస్టడిగులకు కొని చదివే అలవాటులో

మనకన్నా చాలాచాలా మెరుగు.
 నా అన్ని నవలలు కన్వడలోకి
 అనువదించబడి, ధారావాహికంగా
 ప్రచురించబడి, ఆపై పుస్తకం
 రూపంలో వచ్చినా అమృకాలకు
 టోకా లేదు. నా ప్రతి నవల
 అక్కడ తక్కువ సమయంలోనే
 రెండు ముద్రణలు పొంది
 అందుబాటులో

ఉన్నది. నా అడవి, ఊరు నవలలు
 విడివిడిగా వచ్చి అమృగుడుపోయిన
 సందర్భంలో మరో సభ్యిసర్ రెండింటిని
 కలిపి (స్క్రోల్ నవలలు కాబట్టి) వేస్తానని
 ముందుకు వచ్చాడు. దాని పేరు
 కన్వడంలో ‘నక్సలైట్’, తెలుగులో
 ధారావాహికంగానో, సప్లైమెంట్ నవలగానో
 వస్తే - నవలను పుస్తకరూపంలో
 వేయమంటే అమృగుడుపోవండి అని
 సన్నాయి నొక్కులు నొక్కుతారు మన
 పబ్లిషర్స్).

భారతీయ నవలా సాహిత్యంలో
 తెలుగు నవల స్తాపన ఏమిటి?

తెలుగులో కొత్త కొత్త ఇతివృత్తాలతో
 అనేకమైన నవలలు వస్తున్నాయి. తెలుగు
 నవల భారతీయ భాషల్లో దేనికి తీసిపోదు.
 నవలా రచనను ఎంతో శ్రద్ధతో,
 అనురక్తితో చక్కబట్టి శైలీ శిల్పాలతో చాలా
 మంది గొప్ప గొప్ప నవలలు రాశున్నారు.
 సీరియస్‌గా తీసుకున్న వాళ్ళకు అంతే
 సీరియస్‌గా ఉత్సుకతతో చదివే
 పారకులకు కొదవలేదు. కానీ మన
 రచనలు ఇతర భాషలలోకి అనువాదం
 కాక దేశంలో, అంగ్లంలో అనువాదం కాక
 ప్రపంచానికి తెలియక వెనకబడి
 పోతున్నాం.

**సాహిత్య ప్రక్రియలో చిన్నదైన వచన
 కవిత, పద్యంకు ఆదరణ కరువపుతున్న
 వేళ నవల పరిస్థితి ఎలా ఉంది?**

పద్యం, కవితను సీరియస్‌గా
 తీసుకుని రాసే వాళ్ళ చాలా తక్కువ
 మంది ఉన్నారు. మెజారిటి కపులు
 కవిత్వాన్ని లైను కింద లైను రాయడమనే
 అనుకుంటున్నారు. అందుకే తెలుగులో
 ముఖ్యంగా వచన కవిత్వం పలచ్చె,

ము భూ ము భీ
 చులకనైపోతుంది. నవల పరిస్థితి అలా
 కాదు. రాసేవాళ్ళూ చదవేవాళ్ళూ
 సీరియస్ నెన్నెతో ఉన్నారు. తెలుగులో
 నవలల సంబృ ఏటా వచ్చే వాటిలో
 పోలుకుంటే తక్కువైనా అన్ని గట్టివే.
 మీకు అత్యంత సంతృప్తినిచ్చిన మీ
 రచన ఏది?

నేను రాసింది చాలా తక్కువ. ప్రతి
 రచనను ఒక ప్రత్యేక స్థానంలో
 నిలబెట్టాలనే నా ప్రయత్నం. అన్ని
 సంతృప్తినిచ్చిన రచనలే.

భవిష్యత్తులో మీరు రాయాలమక్కప్ప
 రచన లేవీ?

గోపీనాథ్ మహంతీలా ఒక 'అమృత
 సంతానం' రాయాలని ఉంది. అలాగే ఒక
 శతాబ్దీకాలంలో మనుషుల జీవితాలను
 ప్రభావితం చేసిన ఆర్థిక, రాజకీయ,
 సామాజిక, రవాణా-ప్రసార /కమ్యూని
 కేషన్లు మనుషుల జీవితాలను ఎంతగా
 మార్చివేసాయో తెలిపే ఒక నవల
 రాయాలని ఉంది.

**ఇప్పుడొస్తువు బహుజనవాద సపలలపై
 మీ అభిప్రాయం?**

రచయిత అనేవాడు ఒకవాదానికి
 కట్టబడిపోతే వాళ్ళకు వాళ్ళే కావీ
 అవుతారు. జీవితం విష్టతమైంది, దాన్ని
 ఒకవాదంలో ముడివేయడం
 సరికాదనుకుంట. వాదానికి కట్టువడ్డ
 వాళ్ళు పరిమితంగానే రచనలు
 చేయగలరు. ఎవరి జీవితాలను వాళ్ళు
 రాయాలనుకోవడం చాలా మంచిది. కానీ
 అన్ని వేళల ఇది సాధ్యసంకపోవచ్చు.
 అనుభంగిలోకి రాని విషయాన్ని అనుభూతి
 చెంది రాసిన రచనలు నేడు తెలుగువాట
 ఎన్నో ఉన్నాయి. ఇవన్నీ నా వ్యక్తిగతమైన
 అభిప్రాయాలు, ఇతరులు నాతో
 ఏకీభవించాలని నేను అనుకోను.

మీరు చాలా సపలల పోటీలకు
 వ్యాయ నిర్దేశములుగా వ్యవహరిస్తుంటారు
 కదా ఎటువంటివి పోలీలో
 నిలవగలుగుతున్నాయి?
 మొదట ఇతివృత్తం ప్రధానమైంది.

ఎవరి గురించి రాస్తున్నారు అనేదాని
 తర్వాత ఎలా రాస్తున్నారు శైలీ, శిల్పం,
 భాష ఇప్పి నేను గమనిస్తాను. ఈ
 కొలమానాలతో ఉండి రీడబులిటీ కూడా
 ఉండాలి. అలాంటి రచన నాకు
 నచ్చుతుంది చిన్న వాక్యాలతో వేగంగా
 కథ నడుపడం, పునరుక్తి లేకుండా కథను
 కొనసాగించడం నాకు నచ్చుతుంది.
 అలాంటి రచనకే నా ఓటు.

తెలుగు నవలా భవిత్యత్తు ఎలా ఉంది?

చాలా ఉజ్జ్వలమైన భవిష్యత్తు ఉంది,
 నవలా రచయితలు తక్కువ మందే ఉన్నా
 గొప్పగా రాసేవాళ్ళు మనకు ఉన్నారు.
 వాళ్ళ కలంతో తెలుగు నవలకు గొప్ప
 భవిష్యతే ఉంది, ఉంటుంది.

ఇంటర్వ్యూ...
ఉదారినారాయణ
 9441413666

రచయితలకు సూచనలు

- ✓ సమీక్ష కోసం పుస్తకాలు పంపేవారు విధిగా రెండు కాపీలు పంపాలి.
- ✓ పత్రిక కోసం రచనలు పంపించే వారు యునికోడ్లో ఉంటే ఓవెన్ షైల్ మరియు పిడిఎఫ్లో మెయిల్ చేయండి.
- ✓ మా పత్రికకు రచనలు పంపినవారు ఇక్కడ అచ్చయాకనే ఫేన్ బుక్లో బ్లౌగ్లో పెట్టండి.
- ✓ ప్రతి రచనకు ఇది ఎక్కుడా ప్రచురణ కాలేదని, ఏ బ్లౌగ్లో పోస్ట్ చేయలేదని, ప్రచురణ ప్రసారం కోసం ఎవరికి పంపి ఉండడలేదని పోమీ పత్రం జత చేయండి.
- ✓ పత్రికలో ఒక కథ లేదా వ్యాసానికి నాలుగు పేజీలు మాత్రమే అవకాశం ఉంటుంది. ఈ లెక్కన పదమూడు వందల పదాలకు మించకుండా వ్యాసం, కథ పంపించండి.
- ✓ కవితలు 15 పాదాలకు మించకుండా పంపించండి.
- ✓ వ్యాసాలు, కథలు, కవితలు ఏపైనా పోస్ట్లో కూడా ఈ క్రింది చిరునామాకు లేదా ఇ-మెయిల్కు పంపవచ్చు.
- ✓ ప్రచురణకు స్వీకరించిన రచనల్ని పత్రికనుగుణంగా మార్చు చేసుకునే హక్కు సంపాదకవర్గం కలిగి ఉంటుంది.

తెలంగాణ జాగ్రత్త

పాశం అమృతరాం రెసిడెన్సీ, ఇ.నెం. 1-2-234/13/46/4, 3వ అంతస్థి, ఎన్.టి.ఆర్. ప్లైట్స్ డాక్టర్ ప్రాదుర్బాబ్ - 500 029. తెలంగాణ. E-mail : editor@thangedu.co.in

కార్యకర్తకి వేదుకే ఈ “మేడె”

శ్రమ వెలుగును కోరే అస్ఫరాలు....

సింగళి భాగ్యలక్ష్మి
97047 25609

మేడె ప్రపంచవ్యాప్తంగా కార్యకులు తమ గురించి తాము ఆలోచించుకునే రోజు. దీనిని కొందరు ఉత్సవంగా జరుపు కుంటారు. కొందరు దీక్షాదినంగా పాబిస్తారు. అలాగే పారిశ్రామిక విషయంలో పెరిగిన వస్తు ఉత్సత్తిని అమ్ముకునేందుకు యజమానులు ఇతర దేశాల మార్కెట్లు నేట సాగిస్తే వారి కంపెనీల్లో యంత్రాలమై పనిచేసే కార్యకులు దిగజారిన తమ బతుకులను బాగు చేసుకునేందుకు బతుకుపోరు మొదలుపెట్టారు. ఈ బతుకుపోరులో భాగంగా ఈ కార్యకులు కష్టాన్ని నమ్ముకున్న శ్రమ జీవులు. కాలాలు కరిగిపోతున్నా, ఏళ్ళకేళ్ళ గడిచిపోతున్నా వీళ్ళ చేతులు మాత్రం యంత్రాల్లా కదలాడుతూనే ఉంటాయి. తమ బిడ్డలకు గుప్పెడు అన్నం పెట్టేందుకు విరామం లేకుండా శ్రమిస్తారు. ఇల్లే స్వర్గసీమగా భావిస్తారు. ఏళ్ళకేళ్ళ గడుస్తున్నా కూడా వీళ్ళ జీవితాలు పొగచారుతూనే ఉంటాయి. ఏ కార్యకుణ్ణి కదిలించినా కష్టాల వెతలే. నీరెది కులవృత్తి కాదు, గుప్పెడు అన్నం పెడుతున్న జీవనబృత్తి ఈ కార్యకులది. ఏ పన్నెనా అలవాటుగా, అలవోకగా మార్చేసుకుంటారు. వీరు పొద్దుపొడుపుతో పోటి పడుతూ నిద్ర లేస్తారు. కుటుంబం

కోసం పొట్ట చేత పట్టుకొని బయలు దేరుతారు శ్రమదానం చేయడానికి. విశ్రాంతి అనేది లేకుండా పనిలో నైపుణ్యం చూపిస్తూ పోరుబాట సాగిస్తారు. అలుపు రాకుండా, గెలువే లేకుండా జీవన పోరాటంలో సాగిపోతారు. నడుం

లాగేస్తున్నా, మెడలు పట్టేస్తున్నా, రక్తహీనతతో బాధపడుతున్నా కష్టించి పనిచేస్తారు.

ఆరోగ్యం సహకరించకపోయినా, ఎన్ని అవాంతరాలు అడ్డోచ్చినా శ్రమదానం చేస్తానే ఉంటారు. ఎందుకంటే కుటుంబ

సభ్యులకు పిడికెడు అన్నం పెట్టాలి కదా. ఉదయం నుంచి రాత్రి వరకు కష్టపడుతూనే ఉంటారు. ఈ కార్యకులు ఎక్కువ పనిగంటలతో రక్తహీనత, నరాల సమస్యలతో బాధపడుతుంటారు. అయినా ఆరోగ్యాన్ని కూడా లెక్కచేయరు.

కార్యకులు పని మొదలుపెట్టారంటే బుమి తపస్యాకు కూర్చున్నంత దీక్షగా

పనిమీద నిమగ్నమాతారు. రోజంతా కష్టపడి సంపాదించుకున్న దాంట్లో సగం రోగాలకే సరిపోతుంది.

నమ్ముకున్న ఈ కూలిపనే ఆరోగ్యాన్ని మింగేస్తుంది. రోజు 20 గంటల దాకా కష్టపడు తుంటారు. అయినా కూడా పీరికి కష్టాలు కన్నీళ్ళే మిగులుతున్నాయి. ఆరోగ్యాన్ని పైతం పణంగా పెట్టి కుటుంబం కోసం శ్రమిస్తున్నారు.

“మేడె” అంటే “కార్యక దినోత్సవం” కదా. అనేక మంది శక్తికి మించి కష్టపడి పనిచేస్తున్నా కూడా తాము కార్యకులం కాదనుకుంటారు. అనలు కార్యకులు అంటే ఎవరు? అని ప్రశ్నించుకుంటే కనీస సాకర్యాలు కూడా లేక చెమటోడుస్తా, శారీరక శ్రమను పణంగా పెడుతున్నవారు. అధునాతన భవనంలోని ఏసీ గడుల్లో ఆధునిక కంపెనీలో పనిచేస్తా మేధోశక్తిని

అమ్మకుంటూ పెద్దమెత్తంలో ఒక యజమాని దగ్గర వేతనం తీసుకుంటూ పని చేసే వేనేజర్లో సహ, పటి ఇంజనీరు, కార్యాలయ బంట్లోతు, ప్రభుత్వ ఉద్యోగి, కార్బికుడు, గుమాస్తా ఇలా ఎవరైనా అందరూ కార్బికులే. కార్బికులు అంటే కేవలం నాలుగవ తరగతి, దిగువ తరగతి ఉద్యోగులు, భాకి యూనిపామ్ వేసుకొనే వాళ్ళు మాత్రమే కాదు, కష్టంచి పనిచేసే ప్రతి ఒక్కరు కార్బికుడే.

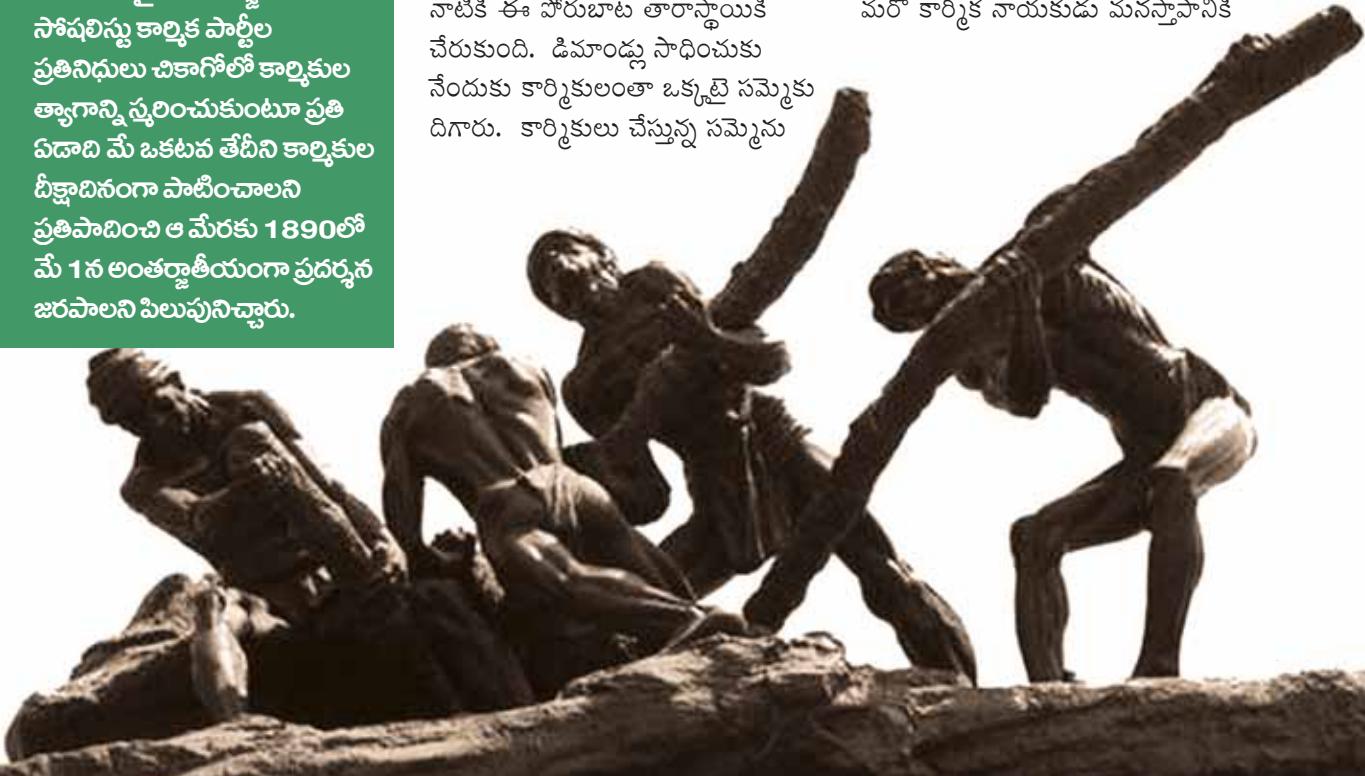
19వ శతాబ్దంలో పారిత్రామిక విషపం ఫలితంగా అమెరికా, యూరప్ దేశాలలో అనేక భారీ పరిశ్రమలు స్థాపించారు. ఆ

గొప్ప విలువలతో కూడిన ఈ మేడె ప్రభంజనం ప్రతి కాల్చుకిస్తే ద్వారా గేతికగా మారింది.
పెట్టుబడిదారుల దీపిడీ,
దురాగతాల నుండి విముక్తి గానం
వినిపించింది. ఇలా విముక్తి
లభించిన కాల్చుక సాశదరుల కోసం
1889 జూలైలో పాలన్ లో
సమావేశమైన అంతర్జాతీయ
సాశవలిస్తు కాల్చుక పార్టీల
ప్రతినిధులు చికాగోలో కాల్చుకల
త్వాగాన్ని స్ఫురించుకుంటూ ప్రతి
విడాబి మే ఒకటప తేచిన కాల్చుకల
ఓక్కాదినంగా పాటేందాలని
ప్రతిపాదించి ఆ మేరకు **1890లో**
మే 1న అంతర్జాతీయంగా ప్రదర్శన
జరపాలని పిలుపునిచ్చారు.

పరిశ్రమలో గాలి, వెలుతురు, కనీస సాకర్యాలు కూడా లేకండా రోజుకు 16 నుంచి 18 గంటల వరకు చాకిరీ చేయించుకునేవారు యజమానులు. చిన్నిని నిరసిస్తూ 1886లో చికాగోలోని “హో మార్కెట్లో” జరిగిన కార్బికుల ప్రదర్శనే ఈ మేడె పుట్టుకకు నాంది పలికింది. ఇలా మొదలై “ప్రపంచ కార్బికులారా ఏకంకండి, పోరాడితే పోయేదేం లేదు బానిస సంకెళ్ల తప్ప” అన్న నినాదాలు ప్రపంచ కార్బికగతినే మార్చివేశాయి. చికాగో కాల్చుక పోరాట స్వార్థి ప్రపంచ కార్బికుల ఉద్యమవేడిని రగిల్చింది. ఆ స్వార్థిలో 1886లో చికాగోలోని “హో మార్కెట్లో” జరిగిన కార్బికుల ప్రదర్శనే ఈ మేడె పుట్టుకకు నాంది పలికింది. అప్పట్లో అమెరికాలో పెట్టుబడిదారులు కార్బికులతో రోజుకు 15 నుంచి 20 గంటలు చాకిరీ చేయించుకునేవారు. కార్బికుల్లో బానిసల్లా చూసేవారు. ప్యాక్టరీలోనే ఎక్కువ సమయం ఉండాల్సి వచ్చేది. ఈ కష్టాల నుండి బయట పడేందుకు చికాగో పట్టణంలో కార్బికులు పోరుబాట పట్టారు. ఇలా మే ఒకటి 1886 నాటికి ఈ పోరుబాట తారాస్తాయికి చేరుకుంది. డిమాండ్లు సాధించుకు నేడుకు కార్బికులంతా ఒక్కటే సమైక్య దిగారు. కార్బికులు చేస్తున్న సమైక్య

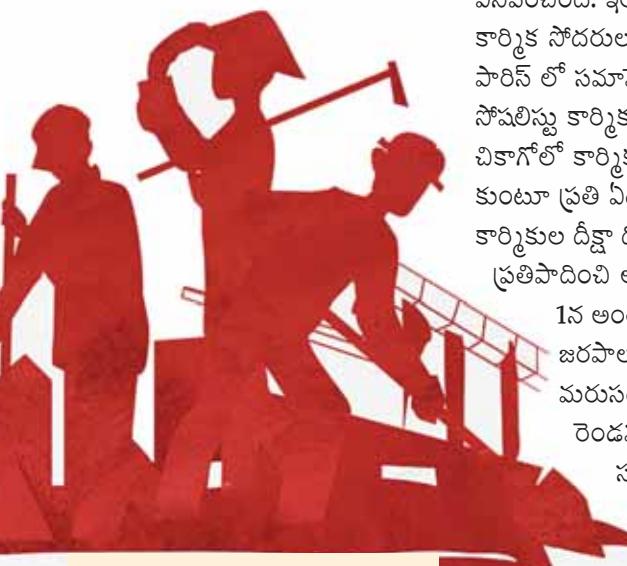
యజమానులు సహించలేకపోయారు. ఇలా మే 1న 46000 మంది సమైక్య మొదలుపెడితే మే మూడు నాటికి ఈ సంఘ్ లాష్కు పైగా దాటింది.

సమై బాగా ఉధృతం అయ్యేసరికి యజమాన్యాలు గూండాలను, పోలీసులను రంగంలోకి దింపారు. ఈ సమయంలో కార్బికులపై పోలీసులు జిరిపిన కాల్పుల్లో ఇద్దరు మరణించారు. ఈ సంఘటనతో కార్బిక నాయకుల ఆధ్యర్యంలో పెద్ద పారిత్రామిక సంప్రదా ముందు భారీ ప్రదర్శన జరిగింది. శాంతియుతంగా జరుగుతున్న ఈ ప్రదర్శన మీద “హో మార్కెట్లో” పద్మ మే 4న తిరిగి జరిగిన కాల్పుల్లో 8 మంది మరణించారు. అత్యధికంగా 40 మంది గాయపడ్డారు. గాయపడ్డవారిలో ఏడుగురు చనిపోయారు. ఈ కాల్పులకు కార్బిక నాయకులే కారణమని నిందలు మౌని యజమాన్యం వారి మీద హత్య నేరం కూడా మౌని అరెస్టు చేశారు. నవంబర్ 11 1887లో కార్బిక నాయకులను దోషులుగా నిర్దారించిన కోర్టు నలుగురికి ఉరిశిక్క వేశారు. దీంతో మరో కార్బిక నాయకుడు మనస్తాపానికి

గురై తన నోటిలో బాంబు పెట్టుకొని
ఆత్మహత్య చేసుకున్నారు. ఈ
సంఘటనలో యావత్ ప్రజాసీకం ఉలిక్కి
పడి కలత చెందింది. అమెరికాలో జరిగిన
ఈ సంఘటనకు సానుభూతిగా అనేక
దేశాల్లో కార్బికులు ఉద్యమాలు
మొదలుపెట్టారు. ఎనిమిది గంటల పని,
కూలీ డబ్బుల పెంపు,
భద్రత కోసం
ఉద్యమాలు లాంటి
ప్రధాన డిమాండ్లలో
దాదాపు మూడు లక్షల
మంది కార్బికులు
హోజరియ్య ఈ
డిమాండ్లను

సాధించుకున్నారు. ఈ
ఉద్యమాలు స్ట్రో రఫ్యోలో 1917లో
మొదటి సోషలిస్టు సర్కారు
ఏర్పాటయ్యిందుకు దారితీసాయి.
ఆ తర్వాత అనేక పరోపా దేశాల్లో
కూడా ప్రదర్శనలు చేశారు. చికాగోలోని
కొండరు రక్తతర్పణం చేసి కేవలం తమ
దేశంలో కార్బిక వర్గానికి కాకుండా
ప్రపంచానికంతటికి కొత్త వెలుగులను
పంచారు. ఇంకా వారి శక్తికి పరిమితులు
ఉంటాయని గొంతెత్తి నినదించారు. ఈ
చాకిరి మేము చెయ్యలేమని పనిముట్టు
కింద పడేసి తక్కువ పని గంటల కోసం
నినదించి చివరకు ప్రాణాలర్పించడం
కార్బికుల పోరాటపటిమకు గొప్ప
నిద్రానం. క్రమంగా చికాగోలో జరిగిన
ఈ కార్బిక ప్రదర్శనలో చనిపోయిన
వారికి గుర్తుగా మే ఒకటిని కార్బిక
దినోట్టపంగా జరుపుకోవాలన్న ఒప్పందం
కూడా కుదిరింది. ఇలా ఉద్యమాలతో
శ్రామికులు పిడికిలి బిగించిన రోజే మేడే.
ఇలా ఎత్తిన పిడికిలి దాన్య శృంఖలాలను
తెంచేసింది. అదే పిడికిలికి ఛైర్యం
సాధిస్తాం అన్న సంకల్పం జత కలిసి కొత్త
చరిత్ర ఆవిష్కృతమైనది. నవశక్యానికి
నాంది పలికింది. ఇలా శ్రామికలోకం
పిడికిలెత్తి కండలు కరిగించడంలో
కష్టపడేవులు దోషించర్చంపై తిరుగుబాటు
చేసి హక్కులు సాధించుకున్న రోజు.

వినిపించింది. ఇలా విముక్తి లభించిన
కార్బిక సోదరుల కోసం 1889 జూలైలో
పారిన్ లో సమావేశమైన అంతర్జాతీయ
సోషలిస్టు కార్బిక పార్టీల ప్రతినిధులు
చికాగోలో కార్బికుల త్యాగాన్ని స్పరించు
కుంటూ ప్రతి ఏడాది మే ఒకటవ తేదీని
కార్బికుల దీక్షా దినంగా పాటించాలని
ప్రతిపాదించి ఆ మేరకు 1890లో మే
1న అంతర్జాతీయంగా ప్రదర్శన
జరపాలని పిలుపునిచ్చారు.
మరుసటి ఏడాది సమావేశమై
రెండవ ఇంటర్వెషనల్ వార్షిక
సమావేశం మే ఒకటవ
తేదీని నిర్మయించి ప్రతి
ఏడాది మేడే జరపాలని
పిలుపునిచ్చారు.

అలాగే భారత దేశంలో 1923లో
తొలిసారిగా మద్రాసులో మేడేను ఫుంగా
జరుపుకున్నారు. ఇంకా 1920లో ట్రైడ్
యూనియన్ ఏర్పడడంతో అప్పటినుండి
కార్బిక వర్లో షైతన్యం మొదలైంది. ఈ
షైతన్యంతో మేడేను ఓ ఉత్పంలా
జరుపుకుంటున్నారు. రెండవ ప్రపంచ
యుద్ధం తర్వాత పరోపా దేశాల్లో ఇదే
బాటలో పయనించారు. మే ఒకటిని
పెలవు దినంగా ప్రకటించడం
మొదలుపెట్టారు. అనంతరం అన్ని
దేశాలు ఇదే బాటలో పయనించాయి.
అనేక దేశాల్లో కార్బికులకు సంబంధించిన
అనేక సంక్లిష్ట పథకాలు ఈ రోజునే
అమలుపరిస్తున్నారు. అలాగే మన
దేశంలో రెండు తెలుగు రాష్ట్రాల్లో
కార్బికుల ఉన్నతి కోరుతూ కేంద్ర, రాష్ట్ర
ప్రభుత్వాలు అనేక సంక్లిష్ట పథకాలు
కార్బిక సోదర సోదరీమణులకు
అందజేస్తూ వారి జీవితాల్లో వెలుగులు
నింపుతున్నారు. ఈ వెలుగు రేఖలతో
అనంద డోలికల్లో తేలియాడుతూ “త్రైలు
జీవన సాందర్భానికి” చక్కని భాష్యం
చెబుతూ భారతదేశ కీర్తి కీర్తిటాల్చి విను
విధుల్లో ఎగురవేస్తూ దేశానికి తద్వారా
ప్రపంచానికి వెన్నెముకగా నిలుస్తు కష్టించి
పనిచేసే కార్బిక సోదర సోదరీమణు
లందరికి ఈ మేడే సందర్భంగా
పుభాకాండ్లు, జేసేలు, వందనాలు.

అలరించిన పండిత పరిషత్ “బహుభాషా కవి సమేళనం”

ఎప్రిల్ 9న హిమాయత్ నగర్లోని ఆక్స్పర్ట్ గ్రామర్ స్కూల్ ఆఫ్ టోరియంలో జరిగిన బహుభాషా కవిసమేళనం ఆకట్టుకుంది. రాష్ట్రీయ ఉపాధ్యాయ పండిత పరిషత్ తెలంగాణ ఆధ్యార్యంలో సంఘం అధ్యక్షుడు మహాముద్ద అబ్బలా అధ్యక్షతన నిర్వహించిన ఈ బహుభాషా కవిసమేళనంలో ముఖ్యాలతిథిగా హజ్జరైన శాసనమండలి సభ్యులు దేశపతి శ్రీనివాస్ మాటల్డుతూ సామరస్య జీవనంతోనే తెలంగాణ అగ్రపథంలో దూసుకు పోతుందని, భారతదేశానికి కూడా సామరస్య జీవనమే శ్రీరామరక్ష అని అన్నారు. కార్యక్రమంలో గౌరవ అతిథిగా పాల్గొన్న తెలంగాణ రచయితల సంఘం అధ్యక్షులు డాక్టర్ నాచేశ్వరం శంకరం మాటల్డుతూ తెలుగు, హిందీ, ఉర్దూ పండితులందరూ కవులు రచయితలైతే వారి విద్యార్థులు దేశంలో ఉత్తమశారులుగా ఎదుగుతారని అన్నారు. తెలుగు, హిందీ, ఇంగ్లీషు సంస్కృత భాషల్లో మొత్తం 34 మంది తమ కవితల్లి వినిపించారు. ఈ కార్యక్రమంలో సంఘం కార్యాద్ధర్య తిరుమల కాంతికష్ట, ప్రైదరాబాద్ అధ్యక్షుడు అమీద్ ఫాన్, మహిళా ప్రతినిధి మీనా, పల్లటి కొండయ్య, ఘనపురం దేవేందర్, విజయ భాస్కర్, జమీలుల్లా, డాక్టర్ ఆరుట్ల శ్రీదేవి, భిక్షుపతి, రహీదర్, రోహిత్, గంట్యాల ప్రసాద్, బాలరెడ్డి, లక్ష్మీనారాయణ, కుమార్ తదితరులు పాల్గొన్నారు. కవిసమేళనంలో కవితాగానం చేసిన కవులను కవయిత్రులను అతిథులు శాలువా మరియు ప్రశంస పత్రాలతో సత్కరించారు.

ప్రజలకు చేరువయ్యేది ఉత్తమ కవిత్వమే

ప్రముఖ కవి, రచయిత మేడ్స్టర్ మల్కుజిగిరి జిల్లా అదన కలెక్టర్ డా. ఏనుగు నరసింహరెడ్డి జన్మదినం సందర్భంగా ఏప్రిల్ 6న ఆయన కవిత్వంపై అభినందన చర్చ గోప్తి జామ్ ఆష్ట్ర్ వేదికగా జరిగింది. పెరుమాళ్ళ అనంద అధ్యక్షతన జిరిగిన ఈ చర్చగోప్తలో నరసింహరెడ్డి కవిత్వం - వస్తు వైవిధ్యం అనే అంశంపై తెలంగాణ రచయితల సంఘం రాష్ట్ర అధ్యక్షుడు, ప్రముఖ సాహితీశేత్ర డా. నాచేశ్వరం శంకరం మాటల్డుతూ కవిత్వానికి వస్తువు జీవితంలో నుండి వస్తుందని, అలాగే ఒక మాత్రమూర్తి శిశువును తన గర్జుంలో నవమాసాలు మోసినట్టే, కవి కూడా తన కవితా వస్తువును అంతరంగంలో ఉంచి మంచి కవిత వచ్చేంతపరకు అంతర్ధానం చేస్తాడని ఆ తర్వాతే శిశు వులాంటి ఉత్తమ కవితను అందిస్తాడని చెప్పారు. నరసింహరెడ్డి కవిత్వంలో వస్తు వైవిధ్య కవితలు అనేకం ఉన్నాయని, ప్రజలకు చేరువయ్యే కవిత్వం ఎప్పటికీ నిలిచి ఉంటుందని అభిప్రాయ పడ్డారు. సాహితీ విమర్శకులు ఎం. నారాయణశర్మ కవిత్వంలో - శైలి శిల్పం అనే అంశంపై మాటల్డుతూ శిల్పానికి వస్తు ప్రమేయం ఎక్కువగా ఉంటుందని, వస్తువు యొక్క నిర్వహణ శిల్పమ న్నారు. ఈ కార్యక్రమానికి సమన్వయకర్తలుగా డా. మండల స్ట్రోమీ, సాగర్ల సత్త్వయ్య వ్యవహారించారు. నరసింహరెడ్డి కవితా సంపటాలపై అభినందన చర్చ జరిగింది. డా. తండు కృష్ణ కౌండిన్స్ తెలంగాణ రుబాయిలు-లపలోకనం' అనే అంశంపై సమగ్రంగా విశేషించారు. ఇంకా ఈ కార్యక్రమంలో రాపోలు సీతారామ రాజు, రాయరావు సూర్యప్రకాశరావు, ఉప్పల పద్మా, డా. పోరెడ్డి రంగయ్య, ఎ. బూషి నరసింహ, డాక్టర్ కొండపల్లి సీపోరిణి, వాసర చెట్ల జయంతి వినిధ అంశాలపై మాటల్డుగా ఇంకా ఈ కార్యక్రమంలో కోమటిరెడ్డి బుచ్చిరెడ్డి, గడ్డం శ్యామల, ఎం. జానకిరామ్ తదితరులు పాల్గొన్నారు.

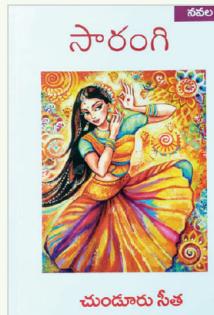
“దేశపతి”ని అభినందించిన “తెరసం”

తెలంగాణ రచయితల సంఘం ఆధ్యార్యంలో శాసన మండలి సభ్యులు దేశపతి శ్రీనివాస్ అభినందన సభ ఏప్రిల్ 18న రహింద్రబారతిలో జరిగింది. డాక్టర్ నాచేశ్వరం శంకరం అధ్యక్షతన జరిగిన ఈ సమావేశంలో ప్రముఖ కవి డి. శివారెడ్డి మాటల్డుతూ దేశపతి శాసనమండలిలో ప్రవేశించారంటే సాహిత్యలోకమంతా ఆ గౌరవాన్ని పొందిందని అభివర్ణించారు. డాక్టర్ నందిని సిద్ధారెడ్డి మాటల్డుతూ ఉద్యమంలో గణానీయమైన పొత్త పోషించిన దేశపతి ఎమ్ముచ్చీగా మరింత ఉదాత్తంగా రాణిస్తారని ఆశాభావం వ్యక్తం చేశారు. ఈ కార్యక్రమంలో మామిడి హరికృష్ణ దేవీప్రసాదరావు,

విరాహత్ అలీ, గండ్ర లక్ష్మి రావు, దాస్యం సేనాధిపతి, కందుకూరి శ్రీరాములు,

పూట్లపల్లి శ్రీనివాసరావు, వి. శంకర్, ఘనపురం దేవేందర్, చెల్లంకొండ సంపత్త కుమార్, దినకర్, డాక్టర్ చమన్, కొత్త అనిల్ కుమార్, సరోజినీ వింజామర, డాక్టర్ బండారు సునీత, మూర్తి తెరసం సభ్యులు పాల్గొన్నారు. ఎమ్ముచ్చీగా అవకాశం ఇచ్చిన ముఖ్యమంత్రి కె. చంద్రశేఖర్ రావుకు, తను ఆతీచ్చియంగా సన్మానించిన తెరసం సభ్యులకు దేశపతి కృతజ్ఞతలు తెలియజేశారు.

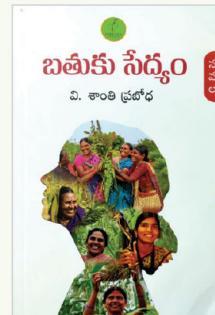

సారంగి

చుండూరు సీత

సెల్ : 63011 38814

పాలపిట్ట బుక్స్ హైదరాబాద్
వెల : రూ. 150/-

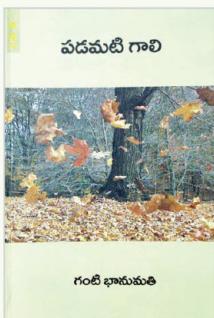
బతుకు సేద్యం

వి. కంతి ప్రబోధ చాయ

సెల్ : 98667 03223

హైదరాబాద్

వెల : రూ. 300/-

పదమటి గాలి

గంభీర భానుమతి

హైదరాబాద్

సెల్ : 88976 43009

వెల : రూ. 150/-

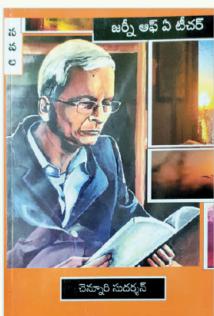
శ్రేమపతిమళం

వావిలి కొలను రాజ్యాంశ్స్
హైదరాబాద్

సూర్య ప్రచురణలు

సెల్ : 99511 88885

వెల రూ. 160/-

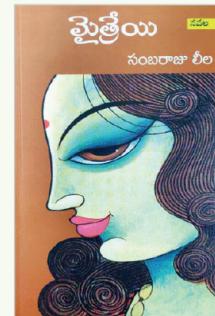
జిర్ణాఫ్సి పటీచర్

చెస్వారి సుదర్శన్

సెల్ : 94405 58748

శోభ సాహితీ ప్రచురణలు
హైదరాబాద్ - 85

వెల : రూ. 150/-

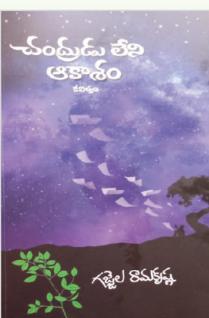

మైత్రీయి

సంబరాజు శీల

వెల : రూ. 150/-

పాలపిట్ట బుక్స్,
హైదరాబాద్
84999 69051

చంద్రుడు లేని ఆకాశం

గజ్జెల రామకృష్ణ

యూదాది భువనగిరి జిల్లా

సెల్ : 89774 12795

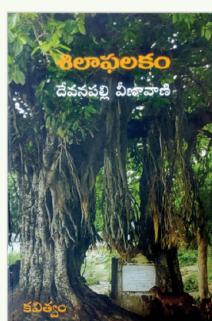
సంస్కృత భారతి - తెలంగాణ

సంస్కృతభారతి

హైదరాబాద్

ఫోన్ : 23247222

వెల : రూ.30/-

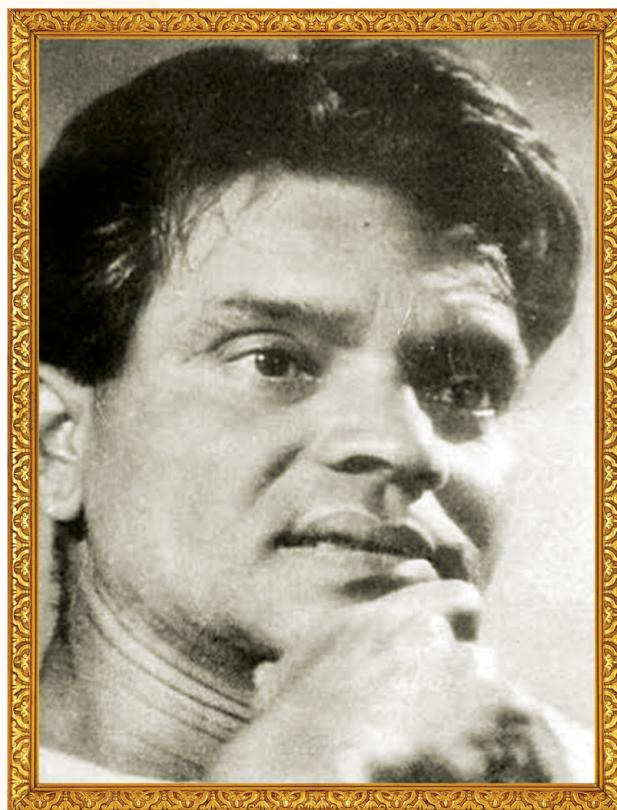
శిలాఘలకం

దేవసత్య మిథ్యాచారి

వరంగల్

సెల్ : 09951331122

వెల : రూ. 150/-

ఉపాధ్యాయులు, రచయిత
అనుమంత కృష్ణమూర్తి

జయంతి : 16-5-1923